

O'ZBEKISTON TALABASI

2025.4. № 4 (25)

"MAGISTRATURA
BIZ UCHUN
ORZU
BO'LMASIN..."

TA'LIM
GRANTLARI
QAYTA
TAQSIMLANADI

3030-3656

HOW
CARTOONS
AFFECT
CHILDREN'S
BEHAVIOR

DUSHMAN SANALGAN DO'ST

Dadam har doim uyga O'zbekistondan kelgan talabalarni olib kelar edilar. Esimda, bu talabalarning boshida do'ppi, egnida chopon, oyog'ida kovush, o'ta yupun va deyarli pulsiz edilar.

QALBAN QASHSHOQLIK TAHDIDI

Raqamli texnologiyalar bizni jismonan bog'lasada, ruhiyyaqinlikni ta'minlay olmayapti. Juda ko'p "aloqa" bor, ammo ularning ko'pchiligi yuzaki, sun'iy.

TALABA YO'L TOPADI

Zamonaviy talaba birvaqtning o'zida o'rganuvchi va o'rgatuvchi, izlovchi va erishuvchi, tanqid qiluvchi va taklif beruvchidir, deb bilaman.

QAH RATONDA QUYOSH TAFTI

"Men yulduzlikni afzal bilmayman. Yulduz osmonda bir ko'rinish beradigan jimjimador narsa, xolos. Na uning tafti bor, na bировga nafi. Shunchaki balandda savlat to'kib turaveradi".

DUNYO XUNUK EDI...

Koloniya odamlarning ovqatlanishi, o'yin o'ynashi, to'y marosimlari va ibodat qilishi sog'lom odamlarnikidan farq qilmaydi. Ular bundayin baxtsizlikka ko'nib, ko'nikib bo'lgan, uni chetlab, go'yo zulmatdan nur izlayotgan insonlar edi.

"RO'MOLCHANGIZ YONINGIZDAMI?"

U tishlarini qayraganday bo'lib, sumkasini qo'ltig'iga qisgancha, ohista shunday dedi: "Hali boshingda ko'pgina yong'oqlar chaqiladi, biz seni hali daryoga cho'ktiramiz".

O'ZBEKISTON TALABASI

Ma'naviy-ma'rifiy, ommaviy-uslubiy metodik jurnal

Bosh axborot hamkorimiz
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

Jamoat kengashi
Isajon SULTON
Alisher SHODMONOV
Ravshan ERMATOV
Olim TOSHBOYEV
Dilorom KARIMOVA
Nodir JONUZOQ
Nazokat AZIM
Abduvali XOLIQOV
Kamoliddin O'RINBOYEV
Gulmira MUSAJONOVA
Jenisbek PIYAZOV
Ayub SHAHOIDDINOV
Iqbol QO'SHSHAYEVA
Bahrom IRZAYEV
Shahobiddin SHARIPOV

Muassis
"INTEGRATION CENTR UMID" MCHJ

Direktor
Chorshanbi XOLMATOV

Bosh muharrir
Sirojiddin IBROHIM

Navbatchi muharrirlar
Otash YASHIN
Maqsad OBIDJON

Jurnal tahririyat kompyuter markazida
terildi va sahifalandi

Sahifalovchi-dizayner
Rahmatjon YUNUSOV

Bir yilda 10 son o'zbek, qisman ingliz va rus tillarida chop etiladi. 2022-yil 11-mayda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida 1590-raqam bilan ro'yxatga olingan. Obuna indeksi: 1393. Adadi: 2500 nusxa.

Jurnalda e'lon qilingan materiallardagi dalil va raqamlarga mualliflar javobgar. Muallif fikri tahririyat nuqtai nazaridan farq qilishi mumkin.

Tahririyat manzili: Toshkent shahri Chilonzor tumani Novza ko'chasi 14-uy.

"Invest Book" bosmaxonasida chop etildi. Manzil: Uchtepa tumani Foziltepa ko'chasi 12-B uy.

30.04.2025-yilda chop etishga ruxsat berildi.

Jurnal obunasini, sotuvi hamda reklama xizmati yuzasidan +99891 077 75 75 raqami orqali ma'lumot olishingiz mumkin.

Maqolalar quyidagi manzil orqali qabul qilinadi:
@uzb_talabasi

MUNDARIJA

QALBAN QASHSHOQLIK TAHDIDI.....	02	“LAHZANI TUTIB QOL, YASHAB O‘T LAHZANI...”.....	22	HERTA MYULLER: “RO‘MOLCHANGIZ YONINGIZDAMI?”.....	40
TALABA GRANTLARI QAYTA TAQSIMLANADI.....	05	HOW CARTOONS AFFECT CHILDRENS BEHAVIOR.....	24	DUNYO XALQLARI MEHMONNI QANDAY KUTADI?.....	50
TALABA YO‘L TOPADI.....	10	ELNURBEK ABRAYEV: “ICHIMIZDA MING BIR G‘ALAYON...”.....	26	“TALABALIKNI “ERTA”NI KUTIB ZOYE QILMANGI!”.....	52
“MAGISTRATURA BIZ UCHUN ORZU BO‘LMASIN...”.....	12	QAH RATONDA QUYOSH TAFTI...	31	OQPADAR.....	56
“INSON” DEGAN UNVON BOR.....	14	MUHANDISLIK: KASB VA HAYOT TARZI.....	34	“KURSI ODAM” HIKOYASI.....	64
MUHIDDIN TURSUNXO‘JAYEV: DUSHMAN SANALGAN DO‘ST.....	18	SIRLI SHO‘RVANING HECH QANDAY SIRI YO‘QI.....	36	DUNYO XUNUK EDI... ..	66
				ENG QIMMAT KASBLAR.....	70

QALBAN QASHSHOQLIK TAHDIDI

XXI asr ilm-fan, texnologiya, kosmik kashfiyotlarva global raqamli inqiloblar asri bo'lishi bilan birga, jahon ijtimoiy hayotida yangi muammolarni ham yuzaga keltirdi. Shunday yuqori texnologiyalar ortidan, insonga haqiqiy baxtni berishdan ko'ra uning qalbini to'ldirishda yetarlicha muvaffaqiyat qozonilmayapti. Bunday zamonning asosiy tahdidi esa qalban qashshoqlikdir. Ushbu ofat jismoniy yoki iqtisodiy holat bilan bog'liq bo'lmagan, balki insonning ichki, ma'naviy holatini ifodalaydigan, ijtimoiy o'zgarishlarga ham jiddiy ta'sir ko'rsatadigan muammodir.

Ta'rif va ta'sir

Bugungi kunda boylikka erishishning ko'plab yo'llari mavjud: kriptovalyutalar, onlayn biznes, texnologiya sanoati va boshqalar. Ammo ruhiy, ma'naviy boylikni olishdagi yo'llar esa tobora murakkablashib bormoqda. Aksariyat odamlar o'zlarining ichki ehtiyojlarini, mehr-oqibat va rahm-shafqat kabi his-tuyg'ularini rivojlantirishni unutib qo'ygan. Bugungi kunda qalban boyish, ichki dunyoni boyitish biror kishining shaxsiy ishi sifatida qolmoqda, ammo bu jamiyatda katta ta'sirga ega.

Qalban qashshoqlik nafaqat shunchaki ruhiy tushkunlikni anglatadi, balki insonning ijtimoiy hayotdan uzilishiga, o'zining ma'naviy qadriyatlarini unutishiga sabab bo'ladi. Bu holat ayniqsa o'z-o'zini anglash, yuksak axloqiy me'yorlar, do'stlik, ota-onaga bo'lgan mehr kabi qadriyatlar bilan bog'liq. Qalban qashshoqlikning muammosi faqat individual emas, balki jamiyatni keskin o'zgarishlarga olib keladigan jiddiy muammo hisoblanadi.

Yashirin ofat

Qalban qashshoqlik ko'rinarli emas. U faqat ichki olamda boshlanib, ijtimoiy muhitga kirib boradi. Uning ta'siri hisob-kitoblarga yoki statistikaga sig'maydi, lekin hayotning barcha sohalarida sezilarli o'zgarishlarga olib keladi. Bu ofatning zararli ta'siri, insonlar o'rtasidagi munosabatlarga, jamoat hayotiga ta'sir qiladi, o'zini ijtimoiy izolyatsiya, yolg'izlik va tushkunlik kabi his-tuyg'ular bilan namoyon qiladi. Jamiyatda ma'naviy qadriyatlarining pasayishi va his-tuyg'ularga e'tibor bermaslik bu muammoning kengayishiga olib kelmoqda.

Texnologiya bizga aloqa vositalarini berdi, ammo yuraklarni bog'lash – bu hali ham insonning o'z qo'lida

Globalizm va yolg'izlik

Bugungi raqamli asrda inson ilgari hech qachon bo'lmagan darajada dunyo bilan bog'lana oladi. Ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar, videoqo'ng'iroqlar orqali atro-fimizdagi odamlar emas, balki boshqa qit'alardagi insonlar bilan ham osongina aloqa qilishimiz mumkin. Lekin eng achinarlisi – insonlarning qalblari bir-biridan tobora yiroqlashib bormoqda. Raqamli texnologiyalar bizni jismonan bog'lasa-da, ruhiy yaqinlikni ta'minlay olmayapti. Juda ko'p "aloqa" bor, ammo ularning ko'pchiligi yuzaki, sun'iy. Yuz minglab do'stlar orasida biror chin yurakli suhbatdosh topolmaydiganlar soni ko'paymoqda. Ko'rinishidan hamma band, hamma "onlayn", ammo qalban ko'pchilik yolg'iz. Tadqiqotlar ham bu holatni tasdiqlaydi: har uchinchi talaba depressiyaga uchrasa, har to'rtinchi yosh yolg'izlik tuyg'usidan aziyat chekmoqda. Bu ko'rsatkichlar shunchaki raqam emas – ular orqasida iztirob chekayotgan, o'zini eshitadigan odamni sog'ingan yuraklar yashiringan.

Shunday ekan, bugungi global dunyoda eng katta ehtiyoj – chinakam insoniylik, samimiylilik va ruhiy yaqinlik. Texnologiya bizga aloqa vositalarini berdi, ammo yuraklarni bog'lash – bu hali ham insonning o'z qo'lida.

Qashshoqlik jamiyatni tubdan o'zgartirishi mumkin bo'lgan yashirin ofat

Qalbga yo'l qanday ochiladi?

Buyuk allomalar qalbni insonning eng nozik va muhim a'zosi deb bilganlar. Imom G'azzoliy, "Inson yuragi zulmat bilan to'lgan bo'lsa, u yovuzlikka, nafsga mahkumdur", degan. Alisher Navoiy esa yozadi: "Ko'ngul ani yurt tutgaykim, ani xazon tutmasin, Ko'ngul ani qal'adurkim, unga g'am yurmasin". Bu fikrlar qalbning haqiqatni anglashdagi o'рни va ahamiyatini ta'kidlaydi.

Qalban boyishning falsafiy asoslari insonning ichki dunyosini anglash va ularga mos ravishda hayotda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishga borib taqaladi. Agar insonning qalbi to'lishsa, u nafaqat o'zining ichki dunyosida, balki jamiyatda ham ijobiy o'zgarishlar yaratishga qodir bo'ladi.

Boyituvchi kuch

Bugungi kunda talabalar – ilm egallovchilar, jamiyatda ma'naviy islohotlarni amalga oshiruvchi kuchdir. Kitob, teatr, adabiyot, san'at, tarix, milliy o'zlik va boshqalar qalbni boyitishda muhim omillar hisoblanadi. Ayniqsa, ijtimoiy mas'uliyat, do'stlik, mehr-oqibat kabi qadriyatlar bilan yashagan talabalar jamiyatni ma'naviy qutqaradi. Jamiyatda qalban boy insonlar, ular orqali ma'naviyatga asoslangan yuksalishlarni yaratadilar.

Hech bir texnologiya, hech bir boylik, hech bir siyosiy qaror inson qalbidagi bo'shliqni to'ldira olmaydi. Bu bo'shliqni tarbiya, ma'rifat, mehr va mas'uliyat to'ldiradi. Qalban boy bo'lish insonning ichki dunyosini to'ldiradi va shu orqali jamiyatga foyda keltiradi. Qalban boy bo'lgan odamlar nafaqat o'zini, balki atrofdagilarni ham yuksaltirishga qodir.

Xulosa qilib aytganda, qalban qashshoqlik XXI asrning yashirin ofati bo'lib, u jamiyatni tubdan o'zgartirishi mumkin. Yangi texnologiyalar, global ijtimoiy tarmoqlar va iqtisodiy yuksalishlar, insonlarning ichki dunyosiga e'tibor bermasdan, nafaqat ularning ruhiy holatiga, balki jamiyatning ma'naviy qadriyatlariga ham zararli tarzda ta'sir qilmoqda. Buning oldini olish uchun, jamiyatda ilm, ma'naviyat va axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish zarur. Har bir yosh va har bir inson qalban boyish uchun sa'y-harakat qilishi kerak. Faqat qalbini boyitgan inson jamiyatda haqiqiy o'zgarishlarni amalga oshirishi mumkin.

G'iyosiddin BEKTOSHEV
talaba

TA'LIM GRANTLARI QAYTA TAQSIMLANADI

So'nggi yillarda davlat rahbari tomonidan ta'lim to'g'risida ko'plab qonun va farmonlar chiqarilmoqda. "Oliy ta'lim tashkilotlariga o'qishga qabul qilish va davlat buyurtmasini joylashtirish tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi 2024-yil 24-maydagi Farmon, "Kambag'allikdan faravonlik sari" 2024-yil 23-sentabrdagi Qaror ijrosini ta'minlash, shuningdek, ta'lim grantlarini iqtidorga yo'naltirish, grant kvotalarining taqsimlanishida raqobat muhitini yaratish va yoshlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash maqsadida Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 10-martdagi 149-sonli Qarorlari shular jumlasidan. Ularning asosiy maqsadi Oliy ta'lim muassasalarida 2024-2025 – o'quv yilida o'qishga qabul qilingan talabalarni bir yil davomida o'zlashtirish ko'rsatkichiga qarab, grantlarni taqdim etish va qayta taqsimlash. Bilamizki, shu vaqtgacha davlat granti asosida o'quvchi talaba yaxshi, a'lo baholarga o'qimasa ham davlat tomonidan o'qish xarajatlari to'liq qoplanar edi. Endi esa yuqoridagi farmonlarga muvofiq davlat grantlarini qayta taqsimlash imkoni mavjud. Bu qanday amalga oshiriladi?

Tegishli Qarorga ko'ra, ta'lim grantlarini ikkinchi va undan keyingi kurslarda yuqori akademik o'zlashtirish ko'rsatkichlariga erishgan va O'zbekiston fuqarosi bo'lib, ijtimoiy faol talabalar o'rtasida oliy ta'lim tashkilotlari tomonidan tabaqalashtirilgan tarzda qayta taqsimlash hamda qo'shimcha grant taqdim etish tartibi belgilanadi.

Ta'lim grantiga talabgorlarning akademik o'zlashtirish ko'rsatkichlarini aniqlash uchun oliy ta'lim tashkiloti rektori tomonidan o'quv ishlari bo'yicha prorektor raisligida akademik o'zlashtirish ko'rsatkichini aniqlash bo'yicha komissiyasi tuziladi.

Ta'lim grantiga talabgorlarning ijtimoiy faolligini aniqlash uchun Oliy ta'lim tashkiloti rektori tomonidan yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha prorektor raisligida ijtimoiy faollikni aniqlash bo'yicha komissiya 9 nafardan kam bo'lmagan tarkibda tuziladi. Bu ikki komissiya tomonidan taqdim etilgan natijalarni umumlashtirib ko'rib chiqish uchun esa oliy ta'lim tashkiloti rektori raisligida maxsus komissiya tuziladi.

Ta'lim grantining bazaviy soni: oliy ta'lim tashkilotining tegishli bakalavriat ta'lim yo'nalishi (magistratura mutaxassisligiga) kirish imtihonlari natijasiga ko'ra davlat granti asosida 1-kursga talabalikka tavsiya etilgan abituriyentlar soniga teng grant o'rni, ya'ni ikkinchi va undan keyingi kurslar uchun bakalavriat ta'lim yo'nalishi (magistratura mutaxassislari), ta'lim tili va kurslar kesimida talabalar sonidan kelib chiqib, oliy ta'lim tashkiloti rektori tomonidan to'liq ta'lim granti va to'liq bo'lmagan ta'lim grantiga ajratiladi.

Tushunish kerak bo'lgan terminlar:

— Ta'lim grantiga talabgor – oliy ta'lim tashkilotining ta'lim granti ajratilgan bakalavriat ta'lim yo'nalishi (magistratura mutaxassisligi) bo'yicha ikkinchi va undan keyingi kurslarda tahsil olayotgan, ta'lim grantini qayta taqsimlashda ishtirok etish istagini bildirgan talaba.

— To'liq ta'lim granti – bir o'quv yili uchun berilib, o'qitish xarajati davlat bujetidan to'liq qoplab beriladigan va umumiy tartibdagi stipendiya bilan ta'minlanadigan ta'lim granti;

— To'liq bo'lmagan ta'lim granti – bir o'quv yili uchun berilib, to'lov-kontrakt summasining 50 foizi davlat byudjetidan qoplab beriladigan va umumiy tartibdagi stipendiya bilan taminlanmaydigan ta'lim granti;

— GPA (Grade Point Average) – ta'lim oluvchining dastur bo'yicha o'zlashtirgan ballarining o'rtacha qiymati;

— Qo'shimcha davlat granti – oliy ta'lim tashkilotlarining bakalavriat ta'lim yo'nalishlarida muayyan o'quv yili yakuni bo'yicha GPA ko'rsatkichi 4 va undan yuqori bo'lgan, ijtimoiy himoya milliy agentligi hamda Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan belgilanadigan toifadagi talabalarining navbatdagi o'quv yili uchun o'qitish xarajati Davlat byudjetidan to'liq qoplab beriladigan va umumiy tartibdagi stipendiya bilan taminlanadigan grant;

— Oliy ta'lim tashkiloti granti – moliyaviy mustaqillik berilgan oliy ta'lim tashkilotlari tomonidan ularga bakalavriat ta'lim yo'nalishlari bo'yicha tahsil oluvchi belgilangan toifadagi talabalarining GPA ko'rsatkichi 3,3 dan 4 gacha bo'lganda, ularning navbatdagi o'quv yili uchun belgilangan to'lov-kontrakt summasining 20 foizdan 80 foizgacha bo'lgan qismini ushbu oliy ta'lim tashkilotining byudjetdan tashqari mablag'lari hisobidan qoplanadigan grant;

Ta'lim grantlari o'quv yili yakunlangandan so'ng bakalavriat ta'lim yo'nalishi (magistratura mutaxassisligi), ta'lim tili va kurslar kesimida tabaqalashtirilgan tarzda alohida qoida taqsimlanadi. Akademik o'zlashtirish ko'rsatkichini aniqlash bo'yicha komissiya, ijtimoiy faollikni aniqlash bo'yicha komissiya hamda maxsus komissiya tarkibiga jamoatchilik vakillari ham jalb qilinadi.

Ta'lim grantini tabaqalashtirgan tartibda qayta taqsimlash

Ta'lim grantlarini tabaqalashtirilgan tarzda qayta taqsimlash jarayoni bosqichlarining aniq muddatlari o'quv yilining davomiyligidan kelib chiqib, oliy ta'lim tashkiloti rektori tomonidan belgilanadi va o'quv yili yakunlangunga qadar e'lon qilinadi. Ta'lim granti asosida tahsil olgan talabalarining grant o'rni ta'lim grantini tabaqalashtirilgan tarzda qayta taqsimlashda quyidagi holatlarda inobatga olinmaydi:

- Qonunchilik hujjatlariga muvofiq o'qishi davlat granti asosida tiklanishi mumkin bo'lgan talabalar chetlashtirilganda;

- Talaba belgilangan tartibda akademik ta'til olganda;

- Talaba akademik mobillik dasturlari asosida hamkor oliy ta'lim tashkilotida tahsil olish uchun bir o'quv yilidan ko'p bo'lmagan muddatga ketganda.

Ushbu bandeda ko'rsatilgan toifaga kiruvchi talabalar belgilangan tartibda va muddatlarda o'qishni davom etirish uchun qaytganda, navbatdagi ta'lim grantlarini tabaqalashtirilgan tarzda qayta taqsimlashda ishtirok etishi mumkin. Kambag'al oilalar reestriga kiritilgan oilalar farzandlari mazkur Nizomda qayd etilgan grantlardan faqat bittasi bo'yicha talabgor bo'lish huquqiga ega.

Bakalavriat ta'lim yo'nalishlariga ajratilgan davlat granti asosidagi qabul parametrlariga nisbatan 10 foizgacha bo'lgan miqdorda Ijtimoiy himoya milliy agentligi hamda Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan belgilanadigan toifadagi abituriyentlar uchun davlat granti asosidagi qo'shimcha qabul parametrlari ajratiladi. Belgilangan toifadagi abituriyentlar uchun ajratiladigan davlat granti asosidagi qabul ko'rsatkichlarining bakalavriat ta'lim yo'nalishlari kesimidagi taqsimoti O'zbekiston Respublikasi ta'lim tashkilotlariga qabul qilish bo'yicha davlat komissiyasi tomonidan tasdiqlanadi. Bunda muayyan bakalavriat ta'lim yo'nalishi bo'yicha davlat grantiga o'tish balining 80 foizi va undan yuqori ball to'plagan belgilangan toifadagi abituriyentlar ajratilgan davlat granti asosidagi qabul parametrlari doirasida, ballar ketma-ketligiga qat'iy rioya qilingan holda talabalikka tavsiya etiladi. Mazkur imtiyoz abituriyent ro'yxatdan o'tishda tanlagan birinchi bakalavriat ta'lim yo'nalishiga hamda ushbu ta'lim yo'nalishiga kirishda Davlat komissiyasi tomonidan davlat grantiga belgilangan minimal o'tish bali va undan yuqori ball to'plagan abituriyentlarga nisbatan qo'llaniladi.

Belgilangan toifadagi talabalar uchun 2024/2025 o'quv yilidan boshlab oliy ta'lim muassasalarida fanlarni o'zlashtirishning o'rtacha ko'rsatkichi — GPA "3,5" va undan yuqori bo'lgan talabalarga keyingi o'quv yili uchun foizsiz ta'lim krediti ajratiladi.

Oliy ta'lim tashkilotlarida talabalarga qo'shimcha davlat grantini taqdim etish tartibi

Davlat oliy ta'lim tashkilotlarining bakalavriat ta'lim yo'nalishlariga o'qishga kirib, muayyan o'quv yili bo'yicha GPA ko'rsatkichi 4 va undan yuqori bo'lgan, belgilangan toifadagi talabalarga navbatdagi o'quv yili uchun qo'shimcha davlat granti taqdim etiladi. Bunda talabgorlar o'z arizalari bilan har yili 20-iyulga qadar oliy ta'lim tashkilotining rasmiy veb-sayti orqali ro'yxatdan o'tadi. Ro'yxatdan o'tgan talabgorlarning arizalari har yili 25-iyulga qadar:

- Akademik o'zlashtirish ko'rsatkichini aniqlash bo'yicha komissiya tomonidan GPA ko'rsatkichi 4 va undan yuqori ekanligi;
- Ijtimoiy faollikni aniqlash bo'yicha komissiya tomonidan haqiqatda talabgorning belgilangan toifadagi talaba ekanligi ko'rib chiqilib, baholanadi.
- Akademik o'zlashtirish ko'rsatkichini aniqlash bo'yicha komissiya hamda Ijtimoiy faollikni aniqlash bo'yicha komissiya arizalarni ko'rib chiqish va baholash natijalarini har yili 1-avgustga qadar Maxsus komissiyaga taqdim etadi.

Maxsus komissiya talabgorlarning ma'lumotlarini umumlashtirib, qo'shimcha davlat grantiga tavsiya etiladigan talabalar ro'yxatini har yili 20-avgustga qadar oliy ta'lim tashkiloti rektoriga (direktoriga) taqdim etadi. Maxsus komissiyaning tavsiyasi talabalarga qo'shimcha davlat grantini berish bo'yicha oliy ta'lim tashkiloti rektorining (direktorining) buyrug'ini rasmiylashtirishga asos bo'ladi. Qo'shimcha davlat granti taqdim etilgan talabalar har yili 5-sentabrga qadar oliy ta'lim tashkiloti tomonidan xabardor qilinadi.

Moliyaviy mustaqillik berilgan oliy ta'lim tashkilotlarida talabalarga grant taqdim etish tartibi

Moliyaviy mustaqillik berilgan oliy ta'lim tashkilotining bakalavriat ta'lim yo'nalishiga 2024/2025 o'quv yilidan o'qishga kirib, muayyan o'quv yili bo'yicha GPA ko'rsatkichi 3,3 dan 4 gacha bo'lgan belgilangan toifadagi talabalarga navbatdagi o'quv yili uchun oliy ta'lim tashkiloti granti taqdim etiladi. Bunda moliyaviy mustaqillik berilgan oliy ta'lim tashkilotlari har yili o'zlarining byudjetdan tashqari mablag'lari hisobidan 1 mlrd so'mgacha bo'lgan miqdorda oliy ta'lim tashkiloti grantini taqdim etadi.

Oliy ta'lim tashkiloti grantiga talabgorlar o'z arizalari bilan har yili 20-iyulga qadar oliy ta'lim tashkilotining rasmiy veb-sayti orqali ro'yxatdan o'tadi.

Ro'yxatdan o'tgan talabgorlarning arizalari har yili 25-iyulga qadar:

- Akademik o'zlashtirish ko'rsatkichini aniqlash bo'yicha komissiya tomonidan GPA ko'rsatkichi 3,3 dan va 4 gacha ekanligi;

- Ijtimoiy faollikni aniqlash bo'yicha komissiya tomonidan haqiqatda talabgorning belgilangan toifadagi talaba ekanligi ko'rib chiqilib, baholanadi.

- Akademik o'zlashtirish ko'rsatkichini aniqlash bo'yicha komissiya hamda Ijtimoiy faollikni aniqlash bo'yicha komissiya arizalarni ko'rib chiqish va baholash natijalarini har yili 1-avgustga qadar Maxsus komissiyaga taqdim etadi.

Maxsus komissiya talabgorlarning ma'lumotlarini umumlashtirib, oliy ta'lim tashkiloti grantiga tavsiya etiladigan talabalar ro'yxatini har yili 20-avgustga qadar oliy ta'lim tashkiloti rektoriga (direktoriga) taqdim etadi. Maxsus komissiyaning tavsiyasi talabalarga oliy ta'lim tashkiloti granti berish bo'yicha oliy ta'lim tashkiloti rektorining (direktorining) buyrug'ini rasmiylashtirishga asos bo'ladi.

Oliy ta'lim tashkiloti granti taqdim etilgan talabalar har yili 5-sentabrga qadar oliy ta'lim tashkiloti tomonidan xabardor qilinadi. Bunda oliy ta'lim tashkiloti granti taqdim etilgan talabaning GPA ko'rsatkichi:

3,3 — 3,39 bo'lganda — to'lov-kontrakt summasining 20 foizi;
 3,4 — 3,49 bo'lganda — to'lov-kontrakt summasining 30 foizi;
 3,5 — 3,59 bo'lganda — to'lov-kontrakt summasining 40 foizi;
 3,6 — 3,69 bo'lganda — to'lov-kontrakt summasining 50 foizi;
 3,7 — 3,79 bo'lganda — to'lov-kontrakt summasining 60 foizi;
 3,8 — 3,89 bo'lganda — to'lov-kontrakt summasining 70 foizi;
 3,9 — 3,99 bo'lganda — to'lov-kontrakt summasining 80 foizi
 miqdoridagi qismi ushbu oliy ta'lim tashkilotining byudjetdan tashqari mablag'lari hisobidan qoplab beriladi.

Ushbu Nizomni qo'llash jarayonida yuzaga keladigan nizolar qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda hal etiladi.

Abduvohid SAFAROV

Termiz davlat universiteti fizika-matematika fakulteti dekani

TALABA YO'L TOPADI

Ruhsoraxon OBIDOVA,
talaba:

– Menimcha, zamonaviy talaba o'zini topgan, ichki dunyosini anglab yetgan va uni boyitishga intilayotgan insondir. Hozirgi zamonda talaba nafaqat bilimli, balki ruhiy jihatdan ham mukammalroq bo'lishi kerak. Chunki muomala, nutq madaniyati, tashqi ko'rinish – bularning barchasi talabaning ichki dunyosiga ishora beradi. Tashqi ko'rinishda zamonaviylik bo'lsa-da, bu milliylik va qadriyatlarga zid kelmasligi zarur. Yana zamonaviy talaba intellektual, insoniy va estetik xususiyatlar muvozanatini saqlay olishi lozim

Nurullo MURODOV,
talaba:

**SAVOL:
SIZNINGCHA,
BUGUN
ZAMONAVIY
TALABA IMIJI
QANDAY BO'LISHI
KERAK?**

– Zamonaviy talaba faqat darsga qatnashib, ma'ruza daftarini to'ldiradigan inson emas, nazarimda. Bugungi yosh avlod vakili, eng avvalo, tafakkur bilan yetakchi bo'lishi kerak. Dunyoni kuzatadigan, fikr yuritadigan, yangilikni izlab yashaydigan, ijtimoiy jarayonlarga befarq bo'lmagan talaba bugun har jabhada yetakchilik qila oladi. Menimcha, talaba intellektual salohiyatga ega bo'lishi, faqat fan emas, balki hayotiy masalalarga ham munosabat bildiradigan va o'z pozitsiyasiga ega inson sifatida shakllanishi kerak. Boshqacha qilib aytganda, zamonaviy talaba shunchaki kelajagi uchun emas, jamiyat uchun ham mas'uliyatni o'z zimmasiga ololadigan shaxsdir.

Otabek ISAQOV,
talaba:

– Bugun axborot oqimi tez, raqobat kuchli. Talaba bo'lish shunchaki “avtoritet” emas, balki kunlik mehnat va o'z ustida ishlashni talab qilyapti. Nazarimda, bugungi talaba zamon bilan hamnafas, mavzularga tanqidiy yondasha oladigan, texnologiyalardan samarali foydalanadigan bo'lishi kerak. Yana ingliz tilini bilmagan, kompyuter savodxonligisiz hozirda zamonaviy talaba obrazini tasavvur qilish qiyin.

Abdusalom ABDUJABBOROV,
talaba:

– Zamonaviy talaba haqida so'z ketganda, unga ijodkorona yondashmoqchiman. Chunki har bir talaba o'z hayotining muallifi. Menimcha, zamonaviy talaba doimo o'z ustida ishlaydigan, hayotga kreativ yondashadigan, har jabhada o'z qarashlariga ega insondir. U boshqalarga ergashmaydi, balki yo'l topadi. Tashqi ko'rinishida ham, ichki olamida ham mustaqillikka intiladi. Talabaning zamonaviyligi internetda o'tirganida emas, balki undan qanday foyda olayotganida namoyon bo'lishi kerak. Darsdan tashqari hayoti, jamiyatdagi o'rni, ma'naviyati esa uning jamiyat orasida ajralib turuvchi bir shaxs bo'lib shakllanishiga yordam beradi.

Sevinch ANVARBEKOVA,
talaba:

– Bugun biror shaxsni idealashtirish mushkul ish, shu jumladan talaba shaxsini ham. Zamon tez, vaqt tobora tig'izlashib boryotgandek go'yo. Shu sababli ham bugun kimgadir namuna yoki o'rnak bo'laman degan talaba o'zida bir emas, bir qancha xislatlarni jamlashi lozim. Nazarimda, eng avval tirishqoqlik. Chunki ilm shunday yo'lki, unda sobit va tirishqoq bo'lmasangiz, natija ololmaysiz. Qolaversa, zamon talabiga moslashish, neyrotarmonqlar, sun'iy intellekt, kompyuter texnologiyalaridan xabardor bo'lish, kamida 2 ta chet tilini o'rganish ham zarar qilmaydi. Shuningdek, u boshqalarni tinglashni bilishi, jamiyatda faol bo'lishi ham muhim.

Odilbek MADAMINOV,
talaba:

– Zamonaviy talaba deganda, eng avvalo, hozirgi davr talablariga moslashgan, o'z sohasini chuqur egallayotgan, amaliy bilimga ega bo'lgan yoshlarni tushunaman. Tez o'zgarayotgan dunyoda orqada qolmaslik uchun talaba har kuni o'rganishi kerak. Bu nazariy ham bo'lishi mumkin, amaliy ham. Shuning uchun men zamonaviy talaba bir vaqtning o'zida o'rganuvchi va o'rgatuvchi, izlovchi va erishuvchi, tanqid qiluvchi va taklif beruvchidir, deb bilaman. Agar talaba ilmiy salohiyatini hayotga bog'lay olmasa, u o'zlashtirgan bilimlar hech qanday natija bermasligi mumkin.

Maqsad OBIDJON yozib oldi

"MAGISTRATURA BIZ UCHUN ORZU BO'LMASIN..."

Yurtimizda oliy ta'lim tizimini isloh qilish bosqichma-bosqich amalga oshirilyapti. Ma'lumki, magistratura – yuqori kasbiy va ilmiy tayyorgarlikni ta'minlovchi muhim daraja. Ayni paytda magistraturaga kirishda chet tilini bilish bo'yicha qat'iy talablar joriy qilingan. Biroq bu talablar, ayniqsa, davlat tashkilotida ishlovchi, o'z ko'nikma va tajribasi orqali yillab mehnat qilib kelayotgan, tajribali mutaxassislar uchun muayyan qiyinchiliklar tug'dirayotgani — bor gap.

Magistr darajasiga kasbiy rivojlanish uchun muhim vosita sifatida qaraladi. U orqali nafaqat chuqur nazariy bilimlar egallanadi, balki amaliyotda qo'llashga doir tahliliy fikrlash, ilmiy yondashuv shakllanadi. Shu bois, har yili yuzlab yoshlar qatori son jihatidan ulardan oz bo'lsa-da, tajribaga ega mutaxassislar ham magistraturada tahsil olishni istaydi. Ammo ular uchun magistraturaga kirish orzuga aylanib qolmoqda. Buning uchun CEFR, shunga mos ravishda chet tilidan kamida B2 sertifikat talab etiladi. To'g'ri, til o'rganish dunyoga chiqish, xalqaro ilmiy adabiyotlarni o'qish va keng foydalanish, tajriba almashish imkoniyatini yaratadi. Biroq masala shundaki, 35–40 yoshdagi insonlar ish va xizmat faoliyatining eng faol davrida bo'lgan bir paytda, men kabi magistraturada ta'lim olishni istovchilarning gardanida ishdan tashqari, ro'zg'or tebratish, qarindoshlar g'amxo'rligi, farzand o'qitish kabi turmush mas'uliyatlari ham turibdi. Til o'rganishga yetarli vaqt ajratish har doim ham oson emas. Bu esa kasbiy o'sishni xohlagan mutaxassislar uchun imkoniyatlar doirasini toraytirishi turgan gap.

Yechim

Kasbiy yoki yosh darajasi, Hemis tizimidagi GPA ballari asosida baholash.

Uzoq yillik tajribaga ega nomzodlar uchun chet tilidan test emas, balki an'anaviy kirish imtihonlari yordamida yoki ish tajribasi va ilmiy loyihalar asosida baholash tizimi ishlab chiqilishi mumkin. Shuningdek, Hemis tizimidagi har bir o'quv yili yakunida olgan baholarning o'rtacha GPA ballari bilan, qolaversa bir qancha imtiyoz va alohida tavsiyanomalar asosida ham mazkur o'quv yo'nalishiga qabul qilinishi mumkin.

Shu yil O'zbekiston Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti sirtqi yo'nalishning 5-bosqich talabasi bo'ldim. Shu bilan birga, Mudofaa vazirligi qo'shinlarida shartnoma asosida harbiy xizmat o'tayapman. Til o'rganishga, ochig'i, vaqt orttirolganim yo'q. Ushbu masalada tajriba va yoshga, malaka amaliyotiga tayanish zarur deb hisoblayman. Bu menga qiyinchilik tug'dirayotgani sabab, o'z mulohazalarimni "O'zbekiston talabasi" jurnaliga yozishga qaror qildim.

Chet tilini bilish kerakligini inkor qilib bo'lmaydi, biroq mavjud real holatlarga qarab muqobil yondashuvlar ishlab chiqsa bo'ladi-ku! Aks holda men kabi ham o'qib, ham ishlayotgan talabalar uchun magistratura faqat orzu bo'lib qoladi. Amalda esa imkoniyat yetishmaydi. Mening orzularimdan biri – yetuk harbiy korrespondent bo'lib, ofitserlar tarkibidan nafaqaga chiqish. Nafaqadan so'ng ta'lim olgan oliy o'quv yurtimda ustozlarim qatori harbiy va sport jurnalistikasi yo'nalishida amaliy va nazariy mashg'ulotlar berishni maqsad qilganman. Yana ham aniqrog'i, maqsadim – yigirma yillik xizmat faoliyatimni jurnalistika bilan bog'lash va harbiy hayotdan uzoq bo'lajak jurnalistlarga sohadagi bilimlarimni ulashish.

Bosqichma-bosqich til talabi

Magistraturaga kirishda asosiy kasbiy imtihonlarni asosiy o'ringa chiqarib, xorijiy til ko'nikmasini esa magistratura davomida o'zlashtirish uchun imkoniyat sifatida ko'rilishi yaxshi yechim. Va buning uchun ma'lum vaqt oralig'ida maxsus imtihonlar o'tkazilsa ham bo'ladi.

Magistratura bugungi kasbiy va ilmiy rivojlanish yo'lida muhim zina. Chet tilini o'rganish esa raqobatbardoshlikni oshiradi. Ammo bu talablar imkoniyat va hayotiy sharoitlarga mos bo'lgani yaxshi. Yurtimizda tajribali, o'z ishining ustasi bo'lgan mutaxassislar ko'p. Nazarimda, ularning bilim olish yo'llarida cheklovlar emas, balki rag'batlantiruvchi mexanizmlar bo'lgani ma'qul.

Farrux O'RINOV
O'zJOKU 5-bosqich talabasi, serjant

“INSON”

DEGAN UNVON BOR...

O'zim haqimda

Agar jamiyat odamni qayerda o'qishi, qayerdan kelgani va hozir nima qilayotgani bilan baholamaganida, o'zimni mana shunday tanishtirgan bo'lardim: mas'uliyatli farzand, mehribon nabira, ukalarim va singillarim ishonadigan opa, qo'llab-quvvatlovchi samimiy do'st. Lekin tan olaylik, zamon o'zgardi. Bugun insonning ismi oldida qanday unvon, qanday universitet, qaysi yutuqlar turishi ko'proq muhim.

Men Nigina Muzaffarova – AQShning Minnesota universiteti 2-bosqich talabasiman. Hozirgi kunda jurnalistika ta'limi va fransuz tilini chuqur o'rganmoqdaman. O'zimni oilaparvar, fidoyi va intiluvchan inson deb bilaman. Kitob o'qish – eng sevimli mashg'ulotlarimdan biri. Chet tillarini o'rganish ham o'zgacha bir zavq bag'ishlaydi. To'g'ri, matematika bilan hech ham til topisha olmaganman, lekin bugungi xulosalarim natijasida uning zarurligini chuqurroq anglay boshladim.

Sayohat qilish jon-u dilim. Amerikaga yo'l olmasimdan oldin ham tanlovlar, olimpiadalar va sayohatlar bahonasida Samarqand, Buxoro singari tarixiy shaharlarimizda ko'p bo'lganman. Har bir yurish, har bir qarash bilan ko'rilgan manzara menga yangi hayot saboqlarini tuhfa etadi, bir olam taassurotlar olaman. YouTube kanalim bor. U yerda foydali kontent ulashish haftalik asosiy ishlarimdan biri. Videolar olishni yaxshi ko'raman. Odamlar bilan muloqotda tez moslasha olish eng kuchli tomonlarimdan.

Dadamning “Uyga qaytib, o‘zimizda o‘qiyverasan” deyishlarini kutgandim...

Bolalik va orzular

17 yil umrim, xotiralarim, tasavvurlarim, barcha-barchasi Navoiy shahri bilan bog'liq. Otam, onam, bobo va buvilarimning tarbiyasi, mehr-e'tibori bugungi kunimning poydevori bo'lgan. Bobom pensiya olishlari bilan kitob do'koniga yo'l olishimiz odatga aylangan edi. Shu bois yoshligimdan o'qir O'tkir Hoshimovning barcha asarlarini birin-ketin o'qib chiqqanman. Garchi maktabda adabiyot darslarini unchalik yoqtirmasam-da, kitobga bo'lgan muhabbatim barqaror edi. Chunki meni hech kim majburlamadi. Shu sabab qachonki bir ishini o'z xohishim bilan qilsam, haqiqiy natijaga erishganman.

Maktab yillari faol va shaddod qiz bo'lganman. Tozalik raisi bo'lib yurib, sinfdoshlarimning oshxonaga kirish tartibini nazorat qilardim, ayni paytda ingliz tilidan dars ham o'tardim. Qiz bola sinfdoshlarim bilan uncha yaqin emasdim, o'g'il bolalar bilan do'stlashishim osonroq edi. Ha, men o'g'il bola va qiz bola do'st bo'la olishiga ishonaman. Yaxshisi, mavzuga qaytamiz...

“Sehrli diyor” sari...

Olimpiadalar maktab davrimning eng yorqin sahifalaridan biridir. Tabiat fanidan, rus va ingliz tili fanlaridan viloyat bosqichiga chiqish men uchun faxr bo'lgan. 6-sinfda adolatsizlik bo'lgani sababli olimpiadadan ko'nglim qolgandi. Ehtimol, shu voqea hayotimning boshqacha yo'nalish olishiga sabab bo'lgandir. Shu bilan birga, ota-onam meni doimo rag'batlantirib turardilar. Har xil konferensiyalar, to'garaklar, lagerlarda ishtirok etishim ham ularning qo'llovlari tufayli edi. Ayniqsa, onam bilan sirlashishni juda ham yaxshi ko'raman. Meni eshitganlari, tushunganlari, orzularimni qo'llab-quvvatlaganlari uchun ulardan doimo minnatdorman.

“El-Yurt Umidi” jamg'armasining stipendiatiga bo'lish baxtiga osonlikcha erishmaganman. Dastlabki urinishda bir ball yetmay qolganida dadamga telefon qilishga jur'atim yetmagan. Yig'lab, “Men o'ta olmadim, ishonchingizni oqlay olmadim” deganman. Dadam javoban, “Uyga qaytib, o'zimizda o'qiyverasan” deyishlarini kutgandim. Lekin ular “Qizim, men senga barcha imkoniyatlarni yaratib beraman, faqat o'qi, harakatdan to'xtama. Ishonaman, o'zing istagan natijaga erishasan” deb aytdilar. Meni ikki hissa ruhlantirgan bu so'zlar hali ham qulog'im ostida jaranglayotgandek go'yo. Vanihoyat, orzumga yetdim, jamg'arma stipendiatiga aylandim. Bu meni “Sehrli diyor”ning eng yaxshi universitetlaridan biriga eltgan yo'l edi.

**Ozərbayjon,
Turkiyadan kelganlar
“Men ham o'zbek
bo'lsam bo'lmasmidi?”
deb hazillashadi**

Universitet

Minnesota universiteti orzularim timsoli desam adashmayman. Jurnalistika yo'nalishi bu yerda yuqori sifatda o'qitiladi. Fakultetimiz 100 yillik tarixga ega. Teoriyalarni real hayotda qanday ishlatishni ham chuqur o'rgatishadi. Har semestrda tajribali jurnalistlar bilan seminarlar, suhbatlar o'tkaziladi. Bundan tashqari, fransuz tiliga ham oshno bo'lib boryapman. Sevimli professorlarimdan biri Yale universitetining PhD bitiruvchisi. Ularning darslariga kirgan har bir talaba bu inson o'z ishining ustasi ekanini birinchi mashg'ulotdayoq anglaydi.

Dunyoning turli burchaklaridan kelgan do'stlarim bor. Ayniqsa, Ozarbayjon, Turkiyadan kelganlar “Sizning yurt yoshlarga juda katta imkoniyatlar yaratibdi! Men ham o'zbek bo'lsam bo'lmasmidi?” deb hazillashib qolishadi. Bu insonga faxr beradi, albatta.

Unutilmas uchrashuv

2023-yil 18-sentabr kuni Nyu-York shahrida Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev bilan uchrashish sharafiga muyassar bo'ldim. Bu safar suhbatimiz 4 soat davom etdi, ikki marta qo'l berib ko'rishdik. Yurtimiz yoshlari uchun nimalar qilish mumkinligi haqida ochiq suhbatlashdik. O'sha kuni menga eng so'nggi modeldagi MacBook topshirildi. Bu shunchaki oddiy sovg'a emas, balki ishonch timsoli edi.

**Ish, o'qish, karyera,
bari vaqtinchalik.
Yaqinlaringiz bilan
o'tkazgan daqiqalarni
qadrlang, shu
xotiralar abadiy
yodda qoladi**

Yaqinlaringizni quvontiring!

Hayot shunchaki ta'lim va yutuqlardan iborat emas. 2022-yil buvijonimni yo'qotdim. Ramazon oyining o'rtasi edi. O'sha tun, o'sha iltirob umr bo'yi yodimdan chiqmaydi. Avvalgi yil esa ikkinchi buvimdan ham ayrildim. Biroq bu safar ulardan ancha uzoqda edim. Pul, ta'lim, yegulik, hammasi bor, lekin bemor buvingizni quchoqlab ko'ra olmaslik... Juda ham alam qilar ekan. Ammo hayot davom etadi. Bir kun kelib, buvijonlarim haqida kitob yozaman. Bu mening bolaligim, oilam, xalqim, ayniqsa o'zbek ayolining kuch-qudratini aks ettiruvchi asar bo'ladi. Har kun, har daqiqa ota-onam, bobo-buvilarimning duolari bilan yashayman. Ularning yordamlarisiz bu yergacha yetib kelolmagan bo'lardim. Ish, o'qish, karyera, bari vaqtinchalik. Yaqinlaringiz bilan o'tkazgan daqiqalarni qadrlang, shu xotiralar abadiy yodda qoladi. Ulardan uzoqda bo'lsam-da, har doim sovg'alar, gullar, xatlar orqali mehrimni yetkazishga harakat qilaman. Siz ham imkonigingiz boricha yaqinlaringizni quvontiring. Chunki insondan yaxshilik qoladi....

(“O‘zbekiston talabasi” uchun AQShdan maxsus)

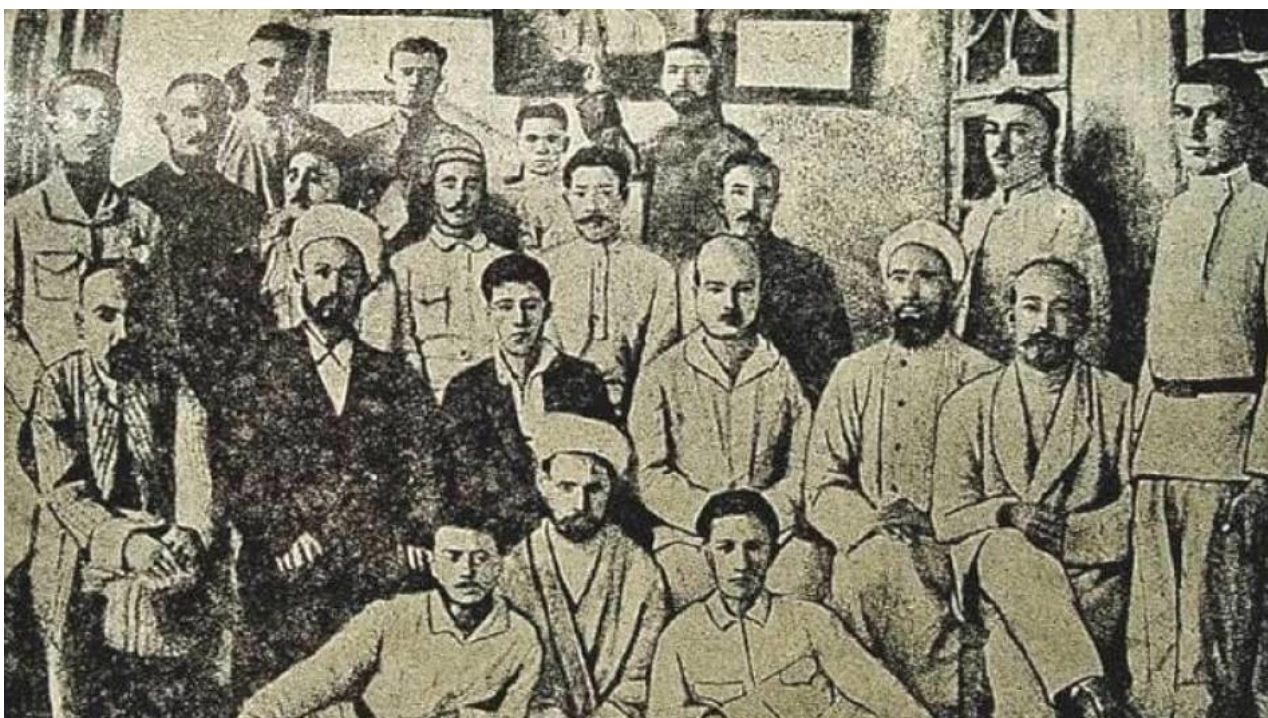

Muhiddin Tursunxo'jayev 1900-yil Toshkent shahri-ning ma'rifatparvar insonlaridan Tursunxo'ja qozi Abdurasulxo'jayev oilasida kenjasi, yettinchi farzand bo'lib dunyoga kelgan.

Tursunxo'ja 1912-yilda qozilikdan voz kechib, dehqonchilik va tabiblik bilan mashg'ul bo'ladi. Muhiddinxo'ja avval eski usul maktabida, so'ng yangi usuldagi jadid maktabida tahsil oladi. U Xadrada joylashgan rus-tuzem maktabiga kirib, maktabni 1914-yil tugatadi. Ilmga chanqoq bo'lgan Muhiddinxo'ja Toshkentda ochilgan "Real bilim yurti"da tahsil olishni rejalashtiradi. Biroq, mustamlakachi tuzum qonunlariga ko'ra, u mahalliy millat vakili bo'lgani uchun o'qishga qabul qilinmaydi. Shundan so'ng M.Tursunxo'jayev uch yil davomida davlat bankida, D.M.Ustinovning notarius idorasida, savdogar Abdumavlonovning do'konlarida idora xodimi sifatida ish olib boradi.

MUHIDDIN TURSUNXO'JAYEV:

DUSHMAN SANALGAN DO'ST

Dadam uyga O'zbekistondan kelgan egnida chopon, oyog'ida kavush, o'ta yupun talabalarni olib kelar edilar

M.Tursunxo'jayevning bolaligi o'lkada taraqqiyparvarlik g'oyalari keng yoyilgan bir davrga to'g'ri keladi. Shubhasiz, yosh, g'ayratli Muhiddinxo'ja 1917-yil talotumlari davrida Turkiston kelajagi uchun kurashdan chetda qolishi mumkin emas edi. U 1917-yil barcha turkistonlik taraqqiyparvarlar qatorida siyosiy kurash maydoniga qadam qo'yadi. Dastlab, Haydar afandi rahbarligidagi "Temur to'dasi", so'ng Said Ahroriyning "Izchilar to'dasi" tadbirlarida faol ishtirok etadi. U 1918-yilda "Eski shahar musulmon gumashtalar, boshqaruv xodimlari va kotiblar kasaba uyushmasi"ga kirib, "So'l eserlar" partiyasiga a'zo bo'ladi. Umuman, bu davrda Turkiston taraqqiyparvarlarining "So'l eserlar" partiyasi bilan yaqinlashuvi bolsheviklarning hokimiyatga kelishiga qarshi sof siyosiy maqsaddagi hamkorlik edi. Biroq, siyosiy madaniyatni tan olmagan, o'z maqsadi yo'lida har qanday qonunni buzishga qodir bo'lgan bolsheviklar "So'l eserlar" partiyasini kuch ishlatish yo'li bilan siyosiy sahnadan olib tashlaydi. Ayniqsa, 1919-yil "Osipov isyoni" bahonasi bilan bolsheviklar Turkistondagi o'zining barcha raqiblarini yakson qiladi. Mazkur vaziyatda og'ir ahvolda qolgan milliy taraqqiyparvarlar "So'l eserlar" partiyasidan chiqib, kompartiyaga kirishga majbur bo'ladilar. 1919-yil M.Tursunxo'jayev ham kompartiyaga kirib, Toshkentning Eski shahar qismida komsomol tashkilotini shakllantirish ishiga bosh qo'shadi.

1919-yil Abdulhay Tojiyev boshchiligidagi turkistonlik faol yoshlardan 35 kishi Moskvaga o'qishga yuboriladi. Guruh tarkibida bo'lgan M.Tursunxo'jayev 1920-yil 14-yanvardan sentyabr oyigacha Moskvadagi Y.M.Sverdlov nomidagi kommunistik universitetning maxsus kursini bitiradi. Shundan so'ng Buxoroga safarbar etilgan M.Tursunxo'jayev Buxoro Sovet Xalq Respublikasi hukumatida Ichki ishlar nozirligi kollegiyasi a'zosi, Nozir o'rinbosari vazifalarini bajaradi. Frunze boshliq qizil askarlar tomonidan xonavayron qilingan Buxoroda xalq xo'jaligini tiklash, ijtimoiy-iqtisodiy hayotni izga solish va imkon qadar kam qurbonlar evaziga xalqni tinch turmushga qaytarishga intiladi. 1921-1922-yillarda Turkiston kompartiyasi Markaziy qo'mitasi qarori bilan M.Tursunxo'jayev Farg'ona muzofoti militsiyasi boshlig'i o'rinbosari lavozimida ishlaydi. U 1921-yil dekabrda Moskvada Butunrossiya sovetlari IX syezdiga delegat bo'lib, syezd ishtirokchilariga Farg'ona vodiysidagi ayanchli ahvol va uni zudlik bilan bartaraf etish lozimligi haqida axborot beradi.

M.Tursunxo'jayev 1922-yil oxiridan Turkiston respublikasi komsomol tashkiloti rahbari, Toshkent shahar ijroqo'mi a'zosi lavozimlarida ish olib boradi. Shuningdek, 1923-yil Sirdaryo viloyat partiya qo'mitasida mas'ul kotib, 1924-yil may oyidan 1926-yil o'rtalarigacha Samarqandda "Turkipak" aksionerlik jamiyatiga raislik qiladi.

M.Tursunxo'jayev O'zbekistonda maorifni rivojlantirish hamda yosh avlodning ilmiy-siyosiy va ma'naviy kamoloti yo'lida tinimsiz faoliyat olib boradi. O'zining qator maqolalarida millat kelajagi bo'lgan yoshlarning zamon talablariga mos ta'lim-tarbiya olishi masalalarini ko'taradi. Shu bois olim va jurnalist Ashurali Zohiriy "Farg'ona" gazetasining 1924-yil 21-iyun sonida: "M.Tursunxo'jayev, yoshlarni ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishlari va ularni taraqqiyparvar dunyoqarash bilan tarbiyalash maqsadida yoshlar nashriyotini tashkillashtirdi. U o'z gazetasida ko'p yozadi va o'zini iqtidorli jurnalist sifatida ko'rsata oldi" degan edi. M.Tursunxo'jayev 1926 – 1928-yillarda Toshkent shahar soveti raisi, 1928 – 1929-yillarda Toshkent okrug ijroqo'mi a'zosi, Yangiyo'l tumani partiya qo'mitasi kotibi lavozimlarida ishladi.

**M.Tursunxo'jayev
qisqa muddatda
qator kooperatsiya
markazlarini
ochdi, ko'plab
yangi savdo
shahobchalarini
shakllantirdi**

M.Tursunxo'jayev hukumat qaroriga muvofiq 1929-yil 6-noyabrda O'zbekistonning Moskvadagi doimiy vakili etib tayinlandi. U o'zining yuksak madaniyati, tinimsiz halol mehnati, sohasining bilimdoni sifatida katta e'tibor qozondi. M.Tursunxo'jayevning qizi Xumayra Tursunxo'jayeva (1924) Moskvada kechgan bolalik xotiralarini quyidagicha hikoya qiladi: "Adamlarning katta kutubxonasi bor edi. Unda N.V.Gogolning "O'lik jonlar", M.Y.Lermontovning "Demon", F.Rablening "Gargantuya va Pantagryuel", "Ming bir kecha" kabi g'arb va sharq klassiklarining ko'plab asarlari bo'lardi. Menimcha, dadam kutubxonamizdagi barcha kitoblarni o'qib chiqqan edilar. Chunki, dadam qanchalik ish bilan band bo'lmasin, har doim kitob o'qish uchun vaqt topa olar va bizlarni ham shunga o'rgatishga intilar edilar. Dadam har doim uyga O'zbekistondan kelgan talabalarni olib kelar edilar. Esimda, bu talabalarning boshida do'ppi, egnida chopon, oyog'ida kavush, o'ta yupun va deyarli pulsiz edilar. Talabalar juda qiyin sharoitda ta'lim olishardi. Ularning yagona niyatlari Moskvada puxta tahsil olib, O'zbekiston ravnaqiga o'z hissasini qo'shish edi. Dadam bu talaba yigitlarni uyda mehmon qilar, ularga vakillikdan pul berar, hatto, ba'zilariga o'zining kiyimlarini ham kiydirib yuborar edilar. Nazarimda, otam bu ishlari bilan o'zini xalqi va millati uchun xizmat qilayotgandek his qilar va faxrlanar edi. Keyinchalik bu talabalar orasidan xalqimizga xizmat qilgan anchagina olimlar, shifokorlar, injenerlar va xalq artistlari yetishib chiqdi".

Taniqli davlat arbobi M.Tursunxo'jayev 1932-yil SSSR MIK raisining birinchi o'rinbosari A.Tojiyev bilan hamkorlikda SSSR FAda "O'zbekistonda ishlab chiqaruvchi kuchlarni o'rganish" mavzusida konferensiya tashkil etadi. 1934-yil Moskvada O'zbekiston Respublikasining o'n yilligi tantanalarini yuksak saviyada o'tkazadi. Tadbirda Muhiddin qori Yoqubov, Halima Nosirova, Karim Zokirov, Mukarrama Turg'unboyeva kabi o'zbek san'ati darg'alari xalqimizning tengsiz san'at javohirlarini butunittifoq darajasida ko'z-ko'z qiladilar. M.Tursunxo'jayevning muharrirligi ostida "O'zbekistonning o'n yilligi" nomli rangli albom yaratilgan. Unda O'zbekistonning madaniyati, sanoati va qishloq xo'jaligi sohalaridagi muvaffaqiyatlari birday o'z aksini topgan.

M.Tursunxo'jayev 1935-yil apreldan hukumat qarori bilan O'zbekiston Savdo xalq komissari lavozimiga tayinlanadi. Ushbu lavozimda ishlar ekan O'zbekistonda kooperatsiyani taraqqiy ettirish, boshqa respublikalar bilan savdo aylanmasini rivojlantirish, mamlakatda savdo shahobchalarini tizimli o'stirib borish, chayqov bozorini tugatish va savdodagi o'g'rilik holatlariga chek qo'yish masala-

U qaysidir “gunohi” uchun sovetlarning mash’um “o’lim ro’yxati”ga kirib qolgan ekan. Uning asl “gunohi” nima ekani bizdan abadiyga sir tutildi

lariga katta e’tibor qaratadi. M.Tursunxo’jayev qisqa mudatda qator kooperatsiya markazlarini ochdi, ko’plab yangi savdo shahobchalarini shakllantirdi. U qishloq savdo tizimining barqaror ishlashini ta’minlash maqsadida respublikaning barcha viloyatlari, qishloqlarida bo’lib, ushbu soha muammolarini o’rganib chiqadi. Ayniqsa, mamlakatning uzoq tuman va qishloqlari aholisining ehtiyojlari katta bo’lgan tovar va mahsulotlarni o’z vaqtida yetkazish, aholining moddiy va madaniy turmush sharoitini yaxshilashda sezilarli yutuqlarga erishadi. M.Tursunxo’jayev savdo-moliya sohasi va ta’minot masalalarining o’tkir muammolarini hal qilishda, savdo xodimlarining kasbiy malakalarini oshirishda qator ilmiy-amaliy tadbirlar tashkil etdi.

1937-1938-yillar o’zbek xalqi o’zining ne-ne buyuk farzandlaridan judo bo’ldi. Qahramonimiz M.Tursunxo’jayev ham qaysidir “gunohi” uchun sovetlarning mash’um “o’lim ro’yxati”ga kirib qolgan ekan. Albatta, uning asl “gunohi” nima ekani bizdan abadiyga sir tutildi. Unga nisbatan tuhmat va bo’htonlar yozilgan, inson sha’ni oyoq osti qilingan, haqiqat tahqirlangan bir hovuch qog’ozlardan iborat “delo”sini varaqlayman...

1937-yil 4-avgustda M.Tursunxo’jayev qamoqqa olinib, 1921

– 23-yillarda bosmachilarga yordam bergan, O’zSSR Oliy sudi raisi S.Qosimov qamoqqa olinganida iztirobga tushgan, Fayzulla Xo’jayevning ukasi Ibod Xo’jayev bilan yaqin aloqada bo’lgan, Moskvada doimiy vakil bo’lgan vaqtida o’zbekistonlik talabalarga doimiy moddiy yordam bergan, ijtimoiy begona qatlamlar vakillari bilan aloqada bo’lgan kabi “ayblar” bilan gumondor qilingan. 1937-yil 13-avgust kechasi tintuv o’tkazilib, bor-yo’q bisoti musodara etildi. Xotini Zuhra xonim, qizi Xumayra, o’g’li Nuriddin, Marat va onasi Shafolat ayalar M.Tursunxo’jayevni zor qaqshab kuzatib qoladilar.

1937-yil 22-avgust kuni o’tkazilgan ilk so’roqda o’ziga qo’yilgan barcha ayblarni inkor qiladi. Biroq, 1937-yil 15-noyabr kuni imzolangan so’roqda josuslik ishlarini F.Xo’jayev va A.Ikromovlar topshirig’i bilan amalga oshirgani, bunda Germaniyada o’qigan sobiq talabalar S.Matqul va S.Jabborlardan foydalangani bayon etilgan. M.Tursunxo’jayevga shu bayonnomaga “imzo” qo’ydirilgach, o’z maqsadiga erishgan sovet tergovchilari uni uzoq vaqt davomida eslamaydi.

1938-yil 4-oktyabr kuni M.Tursunxo’jayev ishi mash’um NKVD uchligi tomonidan ko’rib chiqilib, otuvga hukm etildi. Noxolis hukm shu kunning o’zidayoq ijro etildi.

1957-yil M.Tursunxo’jayevning “jinoiy ishi” ham qayta ko’rib chiqildi va 1957-yil 18-iyulda SSSR Oliy sudi harbiy kollegiyasi tomonidan oqlandi. Darhaqiqat, M.Tursunxo’jayev nomdor ta’lim dargohlarida o’qimadi. Faqat maktab ma’lumoti bilan o’z davrida O’zbekistonda ko’zga ko’ringan davlat arboblardan biri sifatida tan olindi. U o’z xalqini sevdi va uning farovonligi uchun butun hayotini bag’ishladi. Mustaqil ilm olib, zamonasining eng yetuk, bilimdon insonlaridan biriga aylanadi. M.Tursunxo’jayev bor yo’g’i 39 yil umr ko’rdi. Ammo, shu qisqa va sarmazmun hayoti davomida amalga oshirgan ulkan ishlari bilan O’zbekiston tarixidan munosib o’rin egalladi.

Bahrom IRZAYEV

“LAHZANI TUTIB QOL, YASHAB O‘T LAHZANI...”

Hayotning har bir lahzasi tarixga muhrlashga arziqli. Juda qisqa fursatlar orasida shunday holatlar bo‘ladiki, ularni o‘tkazib yuborganingga afsuslanasan, qaytarishga urinasan. Ammo bunga har qachon ham imkon bo‘lavermaydi. Bunday vaziyatlarni yozib yoki videotasmaga joylab ham u qadar mazmunli qilish qiyin. Bunga professional fotograflarning ishlarini kuzatib amin bo‘lasiz. Quyida 2025-yilning aprel oylarida tushirilgan jahondagi eng noyob va qiziqarli suratlar havola qilinadi.

Afg‘onistonlik qochqin qiz
Pokistonning Peshovar
shahridagi Kababayan
qochqinlar lageridagi uyining
kiraverishidagi yirtilgan
pardadan mo‘ralamoqda.
8-aprel.
Muallif: Muhammad Sajjad/AP
Photo

Tumanli tog‘ning bag‘riga yo‘rg‘alayotgan zarrin quyosh nurlari
1-aprel
Muallif: Zetong LI

Yulduzli tong otishi.
8-aprel
Muallif: Pavel Marianov

Karachi jazirasida “Bu Robbimning
marhamatidir” degan yozuv oldida va
shamol purkagich yonida uxlayotgan qo'riqchi.
22-aprel. Pokiston
Axtar Sumro / REUTERS

Iroqning Basra shahridagi istirohat bog'ida
Ramazon hayiti arafasida o'ynayotgan
qizaloq. 2-aprel.
Muallif: Husain Falih/AFP/Getty Images

Myanma markazida 2 mingdan ortiq odam halok bo'lgan
kuchli zilziladan besh kun o'tib Mandalay ko'chasida
o'rnatilgan vaqtinchalik chodirda uxlayotgan odamlar.
2-aprel.
Muallif: AFP/Getty Image

Rossiya raketa zarbasi
natijasida vayron bo'lgan
universitet binosi yonida tin
olayotgan qutqaruvchi. Sumi
shahri, Ukraina. 13-aprel.
Muallif: Yevgeniy Maloletka/
AP Photo

HOW CARTOONS AFFECT CHILDRENS BEHAVIOR

FORMATION OF MORAL VALUES

Cartoons with positive messages convey values such as compassion, honesty, friendship, and tolerance to children through characters. For example, helpful heroes and plots that distinguish good from evil help solidify the idea of kindness in the child's mind.

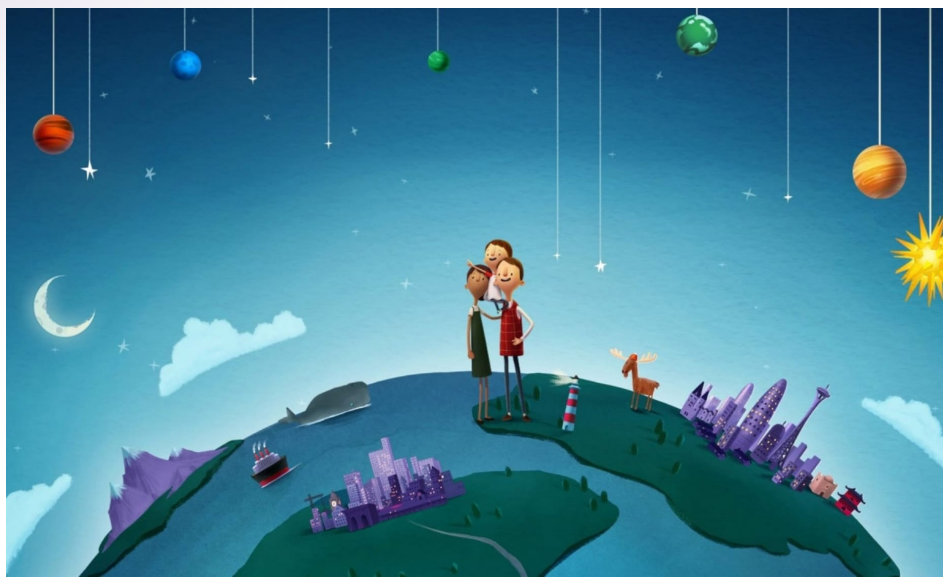
DEVELOPMENT OF THINKING AND CREATIVITY

Fantasy-based cartoons and fairy-tale plots encourage children to imagine and think creatively. Children extract unique meanings from events, reinterpret stories, and begin to form their own creative thoughts.

POSITIVE EFFECTS OF CARTOONS

Properly selected, high-quality, and educationally meaningful cartoons with positive content can be a powerful aid in a child's upbringing. Cartoons play a significant role in shaping children's brain activity. The following aspects can be considered as examples:

In today's digital age, cartoons have become an integral part of children's daily lives. With the rise of screen-based entertainment through televisions, tablets, and smartphones, children are exposed to animated content from an early age. While cartoons are primarily created for entertainment, they significantly influence children's emotional, psychological, and social development. Since young children do not yet possess mature thinking skills, they quickly absorb the actions, behaviors, and values presented in cartoons—often imitating the characters they see. This imitation can manifest in both positive and negative behaviors depending on the content viewed. As such, choosing age-appropriate, educational, and morally sound cartoons is essential for healthy development and proper upbringing.

ENRICHMENT OF LANGUAGE AND SPEECH

Many cartoons broadcast on television or social media platforms are presented in foreign languages. Through such cartoons, children learn new words and phrases, improve their pronunciation, and learn to express their thoughts clearly. Cartoons are especially effective in the language learning process.

TEACHING SOCIAL SKILLS

Educational cartoons depict real-life situations such as teamwork, friendship, asking for help, or solving problems. Such instruction helps children learn the basics of social interaction. They can communicate with others more effectively and express their thoughts more fluently.

NEGATIVE EFFECTS OF CARTOONS

Unfortunately, not every cartoon that children watch has educational value. Some animated productions contain negative characters, inappropriate values, or scenes that may have harmful effects on children's mental health.

PROMOTION OF VIOLENCE AND AGGRESSION

In some cartoons, heroes solve problems by using force. Children who watch such scenes may consider aggression as normal behavior and apply it in real life. As a result, aggressive tendencies may develop.

DETACHMENT FROM REALITY

Overly fantastic or unrealistic cartoons can make children indifferent to real-life problems and reduce their sense of responsibility. They may become less responsive to their surroundings.

LIMITING VOCABULARY AND CAUSING DISTRACTION

Some cartoons are filled with simple and repetitive phrases, which can slow down the development of a child's speech. Additionally, excessive screen time can distract children from physical and mental activities, leading to speech-related issues.

PROMOTING INCORRECT VALUES AND STEREOTYPES

Some cartoons promote harmful ideas such as rigid gender roles, glorification of wealth, or discouragement of independent thinking. Children may internalize these values and reflect them in their behavior, which negatively impacts their upbringing.

THE ROLE OF PARENTS AND EDUCATORS

The impact of cartoons on a child's behavior largely depends on the attitude of adults. Since young children are often under the supervision of their parents or caregivers, the following recommendations may be helpful:

- Watch cartoons with the child and explain the content to help them better understand the message.
- Check the ratings and age-appropriateness of the cartoons being watched. Provide cartoons suitable for the child's age and level of thinking.
- Evaluate each cartoon from an educational perspective. Ensure that the child watches beneficial, high-quality, and morally sound content.
- Limit screen time and balance it with other activities such as reading, playing, or drawing.

Cartoons are not only a form of entertainment but also a significant educational tool for children. Carefully chosen animations help shape a child's personality and enrich them morally and emotionally. However, unmonitored and meaningless content can have negative effects, leading children to imitate harmful behaviors. Therefore, parents and educators must pay close attention to the content children are exposed to and prioritize positive, beneficial, and age-appropriate cartoons. Only then can cartoons serve as a valuable component of a child's development.

Dilnavoz GAFFOROVA
student

ELNURBEK ABRAYEV:

**“ICHIMIZDA
MING BIR
G‘ALAYON...”**

Qahramonimiz yo'l patrul xizmati xodimi — Elnurbek Abrayev. Uni ko'rgansiz, taniysiz ham. Internetda ommalashgan ayrim videolariga ko'zingiz tushib, "barakalla" degandirsiz, ehtimol. U yo'l qoidalarini ba'zida bilib-bilmay buzgan harakat qatnashchilarini yengil koyiydi, maslahat beradi. Ibrat uchun bu holatni tasvirga olib, ommaga ulashadi. Ha, darrov planshetini olib, jarima yozishga tushmaydi, shunaqa tushuntirish beradiki, uyalib ketasan. Aytsam sal mubolag'a bo'lar, lekin Elnurbek "GAI"larning boshiga qo'ngan baxt qushi. Chunki u mana shu sohani xalqqa yaxshi jihatlar bilan ko'rsatishga intiladi. To'g'risiyam-da, hushtagini chalib-u mayoqchasini ko'tarib, mashinangiz oyinasidan bosh suqadigan formalilarning hammasini ham yaqin-yaqingacha cho'ntagiga to'rt-besh so'm solsang, indamay qo'yvoradi, deb yurardik-da. Yana ham qahramonimizning o'zidan so'raymiz, katta gapirmasdan.

— Elnurbek aka, avval boshda sizni yo'l patrul xizmati xodimi deb tanishtirdik. O'zingiz haqingizda ozroq so'zlab bersangiz, qanday oilada tug'ilgansiz, sizga ko'proq kimlarning ta'siri bo'ldi? Ijodkorlik, hozirjavoblik kabi xislatlar qayerdan?

— Men 1989-yilning oktabr oyida olis Boysun tumanida tug'ilganman. Otam o'qituvchi, onam hamshira. Oilada to'ng'ich farzandman. Mendan keyin 3 nafar ukalarim bor. Hammamiz oliy ma'lumotlimiz. Tog'alirim, amaki-ammalar ilmi, ziyoli bo'lgani uchunmi, bizga ham yoshlikdan shunday talab qo'yilgan: faqat o'qish. Mahallamiz katta bo'lmasa-da o'ziga yarasha dovruqli edi: "Katariguzar". Bu guzardan Shukur Xolmirzayev, Ismat Norboy, Xoliq Xursandov, Sobir Yodikov kabi el suygan yozuvchi-yu san'aktor-

lar yetishib chiqqan. Bular hali siz taniganlaringiz. Bizda hamma artist... Mahallada kunora yig'inlar, gurunglar, "biz"dan chiqqan qahramonlar haqida vazxonliklar bo'lardi. Balki ijodga, san'atga, g'urbatga qiziqishga shu muhitning ham ta'siri bordir. Ammo bolalikdan "sen kimning farzandi", "kimning nabirasi", "kimning jiyani ekanligingni unutma!..." degan tanbehlar meni kitobga, ilm olishga majbur qilgan deb o'ylayman. Men katta odamlarning nasli ekanman deb bir nimalar yozib tuman gazetasiga topshirar, she'rilar yodlab to'ylarda hammani lol qoldirar (g'ashi kelganini sezmay), maktabda ham bilsam-bilmasam a'lochilikka da'vogar edim. Kimsan Erkin A'zamning jiyani boshqacha bo'lishiyam mumkin emas edi-da. Yelkada mas'uliyat bor axir. Hozirjavoblik masalasida lekin o'zimni olg'ir hisoblamayman.

— Bugun ichki ishlar sohasida javlon urib mehnat qilyapsiz, haydovchilarning yo'llarda bexatar harakatlanib, o'z oilasi bag'riga omon yetib borishiga hissa qo'shyapsizlar. Buni o'z sahifangizda e'lon qilib borayotgan videolar orqali bilib boryapmiz. Dunyoda mashaqqatsiz rohat bo'lmaydi, oson kasbning esa mavjudligiga ham shubha bor. Ishingiz nimasi bilan qiyin, nimasi bilan maroqli?

— Bola bo'lib milisada ishlashni orzu qilgan emasman. Men milisani talabiga javob berolmayman deb o'ylardim. Falakning gardishi, Yaratganning irodasi bilan 30 yoshga yaqinlashganimda shu sohaga ishga taklif bo'lib qoldi va men rad etmadim. Chunki qiziqish paydo bo'lgan edi. Bu qiziqish ham ijodkorona. Voqelikka qiziqish. Turli xulq-atvorlarga qiziqish.

Bir yumalab ichki ishlar organi xodimi bo'lib oldim-u, qanday dunyoga tushganimni ancha payt anglamay yurdim. Hamma artist, hamma yurist shu yerda ekan.

Sohamni yaxshi ko'raman. Sababi bir paytning o'zida har bir erkakning burchi bo'lgan vatanga va xalqqa xizmat qilaman, ham o'zim sevgan mashg'ulotimni qilaman. Ikkisi birda. Eng asosiysi, bu jamoadagilarni, turmush tarzini, zahmatli mehnatini, kundalik faoliyatini har kim ham ko'tarolmaydi. Til bilan ifodalab, qalam bilan yozib bo'lmas bir ajib dard bor. O'sha og'ir tosh meni sohada qolishimga, eng savobli xizmatda bo'lishga undadi. Bunda yengil hayotning o'zi yo'q. Bunda sen nafaqat o'zing va yaqinlaring, balki mahallang, tumaning, kerak bo'lsa, butun jamiyat uchun qayg'urasan. Kurashasan. Hammani ko'zida yomonsan, ammo amaling haq. Niyat pok. Mana bu mashaqqatdan azoblanasan. Lekin ishdan zavq izlayman. Turli odamlar, turfa taqdirlar, xarakterlar ko'raman. Har bir xayrli ishni qilganda, bitta bo'lsa ham o'lim yoki qayg'u-ni oldini olish qanchalar maroqli! Kingadir yaxshilik qilsam, kimdir najot bilan tursa va unga nafim tekkanida ko'zidagi quvonchni, rozilikni ko'rish qanchalik rohatbaxsh ekanligini bilsangiz edi...

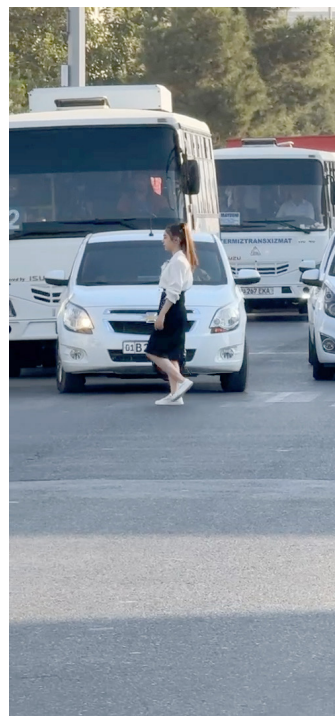
— Temir intizomli sohalarda ishlash xodimni ruhan charchatadi, deyishadi. Muntazam topshiriqlar, kechiktirib bo'lmas vazifalar — bunday yukni qanday ko'tarishadi? Demoqchimanki, ko'pincha xushchaqchaq yurasiz, ishning "zahri"ni nima bilan "yuvasiz"?

— Kasbimiz haqiqatan jiddiy, xatolar kechirilmas va qaltis. Bunda erkalik, hissiyotga berilish yaramaydi. Ustozlar qattiqqo'l, talabchan. Albatta, biz ham qo'l ostimizga kelgan yangi xodimdan shuni talab qilamiz. Kundalik

huquqbuzarlar, jinoyatchilar, tovlamachi-firibgarlar bilan ishlash oson emas. Biz ham inson. Bizda ham his-tuyg'u, nerv tolalari bor. Ammo kasb madaniyati, majburiyati og'ir-bosiqlik, aql bilan ish tutishga majbur qiladi. Bora-bora ko'nikib, o'rganib boramiz. Lekin har bir holat yurakdan ketmaydi. Insonlarning dard-u tashvishi, qayg'usi bizning yurakka ham ko'chadi. Toki vaqt malham bo'lgunga qadar. Afsuski, yana yangisi, yana undan ham og'iri kelaveradi. Bizni faqat sirtimiz kuladi, xolos. Ichimizda ming bir g'alayon.

— Kuningiz yo'lda o'tadi, turfa odamlar bilan muloqot qilasiz, asabbuzarliklar bo'ladi. Lekin qanday qilib ba'zida qoidabuzarlarni kechirib va birgina ogohlantirish bilan "qo'yib yuborasiz"? Shunday paytda ichingizdan nimalar o'tadi? (To'g'risini ayting, kamera o'chganida jarima yoziladimi yo?)

— Xizmat jarayonida turli insonlar bilan muloqotda bo'lamiz. Ayrim insonlar tarbiyali, madaniyatli. Ayrimlarda esa biroz kamchiliklar bor. Bizning o'zimizda ham shu hol. Axir biz ham xalqning bolasi-ku!

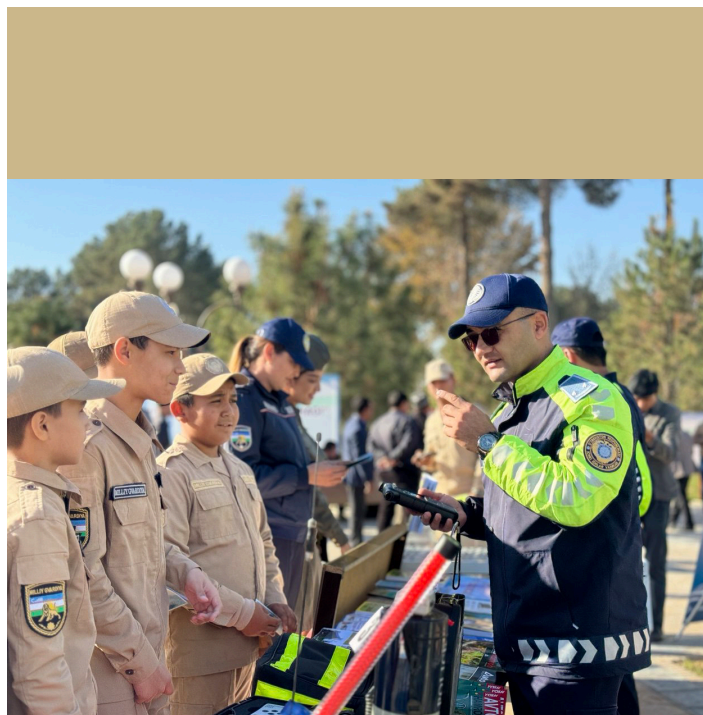
Qoidabuzar haydovchi bilan muloqot jarayonida uning egnidagi kiyimi, mashina ichidagilar, ulovining texnik holati, balonlarini zimdan kuzataman. Haydovchini ijtimoiy-iqtisodiy holati taxminan menga aniq bo'ladi. Shundan so'ng aybiga iqrorligi yoki pushaymonligini tekshiraman. Jo'rtaga do'q uraman, jarima yozishimni aytaman. Va shu paytdagi xulosasini o'rganaman.

Bilasizmi, xatoni hamma qiladi. Uni takrorlash yomon. Yaratganning o'zi kechirimli. Hech qanday manfaatlarsiz, shunchaki "Boshqa bu holat takrorlanmasin. Ketavering. Bu safar chora ko'rmayman" deganingda haydovchini ko'zidagi quvonch, minnatdorlik insonni shu kasbga bo'lgan muhabbatini oshiradi. G'ururlantiradi. Albatta, bu siylov o'z xatosini tushunib yetgan, insonlar hayoti uchun katta xavf tug'dirmagan, moddiy ahvoli bir muncha og'ir yoki qariyalarga beriladi.

Xizmat jarayonlarimizni ijtimoiy tarmoqlardagi shaxsiy sahifalarimizga joylab boramiz. Bundan maqsad boshqalarni ham ogoh qilish. Ularni shu xatolarni takrorlamaslikka chaqirish. Lavhalarimizdagi chora ko'rilmay ogohlantirib yuborilgan insonlarga, kamera ortida ham xuddi shunday munosabatda bo'lganmiz.

— Hozir bilmadim, avvallari o'zim ham guvoh bo'lardim – hujjatlar orasiga yoki xodimning cho'ntagiga quloqqa shipshirilgan summani solishardi-yu ishni bitirib ketaverishardi. Hozir unaqa emasmi? Yoki avval yo'l patrul xizmati xodimining oyligi kam bo'lib, endi oshdimi?

— Azaldan xonlar davrida ham nopok va xoinlar bo'lgan. Bu illat hozirgacha inson qonida mavjud. U biz bilan yashayveradi. Bu qusurni fe'limizdan chiqarib tashlash o'zimizga bog'liq. So'nggi yillarda davlat rahbari tomonidan sohaga qaratilayotgan e'tibor va ko'makni barcha ko'rib, bilib turibdi. Farmonlar, hukumat qarorlari bilan mustahkamlab qo'yilayotgan ijtimoiy himoya, xodimlar uchun yaratilayotgan shart-sharoitlar, xizmat binolari va texnikalardan ko'z quvonadi. Sohada inson omilini kamaytirish, korrupsion holatlarning oldini olish, harakat ishtirokchilariga qulayliklar yaratish orqali ularning vaqtini tejash borasida ham misli ko'rilmagani ishlar amalga oshirildi. Birgina 2020-2025-yillar oralig'ida rivojlangan mamlakatlar tajribasidan andoza olib ko'pgina yo'nalishlar raqamlashtirildi. Bu esa xodimlarni fuqaro bilan o'zaro munosabatdagi harakatlarini onlayn va oflayn kuzatish orqali qonunchilikka amal qilish nazorati degani.

Siz aytayotgan hodisalar yaqin tarixda qoldi desak mubolag'a bo'lmaydi. Hozir bu borada qattiq nazorat qilinadi. Oylik maoshlar bir necha marotaba oshirildi. Har bir tuzgan bayonnomadan belgilangan miqdorda rag'batlantirish yo'lga qo'yildi. Hattoki joriy yilning shu davrigacha birgina bizning viloyatda YPX xodimiga pora taklif qilgan 11 ta holat aniqlandi. Bu, albatta, xodimlarimizning tashabbusi – o'ziga taklif etilayotgan moddiy boyliklarni rad etib, bu haqda xabar berganligi. Bu – “halolidan qo'ymasini” degan naqlga amal qilganidan dalolat. O'z navbatida vazirlik rahbariyati ham ushbu hodimlarga pora tariqasida olmagan summasi miqdorida rag'bat pullari berib kelmoqda. Demak bizning ichimizda “hujjatlar orasida” oladiganlar uchramaydi. Ularga o'rin ham yo'q.

— Sizni bilgan biladi, bilmagan faqat YPX xodimi deb hisoblasa kerak. Bir paytlar rejissyor sifatida viloyat televideniyesini gullatganingiz, mazmundor filmlar olganingizni eslaysizmi? Men siz Qo'zijon bo'lib o'ynagan “Erkak” filmini yilda bir ko'rib turaman. Undagi obraz, xarakter va tabiiy ijro meni hayron qoldirgan. Nega o'shal damlardagi ijodkor Elnurbek ko'rinmaydi. Uni kim yoki nima yengib qo'ydi?

— Ha... Yoshligimda yozgi ta'tilni Toshkentda o'tkazardim. 2003-yil edi adashmasam. Qibrayda. Erkin tog'amning hovlisida galdagi ijodiy kecha. Bir ko'zoynakli, rusiyzabon amaki menga termildi-termildi va ketar chog'ida “Ertaga “O'zbekfilm”ga borgan. Sanga ish bor” dedi. Shu bilan, ilk bor kinoda rol o'ynaganman. Shundan so'ng yulduz bo'ldik.

O'zimizcha. Endi biz kinochi. Kinoaktyor. Shu hislar bilan San'at institutining kinorejissorlik fakultetiga o'qishga kirdim, uni 2014-yil bitirib, to'ppa-to'g'ri Holivudga emas, Termizdagi viloyat teleradiokompaniyasida ish boshladim. Men uchun katta hayot maktabi bo'lgan ushbu muqaddas dargohda ko'p ishlamagan bo'lsam-da, to'rt yil davomida ushbu jabhadagi qalam sohiblaridan uncha-muncha narsa o'rgandim. Mustaqil ijodiy ishlar qildim. Tajribamni oshirdim. Hozir xizmat taqazosi, tezkorlik va axborot almashinuvi sabablimi, yoki bir oz dangasalikmi bilmadim, adabiy, ma'rifiy ijoddan orqada qolib ketibman. Inshaalloh, shunday qoldirmayman. (Axir men falonchi falonchiyevlarning bolasi. Jiyani. Nabirasi-man-ku!) Televideniye men uchun unutilmas xotiralar, shaxs sifatida shakllanishimda pillapoya va katta tajriba maktabi bo'ldi. Bu uchun ushbu dargohdan va jamoadan butun umr minnatdorman.

Otabek TURDIYEV gurunglashdi

QAH RATONDA

QUYOSH TAFTI

San'atkor ahli yulduzli onlardan tashqari, ba'zan xijolatli holatlar bilan ham yuzlashib turadi. Bunda vaziyatni to'g'ri baholay olishi muxlislari oldidagi obro'sini yo'qotishdan qutqaradi. O'zbekiston va Qoraqalpog'istonda xizmat ko'rsatgan artist, dovudiy ovoz sohibi, xorazmlik taniqli marhum hofiz Rahmatjon Qurbonov bilan ham ana shunga o'xshash bir voqea bo'lib o'tadi.

Qashqadaryoning Kasbi tumanida yashovchi muxlis farzandi tug'ilganda o'g'limning to'yiga albatta Rahmatjonni aytaman, kelib hammaning ko'nglini xushlab ketadi, deya niyat qilgan ekan. Nihoyat o'sha kun kelganda mol so'yish, qozon osish, mehmonlarga joy hozirlash, xullas, hamma-hammasidan oldin hofizning kelish-kelmasligi hal qilinadigan, to'yni o'shanga qarab belgilaydigan bo'lishibdi. Rahmatjon Qurbonov bilan to'y kuni-yu xizmat haqi kelishib olingach hamma ishlar boshlab yuborilibdi. Qashqadaryo emasmi, behisob jonliq qurbon qilinibdi, butun mahalla, undan narigi mahallalar oralab jarchi "O'o'o, hamqishloqlar! Hamma Falonchi-boyning uyiga to'yga! Bugun Rahmatjon Qurbonov keladi-yoooo!" deya xabar berib chiqibdi. Ayni chog'da qish mavsumi, yo'llarni yarim metr qor qoplagan. Bunaqa xabarni eshitgan odamlar sovuqni sovuq demay erta tongdan to'yga, aniqrog'i, Rahmatjon Qurbonovni ko'rgani kelaverishibdi.

Endi buyog'ini hofizdan eshitamiz. Qashqadaryo-gacha 4-5 soatlik yo'l, ammo qahratonda istisno holat-lar bo'lib turadi. Masalan, avariylar, yo'l muzlashi yoki yana boshqa sabab. Rahmatjon aka "Jiguli"da sozandalari bilan tong soat 8 da yo'lga chiqqan bo'lsa, Samarqanddan o'tib, Jomga yaqinlashganda kun yarmiga kelib qoladi. Yo'lning ayni shu joyida nosoz-ligi sabab, o'tishning umuman imkoni bo'lmaydi. Shunda mehmonlar yana Samarqandga qaytishadi. To'yga boramiz deb va'da berilgan, uni bajarish kerak, aks holda el-u yurt oldida sharmanda bo'lish hech gap emas. Shuning uchun Qarshiga ketadigan eng birinchi poyezdga chiqib, tezroq borishni mo'ljal qilishadi. Shunday qilib, shu kunning kech soat 11 larida Qarshi shahriga yetib olishadi. Xo'sh bu vaqt-gacha kasbiliklarning xayolidan nimalar o'tmadi, to'y nima bo'ldi, demaysizmi!?

To'y bo'ladi, sevimli hofizimiz keladi, bugun ashu-ladan mast bo'lamiz, deya kelganlarning hisobi yo'q endi. Shu sovuqda katta chodir tortib, hovliga qilingan ming kishilik joy mehmonlar bilan liq to'la. Ertalab-dan kelganlar darvozadan qo'lida tor bilan Rahmatjon kelishini ko'zlari to'rt bo'lib kutishardi. Lekin hofizdan sira darak yo'q. Tush paytigacha ham kutishibdi o'zi-yam. Sabriga qoyil-e deysan kishi, soat tushdan keyin 4 bo'libdi hamki, kutilgan mehmondan darak yo'q...

– Ustoz, qaytaylik, bu yerda qandaydir noxushlik bo'lishini ko'nglim sezib turibdi.
– Yo'q, nima bo'lsa bo'ldi, qolamiz.

To'y bo'lgandan keyin, ting'ir-ting'irsiz bo'lmaydi-ku, o'sha yerdagi bitta-yarimta qo'shiqchilar davrani jonlatib turishga harakat qilibdi, biroq bu mushtok ko'ngil-larga em bo'lmapti-da. Harchand urinishmasin, yo'qot bularingni, Rahmatjonni top qayerdan bo'lma-sin, yo'qsa to'yingni buzaman deganlari chiqib qolibdi. To'y egasining esa fig'oni falak, ichini it tirmagan, o'zini qo'yarga joy topolmasmish. Badanidan sovuq o'tgani yetmagandek, kimdir uning ustidan bir chelak muzdek sovuq suv quygandek bo'libdi. Yo'q, juda sabrli el ekan ular, yarim kechasi soat 11 gacha kutishibdi-yu, to'ychi-larni ham, sevimli hofizlarini ham bo'ralatib, so'ka-so'ka tarqay bosh-lashibdi.

Shu paytda Rahmatjon Qur-bonov va uning sozandalari to'yxonaga yaqinlasha boshlabdi. Qarashsa, odamlar uy-uyiga keta boshlagan, avzolari esa buzuq. Shogirdlardan biri "ustoz, qaytay-lik, bu yerda qandaydir noxushlik bo'lishini ko'nglim sezib turibdi" deya xavotirlansa, Rahmatjon aka "yo'q, nima bo'lsa bo'ldi, qolamiz" deb ko'nmapti.

To'y egasining ham o'pkasi to'lib turgan ekanmi, hofizni ko'riboq baqirib yig'lab yuboribdi. Ilk so'ragani "eson-omon keldingizmi?" bo'libdi. Qarang, qanday yaxshi odam ekan. Ba'zilarga o'xshab toshbo'ron-u ta'na-dashnomlar yog'dirmapti. "Men bolam tug'ilganida sizni to'yga chaqiraman deb dildan niyat qilgandim, nima bo'lsa ham niyatim amalga oshyapti..." deya ko'z yoshlarini choponining yengi bilan artib, hurmatli mehmonni takalluf ila uyga olib kiribdi. Nega janjal bo'lmadi deb o'ylayapsizmi? Rahmatjon akaning ularga vaziyatni tushuntirishiga hojat ham qolmapti, shu kuni televizorda yo'llar bekilib qolgani, mashinalar harakati to'xtab qolgani haqida kechki axborotda e'lon qilinganini ko'rishgan ekan. "Kechikkaningiz mayli, bola-chaqangiz baxtiga sog'-omon yetib keling deb duo qildim" deganidan keyin Rahmatjon akaning ko'ngli yorishadi va boshini xam qilmasdan to'yxonaga kirib boribdi. Shunda hofiz uy egalariga yuzlanib, gapni bunday qilibdi: ertaga hammani qaytadan yig'amiz, kolxoz raisiga ayting, radiouzel bilan ham e'lon qilib, hammani jamlasin. Rahmatjon keldi, ertaga soat 10 da to'y bo'ladi deb aytinglar...

Yana jarchi jar solibdi, dasturxon qaytadan yozilibdi. Ertasiga 10 emas, 8-9 dan kela boshlagan odamlarning murodi hosil bo'lganidan quvonib davrani keng olishibdi-yu o'tirgani, tomosha qilgani joy qolmapti. Gardanidagi mas'uliyatni chuqur his qilgan Rahmatjon Qurbonov ashulani soat 10 da boshlagan bo'lsa, tushdan keyin 4 gacha tinmapti. Shu kuni to'y chinakam to'yga aylanibdi. Torning sehrli sasi-yu hofizning qo'ng'iroq ovozi dillar xushnud bo'libdi. Hamma mamnun, rozi, xafagar-chiliklar zumda aribdi.

**"Kechikkaningiz mayli,
bola-chaqangiz baxtiga
sog'-omon yetib keling
deb duo qildim"**

Ochig'ini aytganda, Rahmatjon Qurbonov nafaqat san'ati, insoniy fazilatlar bilan ham ko'pchilikka birdek manzur shaxs edi. Bir gal u bilan suhbat tashkil qilgan jurnalistga "yulduzlik kasali" haqida qiziq fikrlarini aytadi: "Men yulduzlikni afzal bilmayman. Yulduz osmonda bir ko'rinish beradigan jimjimador narsa, xolos. Na uning tafti bor, na birovga nafi. Shunchaki balandda savlat to'kib turaveradi. Men Quyoshga havas qilaman, undan andoza olib yashayman. Chunki u jamiki mavjudotlarning hayotiyiligini ta'minlaydi. Buni xohlang san'atga, xohlang hayotga tatbiq qiling, men uchun shunday".

Otabek Saidahmad

MUHANDISLIK: KASB VA HAYOT TARZI

Ko'pchilik bolaligida yo uchuvchi bo'lishni, yo shifokor bo'lishni orzu qiladi. Kimdir esa mashina yasashni, ko'priklar qurishni yoki zamonaviy robotlar yaratishni xohlab ulg'ayadi. Ana shunday orzularning boshida muhandislik turadi.

Bugun O'zbekistonda bu sohaga alohida e'tibor qaratilmoqda. Chunki zamonaviy dunyoni muhandislarsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Har bir bino, har bir avtomobil, har bir texnologik yangilik – muhandislar mehnatining mahsuli. Shu bois Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev 2024-yil 21-mart kuni muhim qaror qabul qildi. Unga ko'ra, endilikda yurtimizda muhandis kadrlarni tayyorlash yangi bosqichga chiqadi. Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi esa bu borada juda muhim tashabbusni boshlab berdi: 2025-yil aprel oyi "Muhandislik oyi" deb e'lon qilindi. Bu oddiy oy emas – bu bir imkoniyat. Yoshlar uchun, talabalar uchun, orzu qilayotgan, izlanayotgan, yaratmoqchi bo'lganlar uchun katta eshik ochildi.

“Muhandislik oyi” doirasida o‘tkazilgan tadbirlar, tanlovlar va ko‘rgazmalar nafaqat talabalarni, balki butun jamiyatni ilhomlantirdi. Toshkent arxitektura-qurilish universitetida 23-aprel kuni bo‘lib o‘tgan press-tur bunga yaqqol misol bo‘la oladi. Unga jurnalistlar, bloggerlar va ommaviy axborot vositalari vakillari taklif etildi, shu qatorda men ham bor edim albatta. Biz universitetdagi ta‘lim jarayonini, talabalar yaratgan loyihalarni ko‘zdan kechirar ekanmiz, yurtimizda muhandislarni tayyorlashga katta imkoniyatlar mavjud ekanligini va aynan shu imkoniyatdan talabalar unumli foydalanayotganining guvohi bo‘ldik. Eng muhimi – talabalar o‘z mehnatini, o‘z g‘oyasini tashabbus bilan ko‘rsatishdi. Ular faqat nazariyani emas, balki haqiqiy qurilish maydonlarida qanday ishlashni o‘rganishyapti. Kimdir robot yasayapti, kimdir 3D modellashtirish bilan shug‘ullanmoqda, yana kimdir sun‘iy intellekt asosida dastur tuzayapti.

Bu ixtiro va loyihalar bekor ketayotgani yo‘q. Press-tur davomida atrofga nazar solib yurar ekanman, Toshkent shahridagi bir necha yirik qurilish kompaniyalari o‘z ko‘rgazmalari bilan ishtirok etayotgani e‘tiborimni tortdi va tezda savol bilan yuzlandim:

– Talabalarni ham ishga olasizlarmi?

Qurilish kompaniyasi vakili sekin jilmayib:

– O‘zim ham talabaman, biz bu yerga iqtidorli talaba tengdoshlarimizni ishga jalb qilish uchun yig‘ilganmiz deya javob berdi. Aslida, bu gaplarning ortida ancha chuqur ma‘no bor. Yaqin o‘tmishga nazar soladigan bo‘lsak, talaba degan nom “qora ishchi” degan tushunchalar odamlarning ongiga singib ketishga ulgurdi, lekin Prezidentimiz tomonidan tasdiqlanayotgan katta loyiha va imkoniyatlar zahirida bugun talabalar o‘z mutaxassislik yo‘nalishida faoliyat olib borib, daromad qilayotganining ham guvohi bo‘lib turibmiz.

“Muhandislik oyi” nafaqat o‘quv jarayonini faollashtiradi, balki ijodiy muhitni ham kuchaytiradi. “Kelajak muhandislari” xalqaro festivali buning yorqin misolidir. 15-17-aprel kunlari bo‘lib o‘tgan ushbu

festivalda yuzlab yoshlar qatnashdi. Ular orasida g‘olib bo‘lgan 7 nafar ishtirokchiga esa nihoyatda quvonchli yangilik e‘lon qilindi – ular 2025-yil Osakada bo‘lib o‘tadigan EXPO ko‘rgazmasiga yuboriladi. Bu – nafaqat safar, bu – tajriba, ilhom va katta rag‘bat. Yana 60 nafarga yaqin yoshlar esdalik sovg‘alari va pul mukofotlariga ega bo‘ldi. Ko‘rgazmada faol ishtirok etganlarga minnatdorchilik bildirildi. Eng asosiysi, bu festivalda nafaqat o‘zbekistonliklar, balki Turkiya, Rossiya, Qozog‘iston, Malayziya kabi davlatlardan kelgan mutaxassislar ham ishtirok etdi. Bu esa yosh muhandislarimiz uchun xalqaro maydonda tanilish imkonini yaratadi. Yaqin yillarda yurtimizda, ayniqsa poytaxtimiz Toshkent shahrida yangi binolar qad rostladi va yangidan yangi loyiha, investitsiyalar kirib kelmoqda. Talabalarimizning xalqaro me‘yorlarning barcha talablariga javob bera oladigan darajadagi tashabbusli loyihalari O‘zbekiston kelajagi ishonchli qo‘llarda ekanligidan dalolat beradi.

Bugun yoshlar shunchaki fan o‘rganmayapti, balki kelajakni qurmoqda. Ularga e‘tibor berilmoqda, imkoniyatlar yaratilmoqda. Endi navbat ularga – o‘z ustida ishlash, izlanish, yurtga foydali kadr bo‘lish talab etiladi. Muhandislik – faqat kasb emas. Bu bir hayot tarzi. Yaratish, yangilash, jamiyatga naf keltirish tarzi. Shu sabab har bir yosh: “Men ham yarataman!” – deb aytsa, bu yurtimiz uchun eng katta g‘alaba bo‘ladi.

Tilov BOBOYEV

SIRLI SHO'RVA NING HECH QANDAY SIRI YO'Q!

Men, Usmonova Kamolaxon, 2008-yil 31-avgust kuni Farg'ona shahrida ziyolilar oilasida dunyoga kelganman. Otam xususiy tadbirkorlik bilan shug'ullandilar, onam esa Farg'ona davlat universitetining filologiya fakulteti rus tili metodikasi kafedrasida o'qituvchi lavozimida faoliyat yuritadilar. Oilada uch farzandmiz: akam, opam va men. Hozirda Farg'ona shahridagi 22-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabining 10-sinfini muvaffaqiyatli tamomlab, yakuniy bosqichga qadam qo'ydim.

Ingliz tili bo'yicha xalqaro IELTS imtihonining Speaking qismidan 9.0 ball olishim nafaqat o'z mehnatim, balki ota-onamning duolari hamda ishonchi, "Kevin's Academy"dagi ustozlarining bilim va qo'llab-quvvatlovlari samarasidir. Ingliz tiliga bo'lgan mehrim esa bu tilni zavq bilan, charchamasdan o'rganishimga turtki bo'ldi. Ushbu natijaga erishish uchun to'rt yil davomida tinmay mehnat qildim. Maktabdagi darslarimni tashlab qo'ymagan holda, o'zimni har tomonlama rivojlantirishga intildim.

Havas

Ingliz tilini o'rganishga bo'lgan ilk qiziqishim akam va opamning yutuqlari sababli paydo bo'ldi. Ularning xorijiy grantlarga sazovor bo'lib, chet elda tahsil olishgani meni ilhomlantirgan. Ayniqsa, bunda IELTS bo'yicha ustozim Sirojiddin Alijonovning roli beqiyos. U kishi menga kuchli motivatsiya berdi, intizomga o'rgatdi va o'zining qiziqarli hamda samarali metodikasi orqali bilim olish jarayonini chin dildan sevadigan shaxsga aylantirdi. Dastlabki rejam 7.0 ball olish edi, biroq ustozimning "8.0+ ballga tayyor bo'lmaguningcha imtihonga kirmaysan" degan qat'iy talabi menda o'zimga bo'lgan ishonchni yanada mustahkamladi. Bundan kelib chiqib ayta olamanki, meni eng ko'p ilhomlantirgan inson ustozim. Har doim ularning bilimiga, tajribasiga havas qilaman. U kishi qattiqqo'llik bilan dars berganlari uchun ko'pchilik ustozlardan farq qilardi. Balki, aynan mana shu xususiyatlari sababli bu inson bilan baland natijalarga erisha olishimga ishongandirman. Biroq ilmga chanqoqlik, o'qishni birinchi o'ringa qo'yish borasida men onam va opamdan ilhom oldim. Onam menga ilmning ahamiyatini, bilimli bo'lishning naqadar muhimligini tushuntirib berdi. Opam esa o'zining yutuqlari va bilimlari bilan har doim men uchun namuna bo'lib kelgan.

"Sample answer"lar bilan shug'ullanish va doimiy ravishda ingliz tilida muloqot qilish speaking bo'limida eng yuqori natijaga erishishim uchun katta yordam berdi

Men ham akam va opam kabi xorijiy universitetda tahsil olishni orzu qilaman. Ayniqsa, "Xalqaro munosabatlar" yo'nalishida o'qib, xalqaro tashkilotlarda, xususan, BMT kabi tuzilmalarda faoliyat yuritishni niyat qilganman. Bu yo'lda, albatta, IELTSdan tashqari boshqa xalqaro testlarni ham topshirib, grant asosida o'qishimga ishonaman. Har bir yo'l qiyinchiliklarga to'la bo'ladi, ammo shu sinovlar insonni chiniqtiradi, dunyoqarashini kengaytiradi deb o'ylayman. Shuning uchun, tanlangan yo'ldan ortga chekinmaslik, xatolardan saboq olib oldinga intilish eng to'g'ri yo'l, nazarimda.

Eng katta qiyinchilik...

Tayyorlanish jarayonida ko'plab metodlarni sinovdan o'tkazdim. Ayniqsa, podkast tinglash, maqolalar o'qib dunyoqarashni kengaytirish, "sample answer"lar bilan shug'ullanish va doimiy ravishda ingliz tilida muloqot qilish Speaking bo'limida eng yuqori natijaga erishishim uchun katta yordam berdi. Darslarda doim faol bo'lganman. Har bir maqola yoki podkast haqida fikr bildirish kerak bo'lgan paytda birinchi bo'lib so'zga chiqishga harakat qilardim. Speaking Part 2 bo'yicha esa uyda bir mavzuga 1-2 soat vaqt ajratib, mukammal nutq tayyorlaganimdan keyingina dam olishga ruxsat berardim o'zimga. Men uchun eng katta qiyinchilik bardoshli bo'lish edi. Bir safar shu qadar charchadimki, o'qishni bir oygacha to'xtatish haqida o'yladim. O'sha tanaffus menga o'qish va dam olish orasidagi muvozanatni saqlash zarurligini o'rgatdi. Axir miyamiz ham dam olishga muhtoj, u shundagina axborotni to'g'ri qabul qiladi va saqlab qoladi.

IELTS™

Test Report Form ACADEMIC

NOTE: Admission to undergraduate and post graduate courses should be based on the ACADEMIC Reading and Writing Modules. GENERAL TRAINING Reading and Writing Modules are not designed to test the full range of language skills required for academic purposes. It is recommended that the candidate's language ability as indicated in this Test Report Form be re-assessed after two years from the date of the test.

Centre Number UZ004 Date 22/MAR/2025 Candidate Number 045666

Candidate Details

Family Name USMONOVA First Name KAMOLAXON Candidate ID AD8980927

Date of Birth 31/08/2008 Sex (M/F) F Scheme Code Private Candidate

Country or Region of Origin Country of Nationality UZBEKISTAN First Language UZBEK

Test Results

Listening 8.0 Reading 8.5 Writing 7.0 Speaking 9.0 Overall Band Score 8.0 CEFR Level C1

Administrator Comments

Centre stamp idp IELTS UZ004 Validation stamp IELTS

Administrator's Signature [Signature] Date 03/04/2025 Test Report Form Number 24UZ045666USMK004A

BRITISH COUNCIL **idp** **CAMBRIDGE English**

IELTS is jointly owned by the British Council, IDP IELTS, and Cambridge University Press & Assessment

The validity of this IELTS Test Report Form can be verified online by recognising organisations at <http://ielts.ucles.org.uk>

"...o'qib kim ham bo'lardi"

Afsuski, jamiyatimizda hanuzgacha ayrim oilalar qizlarning ilm olishiga mone'lik qiladilar. Bu juda achinarli holat. Ilm olishda gender farqi asosiy omil bo'lmasligi kerak. Ayrim kishilarda "ayol kishining joyi oshxonada, o'qib kim ham bo'lardi" degan nosog'lom fikrlar ham uchrab turadi. Hatto, mening natijamga shubha bilan qarab, "U qiz bunga arziymaydi, imtihon olgan odam unga shunchaki, shirin so'zi, chiroyi uchun ball beribdi" degan gaplarni ham eshitganman. Ammo shuni ishonch bilan ayta olamanki, men va mening oilamdagi barcha ayollar ilmi, faol, orzulari yo'lida kurasha oladigan insonlardir. Ayollar faqatgina uy bekasi bo'lishi kerak degan fikr o'zini jamiyatdan chetlatish deb bilaman. Balki, u qizning ichida buyuk olim, ixtirochi yoki jamiyatga foyda keltiradigan yetakchi yashayotgandir? Men kelgusida xalqaro tashkilotlarda ishlash orqali ayollar ham liderlik pozitsiyalarida faol bo'lishi mumkinligini isbotlamoqchiman. Ularni texnologiya, muhandislik, tibbiyot va davlat boshqaruvi kabi sohalarga dadil kirib borishlariga doimo dalda bo'lish niyatidaman.

Tayyorgarlik jarayonlari

Menga o'xshab IELTS imtihoniga tayyorlanayotgan tengdoshlarimga birgina maslahatim: hech qachon taslim bo'lmang! Qanchalik ko'p mehnat qilsangiz, natija shunchalik yuqori bo'ladi. Ayrimlar "9.0 ball olishning ham o'z sir-asrorlari bor" deb o'ylashlari mumkin. Ammo haligi multfilm qahramoni aytganidek "Sirli sho'rvaning hech qanday siri yo'q!". Buni o'z tajribamda sinab ko'rgan inson sifatida ikkilanmasdab ayta olaman. Imtihon tuzilmasini o'rganish, savollarga qanday yondashishni bilish, doimiy mashq, qat'iyat va faol ishtiroklar muvaffaqiyatning yagona kalitidir. Esimda, ingliz tili grammatikasini o'rganayotganimda ustozimiz bizga juda qiziqarli topshiriq bergan edi. Ya'ni Farg'ona shahrida ingliz tilini biladigan odamlardan kichik intervyu olish. Hatto xoriждан kelgan sayyohlardan ham suhbat olganimiz. Bu tajriba menga uyalmasdan ingliz tilida so'zlashishni o'rgatdi. IELTS intensiv guruhida esa ko'plab do'stlar orttirdim, darslar qiziqarli o'yinlar bilan boyitilgan holda o'tilardi. O'quv jarayoni hech qachon zerikarli bo'lmagan.

Biz o'zbek qizlari, ta'lim, ish va jamiyatda teng imkoniyatlarga erishamiz. Bu orzu allaqachon haqiqatga aylanmoqda

Kelajakda...

Kelajagim haqida o'ylash, o'zimni biror yo'nalishda tasavvur qilish doimo murakkab bo'lgan. Axir hayotda rejalaridan tashqari holatlar ham bo'lib turadi. Biroq shunga qaramay, kelgusida o'zimning Yevropa yoki Angliyadagi nufuzli universitetlarda o'qiyotganimni, xalqaro tashkilotlarda, ayniqsa, ayollar va qizlarni qo'llab-quvvatlovchi tuzilmalar safida faoliyat yuritayotganimni ko'raman. Ishonamanki, biz O'zbek qizlari, ta'lim, ish va jamiyatda teng imkoniyatlarga erishamiz. Va bu orzu allaqachon haqiqatga aylanayotganidan juda ham xursandman.

Yaqin kelajakdagi asosiy rejam universitetga kirish uchun puxta tayyorgarlik ko'rish. IELTSdan tashqari SAT imtihonini ham topshirishni rejalashtiriyapman. Shu bilan birga, yozgi ta'lim lagerlari, konferensiyalar va volontyorlik dasturlarida ham ishtirok etmoqchiman. Yozni nafaqat hordiq, balki yangi bilimlar va tajriba orttirish davriga aylantirmoqchiman.

Kamolaxon USMONOVA

40

O'ZBEKISTON TALABASI

Hayot falsafasi

(Nobel ma'ruzasi)

MYULLER: "RO'MOLCHANGIZ YONINGIZDAMI?"

ERITA

Har kuni subhidam onam uyimiz ostonasida turgancha mendan “ro‘molchang bormi?” – deb so‘rar edilar. Menda esa hech qanaqa ro‘molcha bo‘lmas, shu bois har kuni ertalab, yana bir bor xonaga qaytib kirar va ro‘molchamni olar edim. Chindan ham har kuni menda ro‘molcha bo‘lmas, chunki har tong men onamning savol berishlarini kutardim. Ro‘molcha to‘g‘risidagi so‘roq onamning har tong menga daldasi bo‘lib eshitilardi. Kunning boshqa paytlarida turli yumushlar orasida bu savolni men o‘zimga-o‘zim berar edim. Ro‘molchang yoningdami? Bu menga bilvosita muloyimlik, noziklik baxsh etar edi. To‘g‘risi, biroz noqulay bo‘lar edi, bunaqasini dehqonlar tilida sira uchratmaganman. Savol libosidagi mehr edi bu, jo‘nroq qilib aytganda, buyruq ohangidagi ishga kirishish degani edi. Onamning ovoqidagi qat‘iylilikda qandaydir mayinlik bor edi. Men bir safar ro‘molchasiz, ikkinchi safar ro‘molcha bilan ostona hatlar edim. Ko‘chaga yo‘l olar ekanman, go‘yo ro‘molcham bilan onajonimni birga olib ketayotganday bo‘lar edim.

Oradan yigirma yil o‘tgach, uzoq muddat shaharda tanho yashashimga to‘g‘ri keldi. Mashinasozlik zavodida tarjimon edim. Sahar soat beshda o‘rnimdan turar, olti yarimda ish boshlanar edi. Ertalab radiokarnaydan madhiyani eshitib, zavod hovlisiga ravona bo‘lardik. Tushlik paytlarida ishchilar xorida ishtirok etardik. Ammo ishchilar tushlikka o‘tirganlarida nigohlari oq tunuka yanglig‘ ma‘nosiz, moyli qo‘llari bilan o‘zlarining gazetaga o‘ralgan

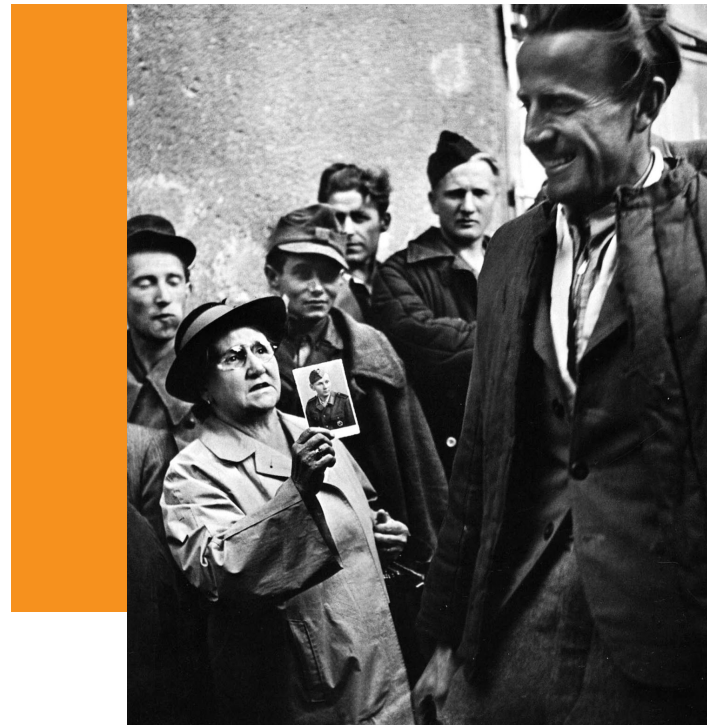
yeguliklarini paypaslardilar. Ular o‘z nasibalarini yeyishdan oldin, pichoq bilan dastgohlardan yuqqan qora-quralarni qirtishlar edilar. Ikki yil shu zaylda o‘tib ketdi. Kunlar bir-biridan unchalik farq qilmas edi. O‘xshash kunlar ham ortda qolib, uchinchi yili, hafta o‘rtasida paydarpay uch mahal bahaybat, suyagi buzuq, kulrang ko‘zlari yonib turgan bir kishi – xavfsizlik xizmati vakili men ishlayotgan bo‘lmaga tashrif buyurdi.

Birinchi safar xonamda turgancha meni haqorat qildi.

Ikkinchi safar kamzulini yechib, uni javon kalitiga ilib qo‘yib, iltifotsiz o‘tirdi. O‘sha kuni men uydan lolalar keltirgan, ular guldonda olov rangida porlab turar edi. U menga qaradi-da, mening odam tanish borasidagi mahoratimni maqtay ketdi. Uning ovozi jaranglab chiqardi. Bu menga erish tuyuldi. U bilan bahslashib, odamlarni emas, gullarni farqlay olishimni bildirdim. Shunda u meni lolalarni bilganimdan ko‘ra yaxshiroq bilishini takabburona aytdi. Keyin kamzulini qo‘liga tashlagancha chiqib ketdi.

Uchinchi safar kelganida u o‘tirdi, men turdim, chunki stulimga u qog‘ozlar bilan qappaygan sumkasini qo‘yib kelgan edi.

U meni og‘ziga kelgan haqorat so‘zlar bilan: “ahmoq, to‘nka, dangasa...,” – deb quturgan itdek qopdi. Lola solingan guldonni stol chetiga surib qo‘ydi-da, oldimga bir bet qog‘oz-u bitta ruchkani taqillatib qo‘ydi. U “yoz”, – deb to‘ng‘illadi. Men tik turgancha, uning aytganlarini yozdim: ismim, tug‘ilgan sanam va manzilimni. Ammo keyin yaqinlarim va qarindoshlarim haqida lom-mim demadim. Shu payt u bo‘g‘iq ovozda dahshatli so‘z aytdi: kallakesar.

Men bu so'zni yozmadim. Qalamni qo'yib, deraza yoniga yaqinlashdim va oynadan chang-to'zonli ko'chaga tikildim, ko'cha asfaltlanmagandi. Uylar ko'rimsiz. Bu xaroba ko'cha hali ham Strada Gloreay deb atalardi. Ya'ni Shuhrat ko'chasi. Bu ko'chadagi yaydoq tut daraxtida bir mushuk o'tirar, bu zavod mushugi bo'lib, quloqlari yirtilgan edi. Uning tepasida nur taratib turgan subhidamdagi quyosh go'yo sariq barkash nog'oraga o'xshab ketardi. Shunda bu ish mening fe'l-atvorimga mos emas, dedim. Fe'l-atvor so'zi yashirin xizmat kishisini jazavaga soldi. U oldimdagi qog'ozni olib, mayda-mayda qilib yirtib uloqtirdi. Balki u kishi bu xatti-harakati bilan o'z xo'jayiniga meni o'zlari tomonga og'dirishga urinayotganini namoyish qilmoqchi bo'lgandir. Chunki u pastga egilib, yirtilgan qog'oz parchalarini yig'ishtirib oldi-da, sumkasiga soldi. U tishlarini qayraganday bo'lib, sumkasini qo'ltig'iga qisgancha, ohista shunday dedi: "Hali boshingda ko'pgina yong'oqlar chaqiladi, biz seni hali daryoga cho'ktiramiz". Men esa o'zimga o'zim: "Agarda men uning aytganlaridek yozib, imzo qo'ysam, unda o'zligimni saqlab yashay olmayman, yaxshisi bu ishni o'zlari bajarganlari tuzuk". O'sha paytda men ishlaydigan idora eshiklari ochilib, u chiqib ketdi. Tashqarida Strada Gloreay ko'chasida tut daraxti tepasida o'tirgan mushuk daraxtdan tushib, uy tomonga sakradi. O'sha kundan keyin meni ta'qib qila boshladilar. Endi zavoddan ketishim kerak edi. Har kuni ertalab, soat olti yarimda direktor huzurida bo'lishim lozim. Uning oldida har tong kasaba uyushmasi raisi va partiya tashkiloti kotibi turishar va onam bir vaqtlar ro'molchangni oldingmi, deb so'raganlari kabi, direktor har tong boshqa ish topdingmi, deb murojaat etar edi.

Men bo'lsam, har safar, "boshqa yumush qidirayotganim yo'q, menga shu yerdagi ishim ma'qul, xudo xohlasa, nafaqagacha shu yerda ishlashni xohlar edim", – deb javob berardim.

Kunlarning birida ishga kel-sam, hamma lug'atlarim men ishlaydigan bo'limning dahlizida, eshik yonida yotganiga ko'zim tushdi. Eshikni ochsam, ish stolimda bir muhandis o'tirganini ko'rdim. U menga qarab, ichkariga kirishdan oldin eshikni taqillatish kerak, bu joyda men o'tiraman, bu yerda qidiradigan narsang yo'q, dedi. Uyga qaytib keta olmasdim, chunki sababsiz ishda bo'lmasam meni ishdan bo'shatishlari turgan gap. Gar-chi bir joyda o'tirib o'z vazifamni bajarish sharoiti bo'lmasa-da, har kuni odatiy ravishda ishga kelishim shart edi.

Har kuni Strada Gloriay ko'chasidan uyga qaytar chog'imizda boshimdan o'tganlarni gapirib beradigan dugonam dastlabki paytlarda ish stolining bir burchagini menga bo'shatib berdi. Ammo bu hol ko'pga cho'zil-madi. Kunlardan birida eshik bo'sag'asida turgan dugonam: "Seni ichkari qo'yolmayman, hamma seni josus deb atamoq-da", dedi. Izzat-nafsga tegish-lar haddan oshdi, hamkasblar o'rtasidagi mish-mishlarga elak tutib bo'lmay qoldi.

Bu eng dahshatlisi edi: hujum-larga chidasa bo'lar-u, tuhmat-larga ilojisiz qolasan kishi. Men hamisha hamma bilan, hattoki o'lim bilan ham hisoblashgim, haqiqatni aniqlagim kelardi. Ammo hali bunga tayyor emas edim. Har qanday hisob-ki-tob, har qanday bahs, tortishuv ko'ngilga taskin bermasdi. Tuhmatlar ich-etimni tatalardi.

Hamkasblarimning fikrlariga ko'ra men rad etilgan, ko'krigidan itarilgan kishi edim. Agarda men ularga xiyonat qilganimda, ularning munosabatlari qanday bo'lishini tasavvurimga sig'dira olmayman. Umuman olganda, ular meni go'yo sotqinligim uchun jazolagan edilar.

Ishga bormasdan ilojim yo'q, ishlash uchun esa joy tayin emas, buning ustiga dugonamning xonasiga kirish man etilganligi bois zinapoya maydonchasini tanlashga majbur bo'ldim.

Zinalar bo'ylab bir-ikki bor tepaga chiqdim, pastga tushdim, birdan yana onamning bolasiga aylandim-qoldim, chunki CHO'NTAGIMDA ONAM ESLATADIGAN RO'MOLCHA bor edi. Uni men birinchi va ikkinchi qavatlar orasidagi zinapoyalardan biriga to'shadim, sarishta bo'lishi uchun zinani obdon artdim va nihoyat shu joyga o'tirdim. Semiz lug'atlarimni tizzalarimga qo'ygancha, gidravlik mashinalarni ishlatish yo'riqnomalarini tarjima qilishga kirishdim. O'zim zinalar egasi, ishxonam – dastro'mol to'shalgan joy. Dugonam tushlik paytlari

oldimga tushar, biz zinalarda o'tirardik. Birgalikda ilgarigidek, goh uning, goh mening bo'lmamda tushlik qilar edik. Hovlidagi radiokarnaydan ishchilar xorining Vatan obod, xalqlar ozod va baxtiyorligi haqidagi qo'shiqlari yangrardi. Dugonam qo'shiqni tinglab, xo'rliki kelib, menga achinib yig'lar edi. Men esa o'zimni tutishga, irodali bo'lishga intilardim. Bu hol uzoq muddat – toki meni haydagunlaricha davom etdi.

Zinapoyalar ish joyim, o'zim uning bekasi bo'lgan paytlarimda lug'atlarni varaqlab, zina (Treppe) so'zi qanday ma'nolarga egaligini o'ylab ketdim: Birinchi zina kirish, oxirgi zina chiqish ma'nolarini anglatar ekan. Tepaga eltuvchi gorizontol zinapoyalar zina yanoqlari, zinalar orasidagi bo'shliqlar zina ko'zlariga o'xshaydi.

Gidravlik, moyli mashinalarning qurilma bo'laklariga qarab chiroyli so'zlar yasar edim: kungirador zina ushlagichlarining qaldirg'och dumiga, g'oz dumiga o'xshatgim kelar edi. Xuddi shu tarzda zina qismlarining shoirona nomlarida texnik til nafosati paydo bo'laveradi: zina yanoqlari, zina ko'zlari. Shunday qilib zina o'z qiyofasiga ega bo'laveradi. U (zina) yog'ochdan yoki toshdan yasaladimi, beton yoki temirdan quyiladimi – baribir uni odamlarning o'zlari quradilar, dunyoning mo'jizakor narsalari o'z qiyofalarini topadilar, odamlar o'lik xomashyoga o'z nomlarini berib, suyakni et bilan to'ldiradilar, tana qismlari sifatida gavdalantiradilar. Texnik mutaxassislar o'z zargarona mehnatlari bilan nafosatni real-lashtiradilar.

Har qanday ish, har bir kasbda onamning ro'molcha haqidagi so'roqlari davom etaveradi.

Bolaligimda bizning uyda ro'molchalar saqlanadigan g'ala-don bo'lardi. Uning ichida ikki qatorda ketma-ket taxlangan uch turli ro'molchalar bo'lardi:

Birinchi bo'lmada otam va bobom uchun erkaklar ro'molchalari, o'ngda onam va buvim uchun ayollar ro'molchalari.

Keyingisida men uchun bolalar ro'molchalari.

Uchinchi g'aladonda ro'molcha kattaligidagi oilamiz tasviri bor edi.

Erkaklarning ro'molchalari katta bo'lib, chetlari hoshiyali jigarrang, kulrang va to'q qizil rangda edi. Ayollar ro'molchalari kichikroq bo'lib, chetlari havorang, qizil yoki yashil bo'lardi. Eng kichik ro'molchalar bolalarniki bo'lib, unda hoshiya bo'lmas, ammo chetlari oq to'rt-burchak, gullar yoki hayvonlar rasmi solingan bo'lar edi. Har uchala dastro'molning old tomo-

Hayot falsafasi

nida ish kunlariga mo'ljallangan ro'molchalar, orqa tarafida yakshanbaga atalganlari bo'lardi. Yakshanba ro'molchalari kiyilgan ko'ylaklar rangiga mos bo'lishi lozim edi.

Uyimizdagi birorta narsa ro'molchadek muhim ahamiyat kasb etmagan. U barcha holatlarda kerak bo'lardi: tumov, burun qonaganda qo'l lat yeganda, tirsak yoki tizza jarohatlansa, yig'laganda ko'z yoshlarini artish, namlangan muzdek to'rt burchagi tugilgan ro'molcha bosh og'riganda peshonaga qo'yish uchun, oftob urishi yoki yomg'irdan saqlanish uchun qo'l kelar edi.

Biror narsani unutmash uchun yana ro'molcha asqotadi: ro'molcha uchini tugib qo'ysang bas. Og'ir xaltalarni ko'targaningda uning bandi qo'lingni qiyib yubormasligi uchun yana ro'molchaga murojaat etasan. Poyezd perrondan qo'zg'alganda ro'molcha silkitchi oq yo'l tilab kuza-tish ma'nosini anglatadi.

Poyezd, ruminchasiga TREN va ona qishlog'im Banat shevasidagi TRDN poyezdlarning g'iyqillab to'xtashiga o'xshaydi va bu menga yig'ini eslatadi (Trdne – nemischa ko'z yoshi ma'nolarini anglatadi. Tarjimon). Agarda qishloqdagi uyimizda biror yaqinimiz bandalikni bajo keltirsa, o'sha zahotiyoq og'zi ochiq qolmasligi uchun iyagidan ro'molcha bilan bog'laydilar. Agar shaharda kimdir ko'cha harakati falokatiga duchor bo'lsa, vafot etgan kishining yuziga ro'molcha yopib qo'yadiganlar topiladi. Bu holda ham ro'molcha murdani xotirjam qilish vositasi hisoblangan.

Yozning issiq oqshomlarida ota-onalar o'z bolalarini qabristondagi gullarga suv quyish uchun jo'nata-dilar. Ikkovlon yoki uchovlon bo'lib qabrdan qabrga o'tar va shoshilib gullarga suv quyay edik. So'ngra kapella zinalariga zich o'tirib olib, ayrim qabrlardan oq bug'larning havoga ko'tarilishini kuzatar edik. Qabrlardan tund havoga nimadir ko'tarilib, so'ngra ko'zdan g'oyib bo'lgandek tuyular edi. Nazarimizda, bular o'lganlarning ruhlari. Ular hayvon qiyofasida, ko'zoynak, shisha idish, tog'ora, qo'lqop va paypoqlar tarzida ko'zlarimizga ko'rinar edi. Shularning orasida goh u, goh bu yerda tunning qora hoshiyali oq ro'molchasi ham bor edi.

Keyinchalik, men Oskar Pastiorning sovet mehnat lagerida o'tgan kunlari haqida suhbatlar qurdim. U keksa rus onaxoni oq batis ro'molcha berganini hikoya qilgan edi. Balki sizlar – sen va mening o'g'lim tezda o'z uylariga qaytish baxtiga muyassar bo'larsizlar, – degan edi o'shanda keksa rus onaxoni. Uning o'g'li Oskar Pastiorning tengquri bo'lib, u ham o'z uyidan yiroqda jarima batalonida ekanligini ayt-

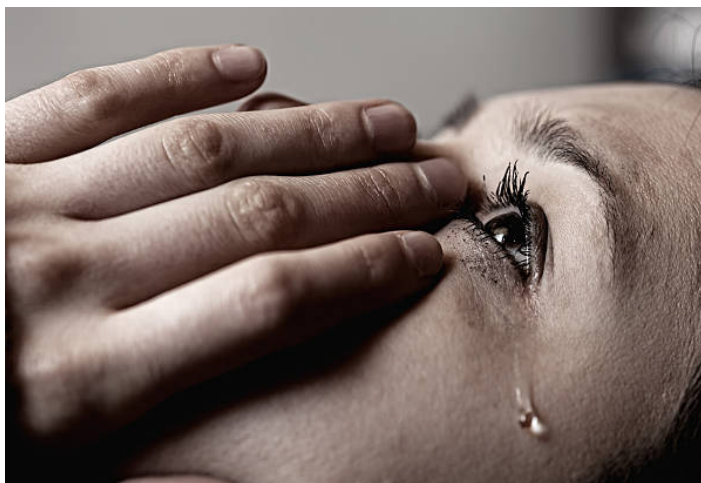
gan edi onaxon. Yarim och tilanchi holiga tushgan Oskar Pastior kampirning eshigini taqillatganda, bir bo'lak ko'mirni ozgina yemakka almashtirmoqchi bo'lgan. Kampir uni o'z xonadoniga qo'ygan, issiq sho'rva bilan siylagan. Uning shamollagan burnidan sho'rvali tarelkaga tomchilar toma boshlaganda, onaxon unga hali tutilmagan oq batis ro'molchani bergan ekan. Tevaragiga ipak qatimlaridan to'rlar to'qilgan ro'molcha g'oyat go'zal ko'rinib ketgani, uni bag'riga bosganini eslagan edi Oskar.

Oskar Pastiorga rus onaxoni malham bo'lgani kabi, tilanchi yigit ham onaxonga malham bo'lgan.

Eshik taqillatib kelgan yetti yot begona va farzandiga mushtoq ona. Bu har ikki shaxs timsolida oniy baxtiyorlik, mezbon va mehmon munosabati va muruvvatini his qilasan. Begona rus ayoli va tashvishli ona RO'MOLCHANG BORMI? – deb turganday.

Men ushbu hikoyani tinglagan kezlarimdan beri ushbu savol ko'ndalang bo'laveradi. "RO'MOLCHANG BORMI?" savolini berish hamma joyda ham urf bo'lganmi?

Qorning yarqirashi-yu muzlash va eruvchilik yarim dunyoni band etib yotgan bo'lsa ham-a? Bu savol tog'lar orasi-yu cho'llar orqali barcha sarhadlarni, hattoki dahshatli jarima va mehnat lagerlarini ham zabt etgan yovuz imperiyami? RO'MOLCHANG BORMI savoli o'roq va bolg'a bilan va bir necha bor

stalinizm tufayli qayta tarbiyalash vositasi sifatida, ko'plab lagerlar mahbuslarini o'limga mahkum etgan emasmi?

Garchi men o'n yillar davomida rumincha gapirsam ham, Oskar Pastior bilan ilk muloqotim yodimga tushaveradi.

Ro'molcha rumin tilida BATISTA deb ataladi. Ma'nan ruminchada oddiy yurakka yo'l topadigan so'zlar takrorlanaveradi. Matosi doimo batisdan bo'lgan tayyor ro'molcha BATISTA deyiladi. Har bir ro'molcha hamma zamonlarda va hamma joyda batisdan qilingan bo'lsaydi.

Oskar Pastior tutingan onasidan olgan ro'molchasini tutingan o'g'il bo'lib muqaddas sanaydi va uni o'z jomadonida avaylab-asraydi. Besh yillar lager tutqunidan so'ng o'z ona yurtiga, o'z uyiga olib keladi. Nima uchun? Uning oppoq batis ro'molchasida ishonch va qo'rquv qorishiq edi.

Agarda inson ishonch va qo'rqinchni qo'ldan boy bersa, o'lishi turgan gap. Oq ro'molcha haqidagi suhbatdan so'ng Oskar Pastior uchun yarim tungacha oq xaritaga turli xil rasmlarni yopishtirib chiqdim.

Hafta o'tib, uning huzuriga suratlarini sovg'a qilay deb keldim. U bularni ko'rib: "Oskar uchun" degan so'zlarni yopishtirib kel",

– dedi. Shunda: “Bu senga sovg’a ekanini o’zing bilasan-ku?” – dedim. U esa: “Buni tashqariga yopishtirishing kerak, xarita buni bilmaydi,” – deb javob berdi. Xaritani yana o’zim bilan uyga olib ketdim va unga “Oskar uchun” degan so’zlarni yopishtirdim. So’ngra uni Oskarga hadya etdim. Go’yo men birinchi marta bu ostonaga ro’molchasiz kelgan, ikkinchi safar ro’molcha bilan paydo bo’lgandek edim.

Boshqa bir hikoya ham ro’molcha bilan nihoyalangan:

Bobom va buvimning bir o’g’illarini Matts deb atashardi. O’ttizinchi yillarda u savdo o’qishiga Temesvar shahriga jo’natilgan. Oilaning maqsadi – don savdosi amaliyotini o’rgangach, otasining mustamlakalardagi do’konlarini unga topshirish edi.

Maktabdagi germaniyalik o’qituvchilar chin ma’nodagi natsistlar edilar. Matts maktabda savdogarlikdan ko’ra ko’proq natsist (millatchi) bo’lib yetishdi. Reja aslida shunday tuzilgan bo’lsa ajabmas. Maktabdagi ta’limdan so’ng uning har tuki natsistga aylandi. Go’yo uni almashtirib qo’yishgandek edi. U antisemitga yahudiylarga qarshi shiorlar aytib qichqirar, tentaknamo qiliqlarining cheki-chegarasi yo’q edi. Bobom uni ko’p marotaba insofga chaqirdi, chunki bobomning yiqqan-tergani yahudiy savdogar gumashtalari qo’lida edi-da!

Taassufki, unga aql kirgizib bo’lmadi. U qishloq mafkurachisi sifatida urushga borishdan bo’yin tovlagan tengqurlarini yomonotliq qilib ko’rsatar, rumin armiyasida mirza martabasini egallagan bo’lsa-da, aslida o’z xohishiga ko’ra SS (zondersoldat – alohida askarlar) guruhiga moyilligi baland edi. Bir-ikki oylar o’tgach, uyga uylanish uchun qaytadi.

Urush mashaqqatlari ham unga yoqmas, undan qutulish uchun turli imkon va vaj-karsonlar qidirardi. Shunday imkoniyatlardan biri uylanish ta’tili edi.

Buvimning g’aladonida o’g’lining ikkita surati bor edi, biri to’yda tushgan, ikkinchisi qoraxat bilan yuborilgan rasm. Nikoh marosimidagi suratda kelin oq libosda, go’yo ganchdan ishlangan oyimqiz. Boshidagi gulchambar, qirqilgan barglarga o’xshaydi. Yonidagi Matts natsist-

lar kiyimida, kuyovdan ko'ra askar sifatida rasimga tushishni ma'qul ko'rgan. Uylanayotgan askar frontga qaytishi bilanoq o'limga muhtalo bo'lishini anglatuvchi rasm. Minadan tilka-pora bo'lgan askar rasmi, shapaloqdek rasmda oq ro'molchaga tugilgan tuproq aralash xok. Qoraga o'ralgan oq ro'molcha shunchalik kichikki, bolalar ro'molchasiday, uning oq burchaklari o'rtada bo'lib, bo'yab qo'yilgan.

Buvim uchun bu rasm ham bir malham: oq ro'molchada natsist murdasining xoki, uning nazarida go'yo o'g'li tirikdek. Buvim har ikki rasmni ibodat kitobiday avaylab-asraydi. U har kuni ibodat qiladi. Ehtimol, uning iltijolari ikki tomonlamadir. Balki u sevimli o'g'lining natsist bo'lganligi uchun qahri kelgan, xudodan uni ham o'z rahmatiga olishini so'rar.

Bobom birinchi jahon urushida oddiy askar bo'lgan. Agar o'g'li Matts haqida gap ketganda ko'pincha alam bilan: "Agar bayroqlar hilpirasa, aql yon berib nog'ora o'rnini surnayga bo'shatar," dedi. Bu gap men o'zim yashagan keyingi zulmkorlik (diktatura) davriga ko'proq mos kelardi. Har kuni kichiklar va kattalar nog'oraning surnayga aylanishini kutardilar. Men esa surnay chalmaslikka qaror qilganman. Ammo bolalik yillarimda o'z xohishimga zid ravishda akkordeon chalishga o'rgatishgan. Chunki uyda marhum askar Mattsning qizil akkordeoni bor edi. Akkordeon tasmasi ancha uzun bo'lib, menga mos kelmasdi. Yelkamdan akkordeon tushib ketmasligi uchun akkordeon chalishni o'rgatuvchi ro'molcha bilan tasmalarni bog'lab qo'yardi. Bu kichik narsalar – xoh u nog'ora, xoh akkordeon bo'ladimi, yo bo'lmasa ro'molchami, hayotdagi mayda-chuydalar deyish mumkin. Narsalar aylanib, oxir-oqibat nimanidir anglatadi. Chunki takrorlar borib-borib shayton doirasiga bo'ysunadi, chekinadi va chekinishlarda nimadir bor. Ishonsa

bo'ladi-yu, aytib bo'lmaydi, aytib bo'lmaydiganni yozib bo'lmaydi ham. Chunki yozuv shunday chigal faoliyatki, bosh o'ylaganini qo'l ro'yobga chiqaradi. Og'iz uni tarqatadi. Zulmkorlik yillari ko'p gapirib, og'zim kuydi. Chunki men karnay bo'lmaslikka qaror qilgan edim-da, ko'p hollarda chalish behudaligi ayon bo'lib qoldi. Nutq irod qilish chidab bo'lmas oqibatlariga olib keldi. Ammo og'zimni yumib yozdim, o'sha aytish mushkul, yozish qulay bo'lgan zavod zinapoyalarida. Voqealarni og'zaki ifodalash urf bo'lmagan paytlarda. Ularining qoralamalarini men faqatgina kallamda ilg'ab-ilg'amay

harflarga terganimda, so'zlarning shaytoniy doirasi yozuvda o'z ifodasini topardi. O'lim qo'rquvi va ochlik azobi xayoldan nari ketmasdi. U mendagi so'z tanqisligi, so'zga ochlik edi. So'zlarning g'ujg'on o'ynashi holatimni ifodalar edi. Holatim og'iz bilan aytish imkoni bo'lmagan narsalarni miyada harflarga terar edi. Men so'zlarning shayton doirasida o'zim ilgari anglamagan ifodalarini topmagunimcha yugurganim-yugurgan edi. So'zlar pantomimasi voqelik bilan uyg'un tarzda ishga kirishardi. Ular haqiqiy bo'lmagan narsalarni farqlab, asosiylarini ikkinchi darajalilardan ajratar edi. Mavzu mavjud, ammo uni ifodalovchi so'zlar hadeganda tilingga kelavermaydi, u mavzuni o'z turiga xohlagan joyidan o'rayveradi. Narsalar mos kelavermaydi.

Zinapoya "malikasi" bo'lib yurgan kezlarimda, bolalik yillarimda daryo bo'ylarida sigir boqib yurgan paytlarimdagidek yolg'iz edim. Nabotot qo'ynida bo'lganim uchun barglarni, gullarni yer edim. Chunki qanday jon saqlash, tirik qolishni ular bilar, men esa bilmas edim. Tarkibida sut bo'lgan tikanakli o'simlik poyalarini bilar edim-u, uning nomidan be-xabar edim. Ammo bu o'simlik nomi o'simlik tarkibini anglatmas edi. Men o'zim o'ylab topgan ignabarg, ignabo'yin nomlarni, ya'ni tarkibida na sut, na tikan bo'lgan so'zlar bilan atashga intilgandim. Men sigirlarni boqar va miyamda so'zlar g'ujg'on urib, yangi shakl va ma'noda meni rom etar edi.

Men o'zimcha his qilganman.

Har bir so'z o'z qiyofasi orqali shayton doirasidan biron narsani anglatadi va hech narsa demaydi.

So'z ohangi biladiki, u aldashi mumkin. Chunki narsalar o'zlari nimadan qilinganini pinhon tutish bilan aldaydi. Hissiyotlarni imo-ishoralar yashiradi, narsalar va imo-ishoralar ro'baro' kelgan joyda so'z ohangi o'zi kashf etgan haqiqatni namoyon etadi. Yozayotganingda ishonch haqida so'z ham bo'lishi mumkin emas, so'zamollik haqida-ku, gapirmasa ham bo'ladi.

Zavodda ishlagan paytlarim o'zim zinapoya "malikasi", ish o'rnim ro'molcha to'shalgan pillapoya bo'lgan kezlarda lug'atimda chiroyli bir so'zni kashf etdim, bu so'z zinapoya badali yoki haqi edi. Uning ma'nosi zinapoyadan tushayotganlar yoki chiqayotganlar uchun badalning bahosi boshqa edi.

Yozuvda har ikkisi sodir bo'lar, men matn mazmuniga qanchalik chuqurroq kirib borsam, yozganlarimdan shunchalik ko'nglim to'lar, marhumlar hayotda boshlaridan kechirganlarini ifodalayotgan bo'lardim. Tasvirlar marhumlarni hayajonga solayotgandek tuyulsa, o'sha ifoda nazarimda, eng yaxshisi bo'lar edi.

Marhumlar hayratga tushganlarida bu tasvir yorqinroq namoyon bo'lar edi. Ba'zan so'zlar meni shunga majbur etadilarki, go'yo marhumlar sovuqdan bir-birlarining pinjiga sochilib ketmaslik ilinjida suqulib kirib olardilar. Nazarimda, narsalar o'zlari nimadan yasalganliklarini bilmaydilar, imo-ishoralar o'zlari ifodalaydigan ma'nolardan bexabar va so'zlar ularni talaffuz etuvchi og'izni tanimaydilar. Ammo o'z mavjudligimizni barqarorlashtirish uchun bizga narsalar, imo-ishoralar va so'zlar darkor. Qanchalik so'zlarni ko'proq va xo'broq qo'llay olsak, biz shunchalik erkin bo'la olamiz. Ularni tushunish qanchalik mushkul bo'lsa, muayyan vaqt davomida ular mavhum bo'lib qolaveradilar.

Ruminiyadan muhojirlikka jo'nab ketishimdan bir oz avval, tong saharda onamni qishloq politsiyachisi olib ketdi. Onam ketishlaridan oldin ostonada tur-

ganlarida, o'zlariga-o'zlari savol berganday bo'ldilar – "Ro'molchang yoningdami?" – ularda ro'molcha yo'q edi. Garchi politsiyachi betoqat bo'lsa ham, u yana bir bor uyga kirib ro'molni oldi. Politsiyachi g'azablendi. Onam ruminchani politsiyachining qichqirishi darajasida yaxshi bilmasdi. Politsiyachi mahkamadan chiqib, eshikni tashqaridan qulfladi. Kuni bo'yi onam uy qamog'ida o'tirdi. Dastlabki soatlar onam o'z stulida o'tirib, ko'z yoshi to'kdi. Keyin xonada u yoq-bu yoqqa yurib, ko'z yoshlari namlagan ro'mol bilan javonlardagi changni arta boshladi. So'ng u xona burchagida turgan suv chelagini va qoziqda osig'liq ro'molni olib, polni artdi.

Onam menga bu haqda gapirib berganlarida hayron qoldim. "Xonani tozalash yuragingizga qanday sig'di?" – deb so'raganimda, onam hech ikkilanmay: "Vaqtini o'tkazish uchun ish qidirib yuruvdim, buning ustiga xona iflos ekan", – deb javob qaytardi. Vaqt o'tib, endigina ta'qib qilinishiga qaramay, ko'pincha, ammo o'z xohishiga ko'ra tahqirlanish, o'z izzat-nafsi, obro'sini baland tutganligini tushundim. Qoralamalarimdan birida bu holatni tasvirlash niyatida so'zlar izladim.

O'zinga va diktatura tufayli hozirgi kunlarda ro'shnolik ko'rmayotgan, izzat-nafslari toptalgan barcha odamlarga bir gapni ayta olaman. Bu gap ro'molcha so'zi bilan aloqador. Ularga shunday savol bergan bo'lardim: RO'MOLCHANGIZ YONINGIZDAMI?

Ro'molcha haqidagi savolni har kim umuman ro'molcha deb tushunmasdan, balki insonning jiddiy tanholigi deb anglasa ma'qul bo'lar.

DUNYO XALQLARI

Yoshlar uchun sayohat qilish – bu shunchaki turistik manzaralarni tomosha qilish emas. Bu – o'zgacha fikrlarni, odatlarni, madaniyatlarni tushunishdir. Ayniqsa, “mehmon” sifatida turli xalqlar orasida bo'lish – bu tom ma'noda xalqning qalbiga kirib borishdir. “Dunyo xalqlari mehmonni qanday kutadi?” degan savolga javob izlar ekanmiz, sizni rang-barang madaniyatlar sayohatiga taklif qilamiz. Xaltangizni bog'lang – biz yo'lga tushdik!

Yaponlar uchun mehmondo'stlik kamalakday jimjit tusda namoyon bo'ladi. Yaponiyada mehmon e'tibor markazida, lekin uyingizga kelib, “mana, men keldim!” deya qichqirishmaydi. Shunga monand, ular mehmonni jimjitlik, tartib va odob bilan kutib olishadi. Siz uchun tayyorlangan choy marosimi – bu ko'z, yurak va ta'b zavqi uyg'unlashgan san'at. Yaponlar estetikani ham, hurmatni ham oshirib yuborishmaydi – lekin siz o'zingizni mo'jaz muqaddaslik ichra his qilasiz.

MEHMONNI QANDAY KUTADI?

Italiyada mehmon oilaning bir bo'lagi sifatida qabul qilinadi. Italiyaliklar uchun mehmon kelishi – bayram boshlanishi. Ular sizni issiq quchoqlab kutib olishadi, ko'p taom tortishadi, hattoki, yig'ilib, birga ashula aytishadi! Har bir italyan taomi mehmondan “men ajoyibmanmi?” deb so'rayotgandek. Makaron, pitsa, jelato – bular mezbонning mehmon uchun tortiqlari hisoblanadi.

“

**O'zbekistonda
esa "Mehmon
– atoyi Xudo"
e'tirofiga loyiq
ko'riladi**

Hindistonliklar uchun mehmon ma'buddek gap. "Atithi Devo Bhava" – hindlar orasida mashhur ibora. Ularning nazdida mehmon ilohiy siymodir. Shu sababli sizni gullar bilan kutib olishlari, oyoqlaringizga gulchambar qo'yishlari va mehmon uchun maxsus bezatilgan ovqatlar pishirishlari hech ham g'alati emas. Mehmon bilan suhbatlar esa ruhiy ozuqaga aylanadi.

Afrika xalqlari uchun mehmon kelganda bayram boshlanadi. Afrikaliklarda mehmon kelishi – ko'chada musiqa yangrashi, raqs tushilishi, shirin taomlar tayyorlanishi demakdir. Masalan, Gana, Mali davlatlarida mehmon uchun maxsus jamoaviy marosimlar o'tkaziladi. Ba'zida mehmon o'sha qishloq faxriy mehmoni sifatida e'lon qilinadi. Afrikada mehmon sifatida tashrif buyuruvchi zot nafaqat ko'ngilochar inson, balki hurmatli shaxs sifatida qabul qilinadi.

O'zbekistonda esa "Mehmon – atoyi Xudo" e'tirofiga loyiq ko'riladi. O'zbek xalqining mehmondo'stligi – butun Markaziy Osiyoga ibrat. Qishloqdan shahargacha, boydan kambag'alga qadar, har bir oila mehmonni tantana bilan kutib oladi. Mehmon kelishi bilan dasturxon yoziladi, issiq choy quyiladi, pishiriqlar tayyorlanadi. Palov esa alohida mavzu. Har bir mintaqaning o'z uslubi, o'z mehri bor. Mehmon ketayotganda esa, qo'lga "Albatta yana keling" degancha noz-ne'matlardan tutqazishadi.

Mehmondo'stlik – tilsiz madaniyat. Yuqoridagi misollar shuni ko'rsatadiki, har bir xalq mehmonni o'z dunyoqarashi asosida kutib oladi. Kimdir – jimjit va estetik ruhda, kimdir – shovqinli va shodlik bilan, kimdir esa – ma'naviyat va e'tiqod bilan. Biroq ularning barchasida bitta umumiy jihat bor: mehmon – bu qalb eshiklarining ochuvchi kishi. Yoshlar uchun bu bilim – kelajakda turfa madaniyatlarni qadrlash va o'ziga xoslikni asrashga yetaklaydi.

Shunday ekan, qayerga bormaylik samimiylikni saqlashimiz shart. Mehmon bo'lish – bu ham san'at. Biz boshqa mamlakat uchun sayyoh bo'libgina qolmay, balki o'sha xalq qalbidagi suratga aylanamiz.

Mirzohid QODIROV
TerDU turizm va mehmondo'stlik
yo'nalishi magistranti

“TALABALIKNI “ERTA”NI

Bugun o'zlarining hayotiy, odob-axloq chegaralarini kesib o'tmaydigan hazillari, ko'ngilochar kontenti bilan ijod qilayotgan yigitlar - Qodir Tolipov jamoasi ishlayotgan vaynlar ijtimoiy tarmoq kuzatuvchilari tomonidan yetarlicha e'tirof etilmoqda.

Mushtariylarimiz orasida ham ularning vaynlarini sevib tomosha qiluvchilar topilsa kerak. Ushbu jamoa a'zolari Qodir Tolipov va Behruz Madazimovlar bilan qilgan samimiy suhbatimizni jurnalxonlarimiz e'tiboriga havola etamiz.

– Ijtimoiy tarmoqlarda anchayin mashhurlikka erishdingiz. Nazarimda, sizlarni yana ham yaqinroq tanish muxlislaringiz uchun, qolaversa, jurnalxonlarimiz uchun-da qiziq...

Qodir Tolipov:

– Namangan viloyati Uchqo'rg'on tumani Qo'g'ay qishlog'ida tug'ilganman. U yerlar O'zbekistonning eng chekka hududi hisoblanadi, deyarli Qirg'iziston chegarasida joylashgan. Allohga shukrki, ota-onam yonimdalar, oilada 3 farzandning kenjasiman. O'rta ta'limni qishlog'imizdagi maktabda olganman. U yerni bitirgandan keyin qiziqishlarim ortidan ergashib, Namangan san'at kollejiga keldim. Undan so'ng tanlagan yo'nalishim bo'yicha oliy ta'limda o'qish istagi Toshkent san'at va madaniyat instituti tomon yetakladi.

Behruz Madazimov:

– Men Farg'ona viloyati Farg'ona tumanining Vodil qishlog'ida tug'ilib o'sganman. Bolaligimning eng shirin xotiralari aynan qishlog'imda o'tgan. Oilada 4 farzandmiz, to'rt o'g'il. Men ham avval qishlog'imdagi maktabda o'qidim, o'rta ta'limni esa kompyuter texnologiyalariga ixtisoslashgan kollejda oldim. Keyinchalik orzularim, ichki “men”im ovozig quloq tutib, san'at va madaniyat institutiga hujjat topshirib, ilk urinishdayoq talabaga aylanganman.

“Ertadan boshqacha harakat qilamiz” deb bir-birimizga va'da berib uxlardik. Va yana ertasi kuni tunda shu gaplar...

KUTIB ZOYE QILMANG!”

– Bugun tanlagan yo‘lingiz sizga muvaffaqiyat olib kelmoqda. Agar bu yo‘nalishda ketmaganingizda, hozir o‘zingizni qaysi sohada ko‘rar edingiz?

Qodir Tolipov:

Rostini aytsam, bu haqida avval o‘ylab ko‘rmagan ekanman, ammo qo‘limda hunarim bor. Avval ustachilik bilan shug‘ullanganman, xalq tilida aytganda “yevro remont”. Buni aytishdan hech qachon uyalmayman, chunki qachondir shu kasb ichida yurib, rizqimizni terganmiz. O‘zi aslida diplomim bo‘yicha mutaxassislгим ssenariynavislik, ma‘lum bir muddat ssenariylar ham yozganman. Nazarimda, yo unisi, yo bunisi bilan mashg‘ul bo‘lardim.

Odob doirasidan chiqmagan holda, “beldan past” hazillardan xoli vaynlar taqdim etishni to‘g‘ri deb bilamiz

Behruz Madazimov:

Menimcha, iqtisodchi bo‘lardim, chunki ikkinchi mutaxassislign shu yo‘nalishda tamomlaganman. Qolaversa, oilamizda ham iqtisodchilar bor. Shundan kelib chiqib, qaysidir bankda yoki tashkilotda iqtisodchi bo‘lib ishlardim...

– Bilishimizcha, sizlar kursdosh bo‘lgansiz. Tabiiyki, talabalik yillaringiz eslashga arzigulik voqealarga boy o‘tgan. Keling, talabalik xotiralari bilan bo‘lishsangiz...

Qodir Tolipov:

Talabalikda Behruz bilan 4 yil bir xonada yashaganmiz. Ochig‘i, eslashga arzigulik qiziqarli voqealar shu qadar ko‘pki, qaysi birini ham aytishni bilmay qoldi odam. Juda ham qiziq o‘tgan talabalik yillarimiz. “Oltin davr”ga oid ishlagan har qaysi vaynlarimiz ham o‘z hayotimizdan olingan. Yaxshisi, Behruздan eshitaylik, u qiziqarli voqealarni, talabalik yillarimizni juda ko‘p eslaydi.

Behruz Madazimov:

– Qodir aytgandek, 4 yil bir xonada yashaganmiz. Men oilada erkatoy bo‘lib o‘sganman, ham o‘qishga birinchi urinishda kirganman, Qodir bo‘lsa, bir necha marta urinishlardan so‘ng talaba bo‘lgani uchun unda mas‘uliyat ko‘proq bo‘lardi. Shu sabab har kuni uxlashdan avval Qodir “Nimadir qilaylik-e, vaqt ham o‘tib ketyapti, yaqinda bitirib ketamiz, bunaqa yotaverish bo‘lmaydi” deb aytardi. Bu motivatsiyalardan keyin “Ertadan boshqacha harakat qilamiz” deb bir-birimizga va‘da berib uxlardik. Va yana ertasi kuni tunda shu gaplar...(kuladi). Xullas, o‘sha erta ham kelmadi, orada karantin bo‘lib qoldi va shu zaylda o‘qishni ham tamomladik.

– Bugun ijtimoiy tarmoqlarda millionlab muxlislaringiz bor. Tayyorlayotgan kontentlaringizning g'oyasini qayerdan olasiz, vaynlaringizni ishlashda nimalarga ko'proq ahamiyat qarata-siz, urg'u berasiz?

Qodir Tolipov:

– Kontentlarimizni tayyorlashda ham jamoaviy ishlaymiz. Bir safar menda, boshqa safar Muhriddin yoki Behruzda yaxshi mavzu kelib qolsa, g'oya o'rtaga tashlanadi va hammamiz uni birgalikda boyitamiz. Chunki bir mavzu ustida bir kishi bosh qotir-gandan ko'ra, ko'pchilik birga ishlasa, rangbaranglik ortadi, sse-nariy yana ham qiziqroq chiqadi. Jamoamizda yana bitta kurs-doshimiz bor, u operatorlik qiladi, uning ham jamoamiz rivoji uchun qo'shgan hisssasi katta.

Behruz Madazimov:

– Mavzu tanlashda har birimiz eng avval chiqarayotgan kontentla-rimizni oila a'zolarimiz ko'rishini inobatga olamiz. Chunki chindan har birimizning eng birinchi muxlislarimiz oila a'zolarimiz, qolaversa, muxlislarimizga ham odob doirasidan tashqari chiqma-gan holda, "beldan past" hazil-lardan xoli vaynlar taqdim etishni to'g'ri deb bilamiz. O'ylaymanki, shu sababdan ham muxlislarimiz bizni va qilayotgan mehnatimizni qadrlashadi.

– Ijtimoiy tarmoqlarda nooda-tiy nomi bilan mashhur bo'lgan "Mo'hridin" osh markazi"ga ham to'xtalib o'ting. Bilamizki, bu nom vaynlaringizdagi Mo'hridin obrazi bilan bog'liq. Osh markazi ochish rejasi avvaldan bormidi? Qolaversa, o'sha obrazni gavdalantirgan, bugun subatimizga kela olmagan jamoa a'zosi Muhriddin Rahmatullayev haqida ham gapirib o'tsangiz, ular bu nom tanlanishini qanday qabul qildilar?

Qodir Tolipov:

– Osh markazi ochish g'oyasi avvaldan bo'lmagan. Chunki bu yo'nalishda xizmat ko'rsatish va foyda olish uchun sohadan anchagina xabardor bo'lish talab qilinadi. Bir farg'onalik biznesmen tani-shimiz bizga "O'zlaringiz uchun brend yaratinglar, shu nomda bir osh markaz ochib, yaxshi reklama qilib, yuritaylik" degan taklif bilan chiqdi. O'sha paytlar auditoriyamiz ichida, umuman, ijtimoiy tarmoq-larda ham Mo'hridin so'zi juda ham mashhur edi, odamlar markaz nomini eshitganda bizga tegishli ekanini bilsin degan maqsadda jamoa bilan kelishib, shu nomdan foydalanishga qaror qildik.

Behruz Madazimov:

– Muhriddin bugun suhbatga kelolmadi. U asli Samarqand viloyati Kattaqo'rgon tumanida tug'ilgan. U avval boshqa yo'na-lishda o'qirdi, keyin o'qishini bizning yo'nalishga ko'chirgan, kursdosh bo'lganmiz. Ochig'i, Muhriddinning o'zi ham kutma-gan edi ismi bu qadar mashhur bo'lib ketishini. Osh markazga shu nom berilishi fikriga hamma qatori u ham qo'shildi. Muxlisla-rimiz uni bu obraz bilan tanishini ham unchalik jiddiy qabul qil-maydi, aksincha hazilga yo'yadi, xursand bo'ladi. E'tibor bersan-giz, ko'p vaynlarimizda unga "xo'rlangan o'g'il" yoki "xo'rlan-gan uka" obrazi to'g'ri keladi. Lekin Maks hech qachon chekiga tushgan obrazlardan nolimagan, qanday rol tushsa ham eng yuqori saviyada o'ynab berishga harakat qiladi doim.

**Orzumdagi
O'zbekiston
har safar
futbol
bo'yicha jahon
chempionatiga
qiynalmasdan
chiqa olishi
kerak**

– Sizning orzuingizdagi O'zbekiston qanday bo'lar edi?

Qodir Tolipov:

– Menimcha, hozirgi O'zbekiston ham yomon emas. Chunki hozir harakat qilgan inson borki, natijaga erishyapti. Shu bilan birga yurtimiz rivojlanishda davom etmoqda, to'xtab qolgani yo'q. Muhimi shunda.

Behruz Madazimov:

– Mening orzumdagi O'zbekiston har safar futbol bo'yicha jahon chempionatiga qiynalmasdan chiqa olishi kerak (kuladi).

Menda o'qish, izlanish uchun juda ko'p vaqt bor edi. Afsuski, bugun u paytlarni ortga qaytarib bo'lmaydi

– Bugungi talabalarga, sizlarga havas qilib shu yo'nalishga qadam bosayotgan yoshlarga aytar gaplaringiz bormi?

Qodir Tolipov:

– Eng avval, kitob o'qing deyman. Chunki o'zim ham yosh bo'lganman, talaba bo'lganman. O'sha paytlar ko'cha-ko'yda juda ko'p vaqtimni behuda o'tkazib qo'yganimdan bugun afsuslanaman. Shukur, hozir ham yomon emasmiz. Ammo menda o'qish, izlanish uchun juda ko'p vaqt bor edi. Afsuski, bugun u paytlarni ortga qaytarib bo'lmaydi. Bilingki, o'qimishli inson hech qachon xor bo'lmaydi.

Behruz Madazimov:

– Men ham Qodirning fikrlariga qo'shilaman. O'qigan inson qachondir baribir muvaffaqiyatga erishadi. Biz ham, balki, san'at va madaniyat institutida o'qimaganimizda, shu sohaning sir-asrorlaridan bexabar bo'lganimizda ijro etayotgan rollarimizda aktyorlik mahoratini qo'llay olmasdik va muxlis-larga bu qadar hayotiy ijrolarni tuhfa etolmasdik, deb o'ylayman. Shu sababli o'z tanlagan sohangizda o'qing, izlaning degan bo'lardim.

Maqsad OBIDJON yozib oldi

Ixchamgina hovli sahnida Tursunboy aka u yoqdan bu yoqqa o'tib, tinim bilmasdan ishlayapti. U qirq yoshlardagi, bo'yi uzun, qotmachadan kelgan, bug'doyrang kishi. Har doim erta tongdan uyg'onadi-da, o'zini mehnatga uradi. Qiladigan ishlarini ko'rgan odamning havasi keladi. Hech qachon kibrga berilmaydi. Qanday ish bo'lishidan qat'i nazar qilib ketaveradi.

Boshqa odamlarga o'xshab bunday ish menga to'g'ri kelmaydi, deb xayolining bir chekkasiga ham keltirmaydi. Bir ko'rishda uning hayotida muammo yo'q deb o'ylash juda ham oson. Lekin, tashqi ko'rinish aldamchi bo'ladi. Nega unday deyaotganimni hozir tushunib olasiz.

U hovlida doimgi ishlari bilan band bo'lar ekan, bu yoqda o'z padari buzrukvori, oltmishga kirgan bo'lsa ham tilab olgan yolg'iz o'g'lining rohatini ko'rmagan edi. Qarovsiz qolib, ovqatini o'zi qilib yer, kirlarini, idish-tovoqlarini ham o'zi yuvaradi. Unga na Tursunboy, na uning xotini qarardi.

* * *

Tursunboy yoshlik paytlari juda baquvvat, kurash bo'yicha ham qo'l jangi bo'yicha ham tengdoshlaridan ancha kuchli edi. U o'zining ko'p vaqtini sport bilan shug'ullanishga sarflar, uydagi ishlarni bo'lsa o'lganining kundan qilar, tezroq qilsam-u, bu mayda ishlardan qutulsam, deb o'ylar, vaqtining qolgan qismini ko'chada qalang'i-qasang'i jo'ralari bilan o'tganning o'rog'ini, ketganning ketmonini olish bilan o'tkazardi. Uning bunday yurishiga onasi Nazokat oyi ham, otasi Turdiquil aka ham qarshilik qila olishmas, urib ham, urishib ham bu yo'ldan qaytarolmas edi.

Ana shunday kunlarning birida, Tursunboy o'zining doimgi odatlarini qilayverganidan otasi-ning juda qattiq jahli chiqdi va uni ko'chaga chiqayotgan vaqtida ushlab olib, majburlab uyga kirgizdi. Tursunboy yomon bola bo'lsa ham otasiga qo'l ko'tarishga jazm qilmasdi. Lekin, unda buqani yiqitadigan kuch bor. Otasi uni uyning ichiga itqitib yubordi-da, ayamadan qayeri to'g'ri kelsa, o'sha yeriga ura boshladi. O'g'il otaning hamma kaltaklarini hech qanday qarshiliklarsiz qabul qilar, barcha alamini ichiga yutgancha g'ujanak bo'lib yotaverardi. Ota oxiri ura-ura charchadi. Charchoqdan hansiragancha o'g'liga baqira ketdi:

– Sen hayvon qachon odam bo'lasan-a? O'zi bitta farzandim sen bo'lsang. Sendan boshqa suyanadigan tog'im bo'lmasa! Qilib yurgan ishlaring odamni aqliga ham sig'maydi. Sen tengi bolalar allaqachon uyiga pul topib kela boshlagan. Sen ko'chada yurishdan boshqasiga yaramaydigan eshaksan. Sendan ko'ra, bitta eshagim bo'lganda edi, hech bo'lmaganda og'ir yukimni yengil qilib ko'tarishib yurgan bo'lardi. Bugundan boshlab, yo ko'cha sang'ishni bas qilasan, yo bo'lmasa shu uydan chiqmay oying aytgan ishlarni qilib, jimgina yurasan. Tushundingmi? Hech qanday bahonang o'tmaydi. Gap tamom-vassalom!

Turdiqul aka gapini tugatganidan keyin, eshikni taraqlatib yopdi-da, o'g'lining ustidan qulflab qo'ydi. Tursunboyda esa, hayoti davomida ilk bor otasiga nisbatan g'azab hissi paydo bo'ldi. Xuddiki, u uchun hayot tugagandek, endi yashashdan ma'no qolmagandek tuyuldi. Umri davomida birinchi marta ko'z yoshlari oqib, ko'ksi uzra yumalab tusha boshladi. Uning bu ko'z yoshlari tan og'rig'i sababli emas, balki, qalb og'rig'i sababli edi. Otasi-ning kaltaklaridan ko'ra gaplari kuchli ta'sir qilgan edi. U ancha vaqtgacha o'zini yig'idan to'xtata olmadi va ichida otasiga: “Katta bo'lib olay. Boshingizga itning kunini solmasam, ana unda haqiqiy eshak bo'laman”, deb mushtlarini qattiq bukib qo'ydi...

Tursunboy otasi kaltaklagan kundan boshlab, ko'chada yurishni bas qildi. Endi u ko'p vaqtini uyda oyisi buyurgan ishlarni qilish, undan bo'sh vaqtlarini sportga bag'ishlardi. Hayotidagi eng asosiy maqsadi, kurash bo'yicha jahon chempioni bo'lish edi. U buning uchun bor kuch-g'ayratini sarflar, o'z ustida tinimsiz ishlar edi. Shunga yarasha, yaxshigina natijalarga ham erisha boshlagandi. Hozir uning mahallasida unga qarshi chiqadigan bitta ham nomzod topilmasdi. U kundan kunga yangicha usullarni o'rganar, ba'zan o'zi ham ayrim usullarni o'ylab topishga harakat qilardi. Bunda unga kurash murabbiysi, Faxriddin aka yaqindan yordam berardi.

– Tursunboy, sen endi kuchingni avaylashni o'rganishing kerak. Oldinda hali katta musobaqalar kutyapdi. Ularga chiqishing va g'olib bo'lishing uchun jismoniy holatingni doimo bir xil ushlashing lozim, – derdi murabbiyi.

Tursunboy murabbiyining o'ziga bo'lgan alohida e'tiboridan, yuksak g'urur tuyar, o'zini allaqachon g'oliblik shohsupasida ko'rardi. G'alaba uchun hamma ishni qilishga tayyor ekanini ustoziga ko'rsatib qo'yishga urinardi.

U shu zaylda ancha mehnat qildi va o'zining tengdoshlari orasida birinchi o'rinni oldi. Endi u musobaqaning respublika bosqichiga borishi, unda ham g'olib bo'lib dunyo miqyosiga chiqishi kerak. U o'zida yo'q xursand bo'lib, xursandchiligini uyidagilar bilan bo'lishmoqchi bo'lganda, hayoti davomida ikkinchi marta otasini qattiq yomon ko'rib qolishiga sabab bo'ladigan voqea yuz berdi. U sevinchi ichiga sig'may otasiga:

– Dada, meni tabriklang! Musobaqaning respublika bosqichiga chiqdim. Endi o'g'lingiz, kurash bo'yicha bo'lajak chempion, – degan edi. Otasi uning yuziga ham qaramasdan:

– Yig'ishtir. Hech qanday musobaqaga bormaysan. Sen yo'qlig'ingda uy ishlarini kim qiladi? Undan keyin bizning avloddan unday odamlar chiqmagan. Odam har doim o'zining ko'rpasiga qarab oyoq uzatishi lozim. Tinchgina uyda o'tir, – dedi.

– Dada, bu nima deganinigiz? Men bu darajaga chiqish uchun qancha mehnat qildim. Hamma qilgan sa'y-harakatimni shunchaki havoga sovurmoqchimisiz? Men sizdan nafratlanaman. Siz rozi bo'lasizmi-yo'qmi, baribir ketaman.

– Iye, tiling chiqib qolibdimi, sen jinqarchani? Bu uyda yo meni aytdanim bo'ladi, yo hech narsa bo'lmaydi. Agar o'zingni gapingdan qaytmasang, qaytib qorangni ham ko'rmay.

Tursunboy dadasining so'nggi gapidan achchiq qilib ko'chaga chiqib ketdi. Shu bilan ancha kun uyiga kelmay, jo'ralarining uyida yashab yurdi. U musobaqaga ham bordi. Lekin, otasi norozi qilgani uchunmi, hech qanday natijaga erisha olmay, bo'shashib qaytib keldi. O'zining bu omadsizligida otasini aybdor hisoblab, ichidagi amlari yanada kuchayib ketdi. U ana shunday sarson bo'lib yurgan kunlaridan birida oyisi uni ko'rib qoldi. Ko'z yoshlarini to'kib:

– Bolam, yaxshimisan? Och qolib ketmayapsanmi? Nega meni badbaxt otangning oldida yolg'iz tashlab ketding? U meni yeb bitirdi-ku! Jon bolam, menga rahming kelsin, uyga qayt. Meni undan qutqar, – dedi.

– Xo'p, oyi, siz uchun uyga qaytganim bo'lsin. Faqat u men uchun endi yo'q odam.

– O'zing bilasan, yonimda bo'lsang bas, bolam.

Shu bilan ona-bola birga uyga borib, Tursunboy yana uyida yashay boshlaydi. U otasi bilan umuman gaplashmas, kurash va sportni ham yig'ishtirib qo'ygandi.

Hamma dardning ham davosi vaqt deganlari haqiqat ekan. Oradan olti oy o'tgach ota-bola munosabati yana iliy boshladi. Albatta, Nazokat oyining sa'y-harakatlari bunda cheksiz edi. U ota-bolaning orasiga zig'ircha bo'lsa ham mehr urug'ini ekish uchun ming tirilib-ming o'lar, ikkalasi atrofida girdi kapalak bo'lardi. Uni xursand qiladigan tomoni shundaki, u qilayotgan jonkuyarlik samarasiz qolmayapti. Afsuski, uning bu baxtli onlari uzoqqa cho'zilmadi. Tursunboyning otasiga bo'lgan tugab qolayozgan mehri, mana shu voqeadan keyin biryo'la tamom bo'ldi.

U yoshligidan o'zlaridan besh hovli naryoqda yashaydigan Zeboni chin yurakdan sevar, ardoqlar, uni hatto yer-u ko'kka ishonmasdi. Lekin, uning bir arzimagan aybi bor edi. To'g'rirog'i, yaratganning irodasi bilan bir ko'zi odamga qaraganda ikkinchi ko'zidan ozgina qochib ketardi. Shunga qaramasdan Tursunboy uni boricha e'zozlardi. Ko'chada yurib mingta qiz ko'rgan bo'lsa ham unga teng keladiganini topa olmagandi. Shuning uchun u otasiga bor gapni aytganda, otasidan quyidagicha javob oldi:

– E ahmoq, shunday kelishgan yigit bo'la turib boshqasini topolmadingmi? Nima, umringning oxirigicha shu g'ilay bilan yashamoqchimisiz? Seni bilmadim-u, men unday qizni hech qachon kelin qilmayman.

– Ota, uning ko'zidagi muammo unchalik xavfli emas. Davolasa bo'ladi. Ota-onasini bilasiz, kunlarini zo'rg'a ko'rishadi. Mening ishlarim yurishib ketsa, o'zim do'xtirlarga qarataman.

– Hali shunaqa de. Biz seni shu orzu-niyatlar bilan katta qildikmi? Balki, ota-onasini ham o'z qaramog'ingga olarsan. Aslo. Men rozimasman.

– Aniq shu gapda qolasizmi? Unda men undan boshqasiga uylanmayman.

– Uylanasan. Onang topganiga uylanasan. Axir ota-ona farzandiga yomonlikni ravo ko'rmaydi.

– Yo'q. Yo'q. Men usiz yasholmayman. Nega hech qachon tushunishga harakat qilmaysiz? O'zingizni gapingizdan qaytmaydigan xudbin-siz? Men sizdan nafratlanaman.

– Hali men senga xudbin bo'ldimmi, ko'rnamak! Tur yo'qol, ko'zinga ko'rinma. Seni ko'rsam, asabim buzilyapti. Hayotimdagi eng katta xatom – bu sensan!

– Ha, shunday. O'zingiz ham bilar ekansiz. Balki, xatongizni to'g'rilersiz. Bunday yashashdan to'yib ketdim. Hozir sizga o'zim yaxshi arqon topib beraman. Siz ham qutulung, men ham qutulay. Mana, arqon! Oling! Nega jim turibsiz? Bo'lsangizchi! Bo'ling, deyaipman sizga!

Tursunboy shu gaplarni aytar ekan, ko'z yoshlari tinimsiz oqar, butun vujudi alam bilan tebranardi. Otasi esa arqonni olishni ham, olmaslikni ham bilmay turib qolgandi. U ham birinchi marta o'g'lining oldida ojiz ko'ringandi. Bungacha hech qachon o'zini bu darajaga tushib qolishini hatto xayoliga ham keltirmasdi. U o'g'lga qarab turar ekan, uning qanday azoblanayotganini umuman his qila olmas, shunchaki, artistlik qilyapdi deb o'ylardi. Oxiri, uning jahli chiqib ketdi. O'g'lining qo'lidagi arqonni yulqib olib, tomining u boshiga qarab uloqtirib yubordi va bor ovozi qo'yib, o'shqirdi:

– Sen tentak bo'ldingmi deyman, bir g'ilay qiz uchun o'zingni o'ldirib? Qo'y, menga rol o'ynama. Undan ko'ra borib ishlarini qil. Kallangdan bunday bo'lmag'ur narsalarni chiqarib tashla. Tur deyaipman senga. Tur, sabil qolgur. Eshakday qaysarsan-da o'ziyam! – Tursunboy joyidan jilavermagach, – E, o'zing bilasan. Menga desa, qirilib ketmaysanlarmi! – dedi-da, qo'l siltagancha uyga kirdi.

Tursunboy yerda cho'k tushib turar ekan, otasini ming xil haqoratli so'zlar bilan so'kardi. Uning g'azabi bosilmas, chetdan shuncha payt indamay kuzatib turgan onasi endi chiday olmadi. Bolasini besh yashar bolani qanday quchsa, shunday bag'riga oldi. Ko'z yoshlarini artib:

– Bo'ldi, bolam. O'zingni bos. Sen o'zingga, otangga kerak bo'lmasang, menga keraksan. Meni o'ylasangchi. Men sensiz nima qilaman? – dedi.

– Onajon, yaxshi ham siz bor-siz. Siz bo'lmaningizda bir daqiqa ham yashamagan bo'lardim. Siz meni har doim yaxshi ko'rib, qo'llab-quvvatlagansiz. Sizni hech qachon, hech kimga xo'rlatib qo'ymayman. Bugundan boshlab sizni o'zim boqaman. Siz undan umuman qo'rqmang. Bir og'iz yomon gap aytsa, menga ayting. U o'zining kunini o'zi ko'rsin.

– Xo'p, bolam. Sen nima desang shu bo'ladi. Faqat sen ko'p kuyunaverma. Senga u qizni o'zim olib beraman. Bilaman uni, juda esli, yaxshi qiz. Yoshligidan yo'qchilikda qiyinchilik ko'rib katta bo'lgan. Seni hech qachon yolg'izlatib qo'ymaydi.

Onasining mehridan kuch olgan Tursunboy o'rnidan turib, ishlariga kirishib ketdi.

Otaning qarshiligiga qaramay, Tursunboy bilan Zeboning to'yi bo'lib o'tdi. Ikki yosh juda ham baxtli edi. Ularning to'yi hech qanday dabdabasiz oddiygina o'tkazildi. Butun qishloq ahli bu ikki sevimlilarning bir-biriga qovushganidan mamnun bo'lishdi.

Tursunboy to'ydan keyin turli qurilish ishlarida ishlab, ro'zg'orni tebrata boshladi. Uning hayoti birmuncha iziga tushib qoldi. Lekin, otasi haqida unday deb bo'lmaydi. U o'g'lining bunday baxtli onlarini ko'ra olmas, qanday qilib, bunga chek qo'yish mumkinligi haqida bosh qotiradi. Bechora Zebo, Tursunboyning qarshiligiga qaramay, qaynota ham ota deb, uning osh-ovqatiga qarar, kiyimlarini yuvib berar, uning og'zidan ikki og'iz yaxshi so'z eshitish uchun astoydil harakat qilardi. Afsus. Uning barcha intilishlari natijasiz edi. Bukrini go'r to'g'irlaydi, degan gap aynan Turdiquk akaga aytilgan.

Keyinchalik Zebo ham qaynotasining yomon xarakteriga chiday olmay, umuman unga ahamiyat bermay qo'ydi.

Turdiqul aka oilasi bilan bir uyda yashasa ham yolg'izlanib qoldi. U kezlar hali nisbatan yoshroq, tanini kuch tark etmagandi. O'ziga o'zi xizmat qilishga, kunini bir amallab ko'rib yurishga kuchi yetardi. Shuning uchun bir kun kelib qarishi va qarilik azobida joniga hech zog' oro kirmasligi yetti uxlab tushiga kirmasdi. Lekin, oliy hakam hech qachon to'xtab turmaydi. Vaqt bir ko'z ochib yumgunchalik fursatda o'tib, u qarilik degan tuzalib bo'lmas xastalikka duchor bo'ldi. Shu bilan chegaralanib qolmasdan, Nazokat oyini ham bu besh kunlik dunyodan olib ketdi. U kapalak umri misoli hayotida eridan bir og'iz yaxshi so'z eshita olmay, o'kinch, hasrat to'la anduhlari bilan tuproq ostida qoldi.

* * *

Tursunboy hamon o'zining kundalik ishlari bilan mashg'ul. U tinimsiz ishlab charchoq nimaligini hech bilmas, mehnatni zo'r berib qilardi. Bu yoqda esa, otasi qarilik dastidan o'tirgan joyidan tura olmasdi. Unga hech kim o'rnidan turishi uchun yordam bermas, shundan uning xunobi oshib, qanday bo'lmasin qaddini rostlashga harakat qilardi. Uddalay olmagach joyida o'tirib qoldi va atrofga nazar tashlab, suyanadigan odam topa olmagach, alam bilan o'ylay ketdi: "Eh attang, nega bunday ahmoqliklar qildim-a? Agar o'shanda o'g'lim nima desa yonida turib berganimda edi, hozir u ham mening yonimda bo'lardi. Yoki hali ham kech emasmi?! O'g'limga yaxshi gapirib, ko'nglini ilita olarmikinman?" U oxirgi fikridan keyin bir to'xtamga keldi. Bugunning o'zida o'g'li bilan munosabatini yaxshilashga ahd qildi. Bu osonmasligini biladi. Biroq unda boshqa chora ham yo'q.

Tursunboy ishlari bilan yurar ekan, otasi tomon yo'li tushdi. Otasi o'g'lining o'zi tomon kelayotganini ko'rib:

– Ey bolam, bir daqiqa menga vaqt ajrata olasanmi? – dedi.

– Nima deysiz shu paytda, ishim ko'pligida? Bolangiz ekanligim endi esingizga tushdimi?

– Yo'q, nega unday deysan? Oramizda tushunmovchiliklar bo'lgan. Kel, shuni to'g'rilaylik. Yana ota-bola bo'lib yashaylik. Qachongacha bunday arazlashib yuramiz, axir? Mening bir oyog'im go'rda. Sendan hech narsa kerakmas. Ozgina mehringni darig' tutmasang bo'ldi.

– Sizga endi kerak bo'lib qoldimmi? Butun boshli hayotimni barbod qilib-a? Yoshligimda hech ishga yaramaydigan eshak derdingiz. Mana, o'zingizning ahvolingizni qarang. Qari eshakdan sira qolishmay-siz. Sizga aytsam, buni qaytar dunyo deydilar.

– Adashyapsan. Sen ham mening kunimga tushganingda, ana unda haqiqiy qaytar dunyo bo'ladi. Mayli, senga mening roziligim kerak bo'lmasa, o'zing bilasan. Eshak eding, eshakligingcha qolibsan.

– Nima desangiz deng. Menga baribir.

Shu gapdan keyin Tursunboy o'z ishini qilishga kirishdi. Otasi esa, joyida qanday o'tirgan bo'lsa, shundayligicha qoldi.

Turdiqul aka o'sha kundan keyin endi o'g'li-dan umid yo'qligini chin dildan his qildi. Undan umidini uzib, o'zi uchun o'zi harakat qilishni boshladi. Uyda bir ish qilmay yotish joniga tekkanidan, nima qilsa bo'lishi haqida bosh qotirdi.

Izlay-izalay oxiri topdi. U o'zlari yashaydigan ko'chaning boshida mayda-chuyda narsalarini sotadi. Buning uchun unga ozgina sarmoya bo'lsa bas. Ha, aytgancha, u anchadan buyon nafaqasidan o'limligi uchun yig'ib yurardi. O'sha pullarga kerakli narsalarni sotib olsa, qolgani toza foydada.

Turdiqul aka ko'chada sigaret, semichka, turli ichimliklar sota boshladi. U bu ishga ancha ko'nikib qoldi. Kun bo'yi arziyas narsa sotish uchun kiprik qoqmay, odamlar yonidan o'tsa, "keling, oling", deganday jovdirab boqardi. Bitta narsa sotsa bormi, dunyoda undan baxtli odam yo'q edi!

Doimgiday quyosh charaqlab chiqib turgan kun. Quyoshning issig'ida Turdiqul aka mizg'ib o'tiribdi. U yugurgan qadamlar tovushini eshitganda, seskanib ko'zini ochdi va ko'rdiki, o'n, o'n besh yosh bolalar, uning kolyaska ustida turgan narsalarini olib qochishyapti. Nima qilishini bilmay orqalaridan o'xshatib qarg'ab qolaverdi. Baribir, quvgani bilan yeta olmasa. Qarilik qursin-da qarilik. Uning shu holati ustiga qayoqdandir Tursunboy paydo bo'lib qoldi.

– Ha, chol, shu to'rtta narsani ham eplay olmayapsizmi? – dedi kulib.

– Hozir yosh bo'lganimda, o'zim bilardim nima qilishni. Bu deyman, sen otasiz bino bo'lganmisan? Tap tortmasdan ustimdan kulyapsan!

– Qaniydi otasiz bino bo'lganimda! Koshki, xotiram zaiflashib, o'sha kunlarni unutib yuborsam.

– Koshki, men sening otang bo'lmasam. Mendan boshqa bo'lganda, allaqachon sendan yaxshi kurashchi chiqargan bo'lardi. Men telba otangni kechira olsang kechir bolam. Bu dunyodan ko'zlarim ochiq ketmasin.

Otaning ko'zlaridan yosh oqa boshladi. Bu yoshlarda necha yillik g'am, anduh, afsuslanish, alam

mujassamlashgandi. O'g'il esa, uning na ko'z yoshiga, na o'ziga boqmay, bir dona sigaret olib tutatdi. U sigaretni shunchalik yutoqib tortdiki, ichiga tutun emas, o'kinish kirdi. Miyasi biroz joyiga kelgach:

– Qo'ysangizchi, yosh boladay yig'lashni. Baribir, toshday qotgan qalbmni yumshata olmaysiz. Undan ko'ra, sergak bo'ling. Mayli, yaxshi o'tiring. Mening qiladigan ishlarim bor.

Tursunboy uyiga qarab yurib ketdi. Turdiquk aka o'g'lining ortidan ko'zlarini uzmasdan, mo'ltirab qoldi...

O'sha kuni Turdiquk aka uyiga har doimgidan kechroq keldi. Kelishi bilan o'zini yomon his qila boshladi. Balki qarichilikdir. Boshida unchalik ahamiyat bermadi. Doimgi oddiy holatday qaradi. Lekin, keyinroq bildiki, ahvoli ancha og'ir. Tez yordam chaqiray desa matochi yo'q. O'g'liga aytaman desa, bu o'g'il uning gapini hatto eshitmasa ham kerak. U ancha vaqt ana shunday o'ylar iskanjasida qoldi. Axiyri chiqmagan jondan umid deya, o'g'lining eshigi oldiga emaklab bordi. Bor kuchini sarflab eshikni taqillata boshladi. Ancha vaqtdan so'ng Zebo eshikni ochdi.

– Qizim, Tursunboyga mazam yo'qligini ayting, tez yordam chaqirib bersin.

– Hozir.

Zebo ichkariga kirdi. Biroz o'tgach Tursunboyning to'ng'illagan ovozi eshitildi.

– Menga desa, portlab ketmaydimi! Borib ayt, nima qilsa qilsin. Lekin meni tinch qo'ysin.

Zebo uning bu gapiga javoban indamasdan ko'rpaning ichiga kirib uyquga ketdi.

Turdiquk aka bu so'zlarni elas-elas eshitar ekan, ichidan shunday bir kuchli o'ksinish keldiki, bunga uning bardoshi yetmadi. Chap ko'ksini mahkam changal-lagancha yerga yiqildi va soniyalar ichida butun hayoti ko'z oldiga kelib ketdi. Bir chuqur nafas oldi-da, ko'zlarini yummasdan nafas olishdan to'xtadi...

Ertansi kuni Tursunboy miriqib uyqudan uyg'ondi. Hali subhidam endi kirib kelayotgan edi. Qarasa, Zebo hali ham pinakda. Mayli, uxlay qolsin dedi-da, o'zi tashqariga chiqdi. Uyuqirab nimagadir qoqilib, yerga yumalab tushdi. O'xshatib so'kinib qo'ydi-da, shu vaqt oyog'imning ostida yotgan nima ekan deb engashib qaradi. Ko'rdiki, yerda cho'zilib otasi yotardi. Shundagina tushunib yetdiki, uni bu dunyoga kelishiga sababchi bo'lgan padari buzrukvori u dunyoga rixlat qilibdi. Tursunboy yillar davomida ilk bor otasiga achinish hissi bilan qaradi. O'zini ilk bor shu odamning farzandi sifatida ko'rdi. Barcha ginalarini unutib, otasini mahkam quchoqlab oldi. Necha yillar toshday qotib ketgan ko'zlaridan dona-dona yoshlar oqa boshladi. Otasining boshini silab:

– Dadajon, men sizni yaxshi ko'raman. Menday badbaxt o'g'lingizni kechiring. Men sizdan roziman, siz ham rozi bo'ling, – dedi. Afsuski, u bu gaplarni ancha kechikib aytdi.

“KURSI ODAM”

HIKOYASI

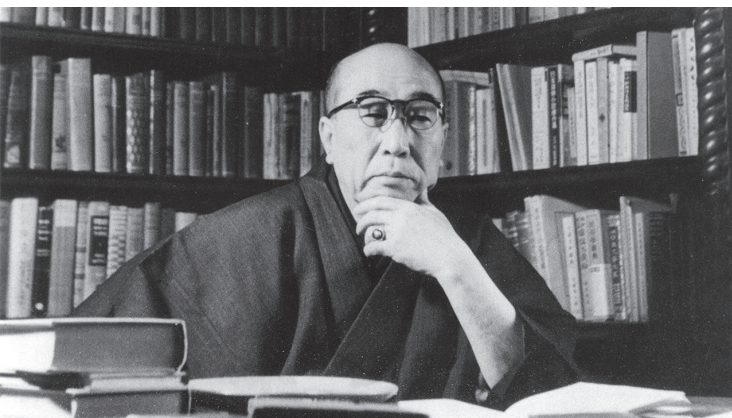
Yapon, koreys, xitoy adabiyoti o'zga bir olam. Ko'pincha o'ta oddiy odamlar taqdiri orqali hayotning eng teran masalalari ochib beriladi. Bunday asarlardan ming yillik donishmandlik ufurib turadi. Mutolaa jarayoni ham yengil, ham og'ir kechadi.

Edogava Ranponing “Kursi odam” hikoyasining nomiyoq kitobxonni o'ziga qiziqtirib qo'yadi. Hikoya Yosiko ismli yozuvchi ayolning turmush tarzini tasvirlash bilan boshlanadi. U o'z davrining latofatli, iqtidorli, qolaversa o'ta taniqli ayollaridan biri edi. Uning mashhurligini yozuvchining “Tashqi ishlar vazirligining kotibi bo'lmish turmush o'rtog'idan-da o'zib ketgandi”, jumlasidan ham payqab olish mumkin.

Har tong Yosikoning muxlislari va havaskor qalamkashlar tomonidan uning uyiga bir dasta xatlar kelardi. Uzundan-uzun bu xatlarning ko'pchiligida deyarli yangilik yo'q. Ba'zilar esa o'qishga ham arzimaydi. Ammo shu xatjildlar orasida “Begoyim...” deya boshlanuvchi bir xat Yosikoning e'tiborini tortdi. Nihoyatda lutf ila yozilgan bu xat, o'zini badbashara deya tasvirlagan, go'yoki hayot unga har tarafлама nohaqlik qilgan bir erkakning arz-dodi bilan boshlanadi. Tug'ma qiziqish ustunlik qildimi yoki ayollarga xos bo'lgan dardkashlik tuyg'usidanmi, Yosiko xatni chalg'imay o'qishga kirishdi.

Eh bechora bu inson... U nafaqat kambag'al, balki o'ta xunuk ham edi. Uni ko'rgan odamlar, ayniqsa ayollar, yuzini burishtirib, undan o'zini olib qochardi. U hashamdor hayot bilan birgalikda sevilishdan ham mahrum edi. Erkakning birdan-bir yupanchi uning hunari edi. U qimmatbaho mebellar yasardi. Go'zal, hashamdor va turli-tuman hunarmandchilik buyumlari. Erkakning yasagan mebellari nozikta'b buyurtmachilarni ham lol qoldirardi. Har bir buyurtmaga o'ta mas'uliyat bilan yondashardi. Hunari orqali turli shaklda, yangi fasondagi, qimmatbaho va serhasham san'at asarlarini yaratardi. Bu mebellarni shu qadar mehr bilan yasagani uchunmi, hattoki ularni bitirgandan so'ng buyurtmachisiga berishga ham ko'zi qiymasdi.

Kunlardan bir kuni hunarmand xayoliga, yasagan kursisiga o'rnashib, kursi kimga sotilsa, o'sha joyga ketish fikri kelib qoladi. Hattoki kursi ichida o'zi uchun kichkina hujra ham yasaydi. Chegara bilmas tasavvur va telba fikrlar uni ushbu ishni qilishga undadi. U kursi bilan birgalikda qandaydir zodagonga “sotiladi” va uning mehmonxonasi to'ridan joy oladi. Bu voqeani hech kim payqash tugul, tasavvuriga keltirishi ham o'ta mushkul jarayon.

Shunday qilib u kursi ichida umrining qolgan qismini davom ettirdi. O'tgan hayotida hunarmandning badbashara aftidan ayol zoti uni sevib qolish tugul, hattoki yuziga qarashga ham ijirg'angan bo'lsa, kursi ichidagi hayotida nozikta'b, latofatli ayollar uning "bag'rida" orom olardi. Bu sevgini kursi ostidan his qilish ham hunarmandda o'zgacha hissiyotlarni uyg'otib yuborardi. Qani endi kursi ichidan chiqib, u xonimlarga dil izhorlarini bayon eta olsa... Ammo bu mumkin emas. Qo'rquvdan dahshatga tushgan xonimlar yuz qiyofasini xayolida tasavvur etardi va hujrasidan chiqish noto'g'ri fikr ekaniga yana bir bor amin bo'lardi.

Kunlar bir-birini quvlab o'tib borar, hunarmand – uning bag'rida, ya'ni kursida o'tirgan ayollar qanchalar latofatli va xushbichim bo'lmasin, ajnabiy ekanligini his qilardi. Lekin u yurak-yurakdan yapon ayolini sevib qolishni istardi. Shunday ham bo'ldi. Kursini sotib olgan millioner uni kimoshdi savdosida sotadi va uni Tashqi ishlar vazirining o'rinbosari sotib oladi. Kursini ayoli va o'zining ovrupacha jihozlangan ijodxonasiga qo'yadi. Ushbu xonada latofatli va xushbichim xonim erta-yu kech nimadirlarni qoralar va kelgan xatlarni o'qish bilan band bo'lardi. Kursidagi odam o'zining haqiqiy muhabbatini topdi. U ayol – Yosiko edi. Yosiko har gal kursiga o'tirganda, hunarmandni ajib hislar qamrab olardi va u bilan yuzma-yuz ko'rishish uchun borini bergan bo'lardi. Lekin erkak hozir kursidan chiqib, unga yuzlangudek bo'lsa, ayol hayajon aralash qo'rquvdan hushidan ketishi tabiiy.

U o'ylab-o'ylab ayolga xat yozishga qaror qildi. Fahmlagan bo'lsangiz kerak, "Begoyim..." deya boshlanuvchi xat aynan Yosiko uchun atalgan edi.

Xatni o'qishi bilan ayol xonadan otilib chiqib ketdi. Nahotki, u shuncha payt begona erkak bilan bir xonada yolg'iz qolgan bo'lsa... U dod solishni ham, yig'lashni ham bilmasdi.

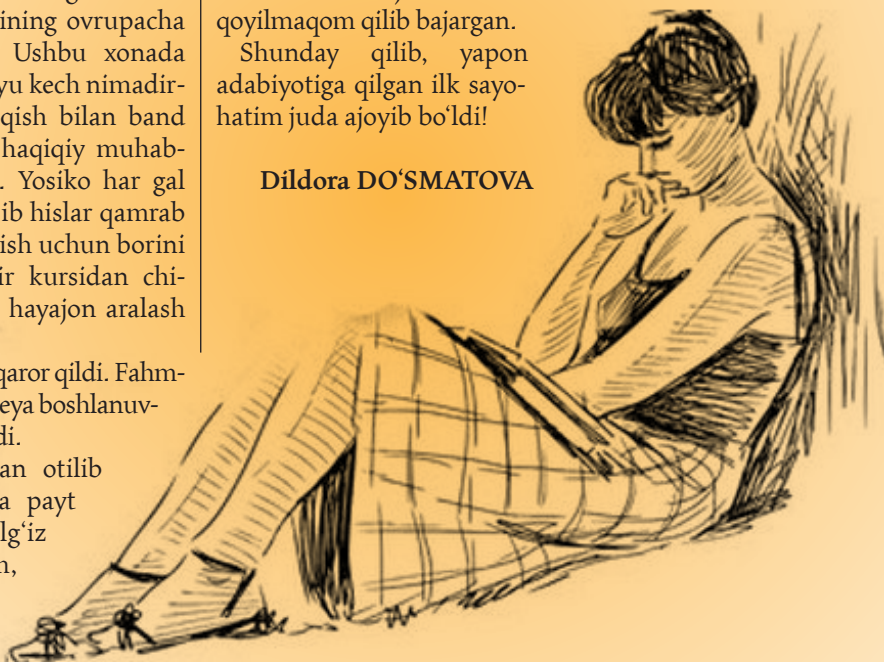
Hikoyaning oxiri bundan-da qiziq: o'sha paytda Yosiko uchun yana bir xat keladi. Ushbu xat ham avvalgi husnixatda edi. Yosiko xatni o'qishga ham yuragi betlamaydi. Ammo xat ikki enligina. O'sha ikki gap nafaqat Yosikoni, balki meni ham lol qoldirdi. Ya'ni, xatdagi bo'lgan voqealar bir yosh qalamkashning to'qimalari bo'lib, aslida bu hikoyani Yosiko taqriz bildirishi uchun yuborgan bo'ladi.

Yosikoning hissiyotlari bayoni keyingi xatdan so'ng yozilmagan-u, lekin men hayratdan yoqa ushladim. To'g'ri, ba'zi asarlar yakunini o'zimcha tasavvur qilaman va bu ko'p hollarda to'g'ri chiqqan. Lekin bu hikoyada umuman boshqacha yo'nalish va yechim meni to'raligicha lol qoldirdi. "Kursi odam"ning boshdan kechirgan g'aroyibotlari to'qima bo'lganiga va shuncha gaplar qalamkashning xayolot mahsuli ekaniga ishonolmaysan kishi. Men tasavvur etish mushkul bo'lsa-da, hunarmandning kursi ichida yashaganiga ishonolgandim. Darvoqe, yosh qalamkash mashhur yozuvchini chindan lol qoldirdi. Hikoya boshida Yosiko iqtidorli, qolaversa juda mashhur yozuvchi bo'lgani, butun mamlakatda taniqli ekani tilga olingan. Har kuni noma'lum muxlislari va havaskor qalamkashlardan dasta-dasta xat kelgan. Bunday xatlar orasida Yosikoni lol qoldiradigan xat chinakam yangilik edi. Qalamkash esa buni uddaladi.

Shu kabi yapon adabiyotining durdona namunalarini o'zbek tilida o'qish ham bir baxt. Bunda hikoya tarjimoni Saidjalol Saidmurodovga alohida rahmatlar aytak arziydi. Asar ma'nosini to'raligicha saqlab, undagi fikrni kitobxonga yetkazib berish tarjimon-dan talab qilinadigan eng muhim jihat hisoblanadi. Tarjimon esa vazifasini qoyilmaqom qilib bajargan.

Shunday qilib, yapon adabiyotiga qilgan ilk sayohatim juda ajoyib bo'ldi!

Dildora DO'SMATOVA

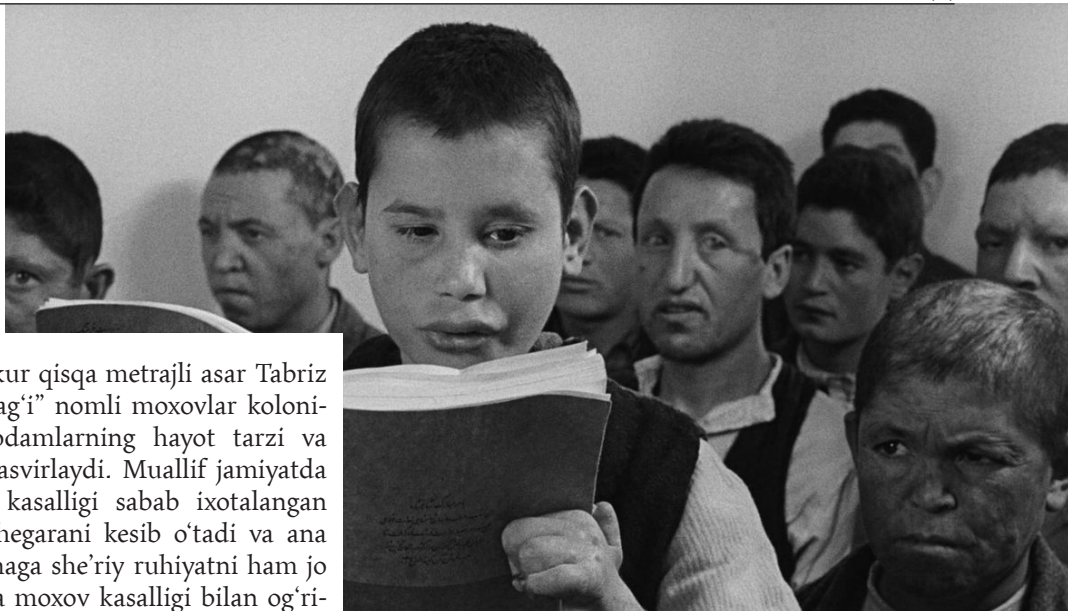

DUNYO xunuk ecdi...

Xastalik va go'zallik o'rtasidagi ziddiyat, insonga inson sifatida qarash zarurati, jamiyatning ajratilgan yetimlari: eronlik mashhur shoira Furug' Farruxzodning yagona rejissorlik ishi – "Uy qora" hujjatli filmi to'g'risida.

Furug' Farruxzodni adabiyot ixlosmandlari yaxshi taniydi. Bir qancha she'rlari o'zbek tiliga ham tarjima qilingan. Ijodiy faoliyati forsiy nazmda alohida sahifa ochgan. Ushbu maqolada uning bir qancha xalqaro festivallarda e'tirof etilgan, she'riy, falsafiy va insonparvar yondashuvi orqali moxov kasalligi bilan og'rigan odamlarning hayotini yorituvchi noyob hujjatli filmi haqida so'z boradi.

"Uy qora" ("Khaneh siah ast") 1962-yilda suratga olingan bo'lib, Eron kinosining eng yaxshi namunalaridan biri deya e'tirof etiladi, mamlakat kino sanoatida Yangi to'lqin harakatining boshlanishi sifatida qoraladi.

22 daqiqalik mazkur qisqa metrajli asar Tabriz shahridagi “Baba bag‘i” nomli moxovlar koloniyasida yashovchi odamlarning hayot tarzi va azob-uqubatlarini tasvirlaydi. Muallif jamiyatda qabul qilinmagan, kasalligi sabab ixotalangan insonlar oldidagi chegarani kesib o‘tadi va ana shu noestetik kartinaga she‘riy ruhiyatni ham jo etadi. Furug‘ filmda moxov kasalligi bilan og‘rigan odamlarning og‘ir sharoitlarinigina emas, ularning insoniy kechinmalari, umidi va hayotga intilishini ko‘rsatadi. “Xunuklik” deb hisoblangan narsadan go‘zallikni topishga urinadi.

Moxov tekkan kishida nerv, nafas olish yo‘llari, teri va ko‘z shikastlanadi. Natijada og‘riqni his qilish xususiyati pasayib, mushaklarning kuchsizlanishi, tananing yemirilishi, qiyshayishi va boshqa og‘ir asoratlar namoyon bo‘ladi. Bu kasallik, asosan, kambag‘al qatlam orasida ko‘p uchrashi aytiladi.

Film o‘ta tabiiy – u yerdagi muhit qanday bo‘lsa, o‘z holicha ko‘rsatiladi. Intervyu yoki rejalashtirilgan postonovkalarni ko‘rmaysiz, sezmayisiz ham. Kadr ortida shoiraning she‘rlari, muqaddas kitoblardan parchalar, moxov kasalligi va adolat to‘g‘risida mulohazalar yangraydi. Film davomida erkak va ayolning ovozi eshutiladi. Bittasi Furug‘, bu moxovning, ya‘ni jamiyat chetlagan kishining ichki ovozi. Erkak kishining ovozi esa ilmiy, qabul qilingan narsalarni aytadi. Qaysidir ma‘noda, bu ikkinchi ovoz jamiyatning moxovga – chetlangan odamga nisbatan qarashidek edi.

Film avvalida quyidagicha xitob qilinadi: “Dunyo xunuklikdan xoli emas. Agar inson undan yuz o‘g‘irsa, yana-da ko‘proq bo‘lardi.” Ilk kadrda moxov bilan kasallangan qoshlari qop-qora ayolning o‘yinada o‘ziga qarab turgani aks etadi. Xastalik uni bir ko‘zidan ayirgan, yuz terilari tortishib, irigan, juda ko‘rimsiz holatga kelib qolgan. Go‘yo shu onda u o‘z chehrasidan go‘zallik izlayotgan va bundan bir lahza huzur his etayotgan edi (Bu har bir tomoshabin nigohida turlicha tushunilishi mumkin).

Keyingi kadrda maktab bolalari “Yaratganga nega shukur aytamiz?” savoliga yozilgan javoblari o‘qishadi:

– “Oллоhim, onam va otamni yaratganing uchun senga shukurlar aytaman!”

– “Senga oqqan suvlar, meva beruvchi daraxtlaring uchun shukur aytaman!”

– “Menga ishlaydigan qo‘llar berganing uchun shukur deyman!”

– “Dunyoning mo‘jizalarini ko‘ra oladigan ko‘zlar berganing uchun shukur qilaman!”

Ular eshitish uchun quloqlar, istagan joyiga borish uchun oyoqlar va barcha berilgan ne‘matlar uchun minnatdor ekanliklarini aytishadi. Ahvoli tang bo‘lsa-da, boriga shukur qilishi to‘rt muchasi sog‘ odamga uyat hissini bermay qolmaydi.

**Ular sokin,
ba‘zi sog‘lom
odamlardan farqli
ravishda, toza orzu
bilan yashaydi**

Yo'q, bu film emas, uni tomosha qila turib, o'zingizni o'zidan boshqachalarni tan olmaydigan "sog'lom" kishilardan uzoq bo'lgan qo'rqinchli odamlar orasiga tushib qolgandek his qilasiz. Biroz o'tib, gap nimadaligini tushuna boshlaysiz.

Filmdagi tasvirlar ham shafqatsiz, ham insoniy bo'lib, tomoshabinni o'ziga jalb qilmay qolmaydi. Koloniyada odamlarning ovqatlanishi, o'yin o'ynashi, to'y marosimlari va ibodat qilishi sog'lom odamlarnikidan farq qilmaydi. Ular bundayin baxtsizlikka ko'nib, ko'nikib bo'lgan, uni chetlab, go'yo zulmatdan nur izlayotgan insonlar edi.

Bu yerda har qanday yoshdagi odamlarni uchratish mumkin, qari, navqiron, o'rta yosh, hatto jajji go'daklarni ham. Ularning bari moxov. Qay birining burni yo'q, boshqasining ko'zi, yana birining oyog'i barmoqlaridan yemirilib, tugab boryapti – barida nuqson bor. Ammo ular sokin, ba'zi sog'lom odamlardan farqli ravishda, toza orzu bilan yashaydi: qo'li ishlamay, qiyshayib qolgan bir erkak tushu-

narsiz nutqi bilan har doim bir qo'shiqni xirgoyi qilib yuradi, oyoqlari bilan yer tepinib, qo'shig'iga usul – ohang berib turadi. Boshqasi esa uyning devorlari bo'ylab tebrana-tebrana, hafta kunlarini takrorlab yuradi: chorshanba, payshanba, juma...

Moxov surunkali va o'ta yuqumli bo'lsa-da, uni erta aniqlab, oldini olish yoki asoratlarini to'xtatish mumkin. "Uy qora"ning keyingi tasvirlarida moxovlarning shifokorlar tomonidan muolaja qilinayotgani aks etadi. Birining ko'ziga dori tomizsa, biriga ukol qiladi, birining chirigan oyog'ini tozalasa, birining ichkariga qarab

**Bir ayolni ko'rdim,
yuzida faqat bir
teshik bor edi, xolos
va shu teshik ichidan
gapirardi**

qotib qolgan barmoqlarini cho'zish uchun kaftlari ustidan yuk qo'yib tekislaydi. Ha, ular sabrli, toqatli. Hatto ovqat tarqatar mahal ham tartib bilan navbatda turishadi, bir-birlari bilan talashishmaydi, tortishishmaydi.

Filmda Furug'ning ko'pgina she'rlaridan foydalanilgan. Masalan, bir gal u shunday deydi:

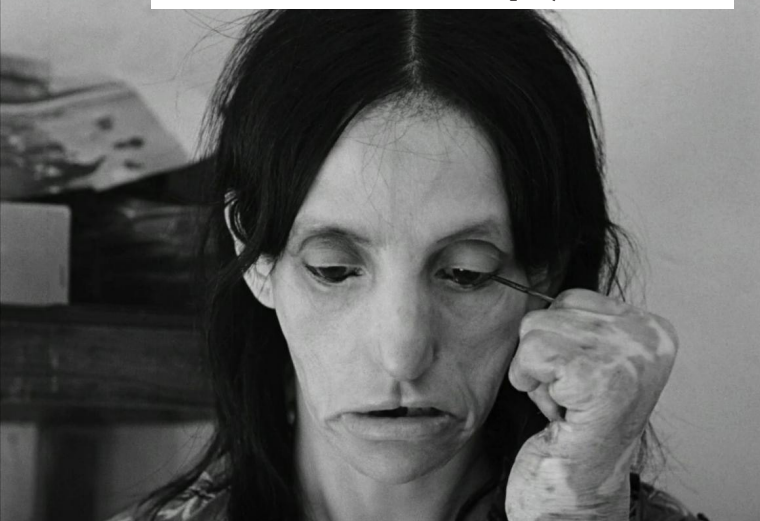
"Qaniydi, kabutardek qanotlarim bo'lsaydi,
Uchardim uzoqlarga, qolardim axir omon.
Sahrolarda qochqindek sarson bo'lsam ham mayli,

Men ko'rgan jabr-u sitam, netay, bo'lmadi tamom?"

Furug'ning ovozi she'riy va ta'sirli bo'lib, tasvirlarga hissiy jo'shqinlik qo'shadi. Film xastalik haqida bo'lsa ham, markazda insoniylik va go'zalik turadi. U azobni nafasat hissi orqali yengil qiladi.

Film so'ngigacha odamlar o'z ishlari bilan mashg'ul bo'ladi: bola o'qiydi, ayol tikadi, keksalari duo qiladi. Kamera bu azobli hayotga "achinish" bilan emas, hurmat bilan qaraydi.

Furug' filmni suratga olish uchun 12 kunini moxovlar bilan o'tkazgan. Eronlik hamkasbi rejissor Ibrohim Guliston va operator Sulaymon Minasiyon unga yaqindan yordam berishadi. Furug' o'sha kunlarni shunday xotirlaydi:

"Ularni birinchi bor ko'rganimda juda g'alati bo'lib ketdim. Qo'rqinchli edi. Moxovxonada insoniy his-tuyg'ular bilan yashaydigan, ammo insoniy chehradan mahrum bo'lgan bir qancha odamlar hayot kechirmoqda. Bir ayolni ko'rdim, yuzida faqat bir teshik bor edi, xolos va shu teshik ichidan gapirardi. Men ularning barmoqlari irib tushgan qo'l-oyoqlariga qo'limni tekkizdim, dasturxonda ular bilan birga o'tirdim, suhbatlar qurdim. Shunday qilib ularning ishonchini qozondim".

Film Xalqaro qisqa metrajli filmlar tanlovida 65 ta asar orasidan grand-prini yutdi

Furug' ishonch qozonish bilan birga, ularni chin dildan yaxshi ko'rib qoladi. Hatto go'daklardan birini o'zining o'g'li qilib asrab olishi ham uning maqsadi faqat film olib ketish emas, azbaroyi mana shu ko'rgilik uchun jonfidoligi edi.

Nahot unda moxov yuqtirib olish xavotiri yo'q bo'lsa? Bitta film uchun shunchalik qahramonlik qilish shartmikan? Bu savollarni esa bizning sog'lom jamiyatdagina eshitish mumkindek.

Furug' Farruxzodning "Uy qora" hujjatli filmi moxov kasalligi kabi ijtimoiy muammolarni ochiq ko'tarib, jamiyatning chetlatilgan qatlamlariga e'tibor qaratdi. Bu o'sha davrda chinakam jasoratli qadam edi. Asar o'z vaqtida Eronda, keyinchalik xalqaro miqyosda katta e'tiroflarga sazovor bo'ldi. 1963-yilda Germaniyada o'tkazilgan Xalqaro qisqa metrajli filmlar tanlovida 65 ta asar orasidan grand-prini yutdi. 2019-yilda filmning restavratsiya qilingan nusxasi Venetsiya xalqaro kinofestivalida namoyish etildi.

"Uy qora" – oddiy hujjatli film emas. Bu og'riqni she'rga aylantirgan, betakror poetik asar. Furug' Farruxzod o'z kameralari orqali "xastalik" ortida yashiringan insoniy fazilatlarni ochib berdi. Bu film har bir tomoshabinga ko'rinmagan go'zallikni ko'rishni o'rgatadi.

Filmni "YouTube"da fors tilida inglizcha va turkcha subtitrlar bilan va boshqa rasmiy saytlarda tomosha qilish mumkin.

Otash YASHIN

ENG QIMMAT KASBLAR

Bugungi globallashuv davrida har bir yosh o'z kelajagi haqida chuqur o'ylashi tabiiy. Ayniqsa, zamonaviy texnologiyalar, sun'iy intellekt, moliya bozorlari va sog'liqni saqlash tizimi keskin o'zgarayotgan zamonda "Qaysi kasbni tanlasam kelajagim porloq bo'ladi?" degan savol har bir o'ziga ishongan yoshning ong-u shuurida muqim o'rin olgan. Bu savol O'zbekiston yoshlari, xususan, chet ellarda o'qish, malaka oshirish yoki xalqaro miqyosdagi kompaniyalarda ishlashni maqsad qilgan talabalar uchun ham dolzarbdir. Bu gal "O'zbekiston talabasi" jurnali o'z mushtariylari uchun dunyodagi eng serdaromad, ya'ni yuqori maosh to'lanadigan kasblar haqida asosli va ishonchli ma'lumotlarni yetkazishda davom etadi.

JARROHLAR VA SHIFOKORLAR

Jahon miqyosidagi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tibbiyot sohasi hali-hanuz dunyodagi eng barqaror va eng yuqori daromadli sohalardan biri bo'lib qolmoqda. Xususan, AQSh Mehnat Statistikasi Byurosi (Bureau of Labor Statistics) ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yil holati bo'yicha, jarrohlr va anesteziologlar yiliga o'rtacha \$250,000 dan \$350,000 gacha daromad olishadi. Bu kasb egalarining javobgarligi va inson hayoti uchun mas'uliyati yuqori ekanligi ularning mehnatiga yuqori baho berilishiga sabab, albatta. Evropa davlatlarida ham shifokorlar obro'li va qimmat mutaxassislar hisoblanadi. Germaniyada tajribali shifokorlar yiliga €100,000 dan ortiq maosh olishadi. Skandinaviya mamlakatlarida esa bu ko'rsatkich yana-da yuqori.

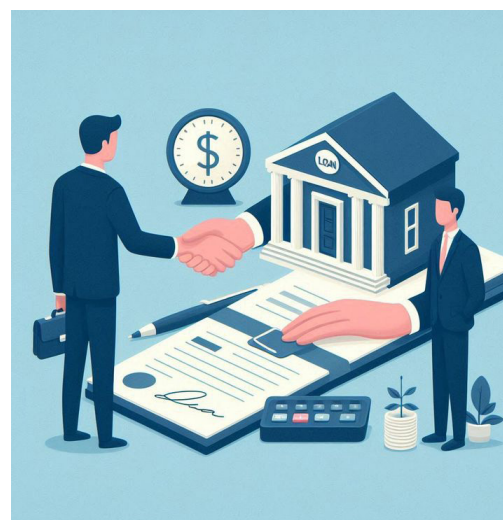

KODLAR ORTIDAGI KELAJAK — IT

Axborot texnologiyalari keyingi o'n yillikda eng keskin o'sishga ega bo'lgan sohalardan biri sifatida e'tirof etiladi. Dasturchilar (software engineers), sun'iy intellekt (AI) mutaxassislari, kiberxavfsizlik bo'yicha mutaxassislar va ma'lumotlar tahlilchilari bugungi kunda eng serdaromad kasblar ro'yxatida bor, bo'lganda ham yuqori pog'onalarda. Masalan, AQShda Google, Meta, Apple kabi kompaniyalarda dasturchilarning o'rtacha yillik maoshi \$120,000 dan \$200,000 gacha bo'lishi mumkin. Sun'iy intellekt bo'yicha mutaxassislar esa undan ham yuqori, \$250,000 dan ortiq daromad topishadi. Hindiston, Xitoy, Janubiy Koreya va Singapur kabi texnologik jihatdan rivojlangan mamlakatlarda ham IT sohasi katta iqtisodiy kuchga ega bo'lib bormoqda. Ushbu sohaning afzalligi shundaki, u global mehnat bozorida masofadan turib ishlash imkonini beradi.

MOLIYAVIY XIZMATLAR VA BANKIRLAR

Investitsiya bankirlari, moliyaviy maslahatchilar va aktivlar boshqaruvchilari kabi moliyaviy soha vakillari ham eng ko'p daromad qiladigan mutaxassislar qatoriga kiradi. Nyu-York yoki London kabi moliyaviy markazlarda ishlovchi investitsiya bankirlari yillik maosh sifatida \$150,000 dan \$300,000 gacha daromad olishlari mumkin. Bunga bonuslar va qo'shimcha to'lovlar ham qo'shilsa, ularning yillik umumiy daromadi yarim million dollarga yaqinlashishi mumkin. Shuningdek, kriptovalyutalar, fintech startaplar, xususiy kapital fondlari bilan ishlovchi mutaxassislar ham bugungi raqamli iqtisodiyotning markaziy "aktyor"lari bo'lib qolmoqda.

YURIDIK SOHA

Advokatlar, xalqaro huquqshunoslar, kompaniya yuristlari ham eng qimmat kasb egalari sirasida. Xususan, AQShda yirik yuridik firmalarda ishlovchi advokatlar yillik \$150,000 - \$250,000 gacha maosh olishadi. Xalqaro huquq bo'yicha ishlaydigan yuristlar esa BMT, Xalqaro sud, yirik korporatsiyalarda ishlagan taqdirda bu ko'rsatkich \$300,000 gacha yetadi. Yurist bo'lish istagida bo'lgan yoshlar uchun til bilimi, xalqaro huquq asoslari va analitik tafakkur muhim ahamiyat kasb etadi.

Yuqorida sanab o'tilgan kasblar bugungi global mehnat bozorida eng serdaromad sohalar bo'lib, ular nafaqat katta daromad, balki ijtimoiy mavqe, intellektual o'sish va shaxsiy taraqqiyot uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Eng asosiysi, kasb tanlashda faqatgina moddiy manfaat birinchi o'rinda bo'lmasligi kerak. Har bir mutaxassislikda chin dildan ishlagan, o'z kasbini sevgan inson, albatta, muvaffaqiyatga erishadi. Ammo zamon talablari va iqtisodiy haqiqatlarni inobatga olib kasb tanlash ham oqilona qaror bo'ladi.

AVIATSIYA

Tijorat pilotlari, ayniqsa, xalqaro reyslarda qatnovchi uchuvchilar ham dunyodagi eng ko'p maosh oluvchi kasb egalari ro'yxatida bor. Masalan, Qatar Airways, Emirates yoki Singapore Airlines kabi aviakompaniyalarda tajribali uchuvchilarning oylik maoshi \$12,000–\$20,000 atrofida bo'lishi mumkin. Bu esa yillik hisobda \$200,000 dan ortiq daromad degani. Albatta, bu kasb juda katta mas'uliyat, sog'liq, qat'iy tartib va yuqori malakani talab etadi. Lekin yaxshi tayyorgarlik va texnik bilim bilan bu sohaga kirgan yoshlar moliyaviy barqarorlikka erishishlari mumkin.

RUHSORAXON
OBIDOVA
TAYYORLADI

1 APREL –

**MAKTABDOR
JURNALIST,
ZO‘R YOZUVCHI
QULMAN
OCHIL
TUG‘ILGAN
KUN!**

ADIB DEYDIKI...

* * *

Polapon qanot chiqargach, onasining tumshug‘idan don qidirmaydi. Qidirsam ham, ona qush bermaydi. Berolmaydi. Yo‘lbars bolasi tish-tirnog‘i chiqqach, inida “yonboshlab yotolmaydi”. O‘zi ovga chiqadi.

* * *

Bir haqiqatni erta anglatgani uchun shukr qilaman: bu dunyoga lo‘lining erkagiday yalpayib yotish, choyxona-yu mayxonalarda, gap-gashtalarda gap sotish uchun kelmagan ekanman. Bunday o‘tkinchi davralarga yoshligimdan tob-toqatim yo‘q. Mabodo tasodifan qo‘shilib qolsam ham, ichimdan zil ketib, yegan-ichganim tatimaydi, nadomat bilan o‘zimga: “Shuncha ish-yumushing qalashib yotibdi-yu, sening yallo qilib yurishingni qara!”, – deyman. Axir inson umri naqadar qisqa, turmush tashvishlari va bandasini yo‘ldan uradigan ko‘ngilochar ohanrabolar naqadar ko‘p!

* * *

Yolg‘onchi dunyoda hamma narsa omonat. Siyosat ham, siyosatdonlar ham. Faqat ezgu ishlar manguликka daxldor. Ana shu o‘tkinchi “kamalak” oldida aqchayu bo‘g‘chani deb yaltoqlanmasdan, turlanmasdan, tuslanmasdan, o‘yinchoqqa aylanib qolmasdan aytilgan haq so‘zga ega chiqish, e‘tiqodda qoyimlik – mashaqqat. Mashaqqat ahlining joniga to‘zim bersin!

* * *

Rahbarlik – san‘at. Cho‘ng zahmat, fidoyilik, donishmandlik, eng muhimi, yuksak madaniyat talab qiladigan san‘at. Rahbar o‘zini boshqalardan, ayniqsa, qo‘l ostidagilardan ko‘ra aqlliroq va donoroq sanay boshladimi, misqollab yiqqan obro‘sin chelaklab sochgani – shu.

* * *

Har bir inson o‘zini o‘zi tarbiyalashga o‘rganishi – fazilatlarining ulug‘il! Ta‘bini, tabiatini, dardini hech kim uning o‘zichalik yaxshi bilmaydi. His qilmaydi. O‘zini o‘zi tarbiyalashdek xosiyatli tartibga o‘rganish insonning irodasini mustahkamlab, dadilligini oshiradi.

Sochimda oq, men bahordan o'tindim:
Ko'klamoyim, ko'kingdan ber bir chimdim.
Qor qo'ynida seni qo'msab o'kindim,
Ko'klamoyim, ko'kingdan ber bir chimdim.

Jon ustiga asrab yuray ko'kni men,
To'yib-to'yib ko'zga suray ko'kni men.
Yana senga yetamanmi-yo'qmi men,
Ko'klamoyim, ko'kingdan ber bir chimdim.

Muhammad YUSUF

Rassom Erkaboy Masharipovning
"Toshli daryo" kartinasi